

RADU TEODORESCU

DIVERSITATE ȘI UNITATE ÎN PNEVMATOLOGIA CREȘTIN ORTODOXĂ

Cugir 2015

CUPRINS

Introducere

1. Diversitatea ortodoxă în plan ecclesial
2. Unitatea ortodoxă în plan spiritual
3. Diversitatea în unitate în creștinismul ortodox
4. Diversitatea ca și pluralitate a persoanelor
5. Sensul unității în credință, Biserică și virtuți

Concluzii

INTRODUCERE

Cartea de față se poate spune că este mai întâi de toate o analiză a unui paradox. Acest paradox este ceea ce am denumit ca și „diversitatea în unitate în pnevmatologia creștin ortodoxă.” Premiza acestei cărți este că în Biserica Creștin Ortodoxă este cât se poate de mult o unitate în diversitate sau o diversitate în unitate. Acest lucru este prin urmare ceea ce am putea spune tema acestei cărți. Dorim să scriem o carte care este mai întâi de toate un apel la unitate și la tot ceea ce ține de unitatea în diversitate. În această carte vom vorbi mai pe larg despre faptul că de mai multe ori sunt mai mulți care cred că Biserica Creștin Ortodoxă este o entitate dezbinată. Biserica Creștin Ortodoxă este în acest sens alcătuită din mai multe unități: parohii, mănăstiri, episcopii, arhiepiscopii, mitropoli, patriarhi și există în Biserica Creștin Ortodoxă și o patriarhie ecumenică. Acest lucru de mai multe ori a creat imaginea Bisericii Creștin Ortodoxe ca fiind o instituție fragmentată și divizată. Este cu adevărat Biserica Creștin Ortodoxă o instituție divizată? Răspunsul la această întrebare este nu, Biserica Creștin Ortodoxă este o unitate în diversitate. Acest lucru este fără doar și poate fundamental în acest sens și nici nu poate exista îndoială referitor la el.¹

Ceea ce mai mulți dintre noi evităm să medităm sau să alocăm mai mult timp de gândire este asupra unității. Ce este unitatea? Unitatea de cele mai multe ori este o formă de comuniune a semenilor care se poate spune că de cele mai multe ori sunt cât se poate de mult motivați și de ce nu impulsionați de unul și același crez. Este vorba de credința în Dumnezeu. Acest lucru este cât se poate de mult ceea ce definește sau mai bine spus ceea ce conferă sens ortodoxiei. Sunt mai mulți sfinți părinți ai ortodoxiei care sunt de părere că cel rău sau diavolul este cel care dezbină. Răul în sine se poate spune că este dezbinarea ultimă sau dezbinarea absolută. Acest lucru este o realitate de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să o avem în vedere. Unitatea este în acest sens ceea ce se opune dezbinării și știm în acest sens că de cele mai multe ori dezbinarea este un lucru rău și o realitate de care trebuie să fugim. După cum am spus de cele mai multe ori se poate spune că esența unității este de a lupta sau mai bine spus de a ne împotrivi la ceea ce este sau la modul în care se poate defini comuniunea. Comuniunea este cea care se opune dezbinării și vrăjmășiei. De ce să nu spunem că de mai multe ori lumea în care trăim este o lume dezbinată și o lume fragmentată. Se cunosc în acest sens mai multe războaie care au existat sau la fel de bine mai multe conflicte interetnice care de mai multe ori s-au soldat cu morți și cu victime. Acest lucru este o realitate de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să o avem în vedere. În lumea noastră se poate spune că sensul unității este amplu și sunt mai multe forme de manifesta sensul unității: organizații internaționale, forme de cooperare socială, programe de socializare și mai nou se vorbește și de un proces de globalizare a lumii în care trăim.² După cum am spus, în lumea noastră există mai multe forumuri sau mai bine spus organizații care mențin și care propagă ceea ce cunoaștem ca și unitate,

---

1 Christos Yannaras, *Adevărul și unitatea Bisericii* (Editura Sofia: București, 2009).

2 John Storey, *Inventing popular culture: from folklore to globalization* (Malden: MA, 2003).

dintre ele poate una dintre cele mai cunoscute este Organizația Națiunilor Unite, care se vrea un fel de forum internațional care guvernează toate popoarele lumii.

După cum am spus, sunt mai multe forme de manifestare a nevoii sau a necesității de unitate în lumea noastră dar poate cel mai cunoscut este fenomenul religios. Acest lucru este un adevăr. De mai multe ori se poate vedea că ceea ce conferă o formă deplină a unității între oamenii sunt crezurile religioase. De mai multe ori în lumea noastră oamenii se grupează în jurul crezurilor religioase și acestea se poate spune că ajung să definească sensul unei anumite unități a lumii și a omului. Acest lucru este un mare adevăr de care nu putem să facem abstracție? Ce să facem atunci cu sectele care există în religie? Realitatea este că sunt foarte multe secte în lumea noastră. Sectele se poate spune că sunt de cele mai multe ori nevoia de diviziune subconștientă a omului. De mai multe ori sectele sunt cele care divizează lumea în care trăim. Acest lucru este o realitate pe care nu o putem ignora și peste care nu putem trece cu vederea. Secta se poate spune că este cea care de cele mai multe ori ajunge să distrugă unitatea în diversitate a religiei. După cum am spus, funcția religiei nu este de a diviza, ci de cele mai multe ori funcția ei este de a aduce unitatea între oameni. Acest lucru este o realitate de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să o avem în vedere. Secta se poate spune că de cele mai multe ori continuă sau face o lucrare de diviziune a lumii în care trăim și în care existăm. În acest sens în creștinism se cunosc mai multe secte dintre care este bine să amintim: iehoviști, baptiști, pneticostali, evanghelici sau adventiști. Aceste secte se poate spune că de cele mai multe ori divizează ceea ce sunt comunitățile noastre creștine. În acest sens, se poate spune că secta nu este în nici un caz o unitate în diversitate a omului ci de cele mai multe ori este o formă de separație și de ce nu de dezbinare. Acest lucru este un adevăr pe care trebuie să îl avem în vedere.³

Un mic șurub se afla în caroseria unui vapor împreună cu alte mii de șuruburi și ținea laolaltă două plăci de oțel. Într-o zi șurubul zise:

-Vreau să mă fac un pic mai comod. Este treaba mea și pe nimeni nu-l privește ce fac eu!

Dar când auziră celelalte șuruburi ca unul vrea să se slăbească, protestara și strigară:

-Ești nebun? Dacă tu ieși afară, atunci nu peste mult timp ne vom desface și noi.

Două șaibe mai mari dădură chiar alarma.

-Pentru Dumnezeu, tineți plăcile, căci altfel ne vom duce cu toții...!

Zvonul se răspândi cu repeziciune în întreg vaporul.

-Șurubul cel mic are de gând să facă ceva!

Totul era îngrozitor. Vaporul începu să se clatine iar plăcile, șaibele și șuruburile trimiseră o veste comună către micul șurub și-l rugară să rămâna la locul său, pentru ca altfel întreg vaporul s-ar scufunda și nimeni n-ar ajunge la port.

Am spus această parabolă pentru a demonstra că de cele mai multe ori viața este cea care ne face parte dintr-un anume organism sau mai bine spus dintr-o anumită

---

3 Ion Brad, *Muntele catârilor sau abasador la Sfântul Munte* (Fundăția Culturală Titulescu, 2013).

organizație sau organism. Acest lucru este un fapt și o realitate de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să o avem în vedere. După cum am spus, diversitatea în unitate pe care ne-o propune ortodoxia este cât se poate de mult un paradox. Este un paradox al contrariilor. De cele mai multe ori se poate spune că persoanele umane se găsesc pe sine diferite și de ce nu separate una față de alta sau față de restul. Acest lucru se poate spune că este accentuat de cele mai multe ori în religie de cei care doresc secte și fenomenul sectar. După cum am spus, ortodoxia este o credință a diversității. Acest lucru se poate spune că a fost de mai multe ori demonstrat de ceea ce cunoaștem în zilele noastre ca și variația care există între parohii și diferite biserici creștin ortodoxe. Se poate spune că centrul unității în diversitate este în ortodoxie ceea ce am putea denumi ca și parohia creștin ortodoxă. În acest sens se știe că sunt mai multe categorii de parohii creștin ortodoxe: parohii de munte, parohii de câmpie, parohii de sat sau parohii de oraș. Se poate spune că fiecare parohie creștin ortodoxă are un anumit specific creștin ortodox și acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere.⁴

Prin urmare este un lucru fundamental să știm că ortodoxia este o credință a unității. Se poate spune că în plan psihologic de cele mai multe ori starea care premerge dușmăniei și a războiului este starea de dezbinare. În lumea în care trăim de cele mai multe ori se poate spune că suntem chemați să creăm sau mai bine spus să cultivăm unitate și frățietatea. Evident sunt mai multe organizații în lumea noastră care nu sunt de acord cu acest lucru. Ar fi destul să amintim aici fenomenul terorist sau de ce să nu fenomenul fundamentalist. Sunt mai mulți în lumea noastră care de cele mai multe ori ajung să ne învrăjbească unii cu alții încât de mai multe ori nu mai ajungem să trăim în pace și înțelegere unii cu alții și să ne găsim cât se poate de mult într-o stare de a fii unii altora insuportabili. Acest gen de sentimente se poate spune că au fost de mai multe ori simțite în lumea noastră și mai ales în secolul al XX-lea. Acest fapt este un lucru care vine să ne spună că de cele mai multe ori în lumea în care trăim suntem cât se poate de mult în fața a două mari posibilități: avem șansa de a trăi în unitate unii cu alții care include înțelegerea pe care trebuie să o avem unii față de alții sau la fel de bine se poate spune că de cele mai multe ori putem să trăim în ură unii față de alții care de cele mai multe ori duce la crimă și la omor. Acest lucru este un fapt care a fost atestat de mai multe ori și este fără nici o îndoială ceea ce am putea spune o realitate a lumii în care trăim. Se poate vedea că de mai multe ori șoselele noastre devin adevărate terenuri de luptă în care omanii în loc să își dea prioritate unii altora preferă să se tamponeze și să facă accidente. Acest lucru este o trăsătură care se poate spune că de mai multe ori caracterizează lumea noastră contemporană. Lumea noastră contemporană se poate spune că de mai multe ori este caracterizată de mai multe surrogate. Se poate spune că în termenii filosofiei germane lumea noastră este caracterizată cel mai mult de ersatz și de angoasă.⁵

Unirea și unitatea se poate spune că sunt manifestări sau mai bine spus expresii ale binelui. Dezbinarea și învrăjbierea se poate spune că sunt de cele mai multe ori

---

4 Gheorghios D. Metallinos, *Parohia: Hristos în mijlocul nostru* (Sibiu, 2004).

forme de manifestare ale răului. În această lume se poate spune că în confruntare cu liberul său arbitru omul poate crea o lume a unității sau o lume a învrăjbirii. Acest lucru se poate spune că este o realitate care de cele mai multe ori definește ceea ce cunoaștem ca și liberul arbitru sau libertatea pe care omul o are de la Dumnezeu. Vom vorbi în acest sens de ceea ce am putea spune cele două extreme care au existat în lumea noastră: cea a dezbinării care de cele mai multe ori a sfârșit în război sau vom vorbi de ceea ce am putea spune calea unității care de cele mai multe ori s-a finalizat prin ceea ce am putea denumi înțelegere și pace. După cum am spus, există două căi care sunt în acest sens diametral opuse și de ce să nu spunem care nu au nici un fel de intersecție una cu alta. Este un fapt cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori realitatea este un fapt care este modelată sau mai bine spus îndreptată în funcție de ceea ce vrea omul. Adevărul e că marii oameni ai lumii au fost oameni ai unității. Religia este cea care ne spune că trebuie să ne modelăm personalitatea în așa fel încât să creăm în jurul nostru unitate și înțelegere. Trăim într-o lume în care de mai multe ori se poate spune că dezbinarea este cea care ne duce la incapacitatea de a nu ne mai înțelege unii cu alții. Războaie teritoriale, interese etnice, conflagrații naționale sau internaționale se poate spune că de cele mai multe ori sunt produsul urii și al dezbinării. Trebuie să știm care este în acest sens sensul și expresia finală a realității în care trăim. Trăim într-o lume în care suntem liberi să alegem orice cale dorim dar realitatea este că vom suferi consecințele alegerilor noastre. Lumea în care trăim este o lume a contrastelor. Este o lume care a creat biserici și catedrale și este la fel de bine și o lume care a creat lagăre de exterminare.⁶ Acest lucru se poate spune că face parte din libertate pe care omul o are de la Dumnezeu. După cum am spus se poate spune că sunt trei forme extrem de manifestare a lipsei de unitate: 1. lagărul de concentrare, 2. terorismul și 3. războiul. Toate aceste forme se poate spune că sunt cât se poate de multe forme de expresie sau mai bine spus de lipsă de unitate. După cum am spus unitatea este un lucru care are ca și motor iubirea. Trebuie să spunem că nu orice fel de iubire este cea care pune în mișcare unitatea ci de cele mai multe ori vorbim de o formă specifică de unitate: este vorba foarte mult de iubirea agapică. Iubirea agapică este în acest sens o formă de iubire superioară care vede tot ceea ce a fost creat ca și un produs al voinței lui Dumnezeu Tatăl. Se poate spune că există și un alt doilea fel de iubire care este cât se poate de mult iubirea erotică. Adevărul este că în iubirea erotică nu poate exista unitate adevărată și reală fiindcă de cele mai multe ori aceasta este doar o formă de a

---

5 Termenul german de *ersatz* desemnează ceea ce am putea spune un lucru care este inferior ca și calitate sau mai bine spus un lucru care este de cele mai multe ori surogat. Acest fapt este un lucru care de mai multe ori ajunge să definească ceea ce se poate spune relațiile sau legăturile interpersonale care de cele mai multe ori sunt cât se poate de mult superficiale. O lume de *ersatz* se poate spune că de cele mai multe ori este o lume care nu are foarte bine definită ceea ce am putea denumi noțiunea de unitate. Radu Teodorescu, *Răul în marile religii ale lumii* (Pennsylvania, 2002).

6 Constantin Virgil Gheorghiu, *Ora 25* (Editura Gramar: București, 2004).

căuta plăcerea. Ea este iubirea care se poate spune că transformă persoanele în simple obiecte care au ca și scop și ca și sens împlinirea poftelor pătimase. La fel de bine se mai poate spune că există și o categorie a iubirii perversiunii care de cele mai multe ori este un fel de iubire care este resimțită dintre cei care sunt perversi. Trebuie să știm că în sine perversiunea este un lucru care nu suferă sau mai bine spus nu este de acord cu unitatea și unirea persoanelor. Acest lucru este un fapt care a fost demonstrat de mai multe ori și aici nu facem decât să îl enunțăm. Iubirea după cum am spus și mai ales iubirea agapică este cea care ne face să simțim cât se poate de mult nevoia de înțelegere cu cei din jur și la fel de bine sentimentul de a fi în comuniune. În acest sens se poate spune că există o gradație în ceea ce privește comuniunea și unitatea. În primul rând trebuie să începem cu comuniunea și mai apoi se poate spune că vom ajunge la unitate. În prisma iubirii se poate spune că nu există comuniune fără de unite și că aceste două noțiuni se presupun una pe cealaltă.⁷

După sfinții părinți ai ortodoxiei se poate spune că de cele mai multe chemarea și vocația noastră primordială în această lume este de a face și de a perpetua unitatea și unirea. Acest lucru se poate spune că este un lucru pe care orice om îl are ca și noțiune dacă nu în sfera lui conștientă cel puțin în subconștetul său. Toți oamenii se poate spune că simt și au nevoia de a defini și de a experimenta ceea ce este și modul în care definim unitatea. După cum am spus în această carte vom vorbi mai multe despre ceea ce este sau mai bine spus despre cum este definită unitatea în sens religios sau mai bine spus în sensul credinței. În acest sens se poate spune că Biserica este locul unde ne stabilim de cele mai multe ori legăturile credinței cu ceilalți. Credința nu este numai un lucru care ne unește pe verticală cu Dumnezeu ci se poate spune că ea este un lucru care ne unește și pe orizontală cu semenii noștri. Atunci când omul ajunge la comuniunea cu Dumnezeu se poate spune că el ajunge la ceea ce este sau la modul în care am putea defini și unitatea cu semenii din jur? Ce se întâmplă atunci cu călugării ortodocși care de cele mai multe ori ajung să părăsească și să trăiască departe de semenii lor? Realitatea este că deși călugării au părăsit lumea de cele mai multe ori ei *nu au uitat lumea*. În acest sens, din pustie se poate spune că fără nici o îndoială călugărul ortodox ajunge să se roage pentru lume și la fel de bine el poate fi de folos prin slujirea care o face în retragere pentru lume și pentru binele ei.⁸ Acest lucru este o realitate și un fapt pe care nu se poate să îl trecem cu vederea. Termenul filosofic care definește ura față de lume este de encratism. Căluării ortodocși nu sunt persoane care se poate spune că detestă lumea ci de cele mai multe ori ei ajung să susțină ceea ce este bine în lume și să se roage pentru mântuirea lumii. În acest sens, deși ei stau

---

7 A devenit celebră în lumea noastră distincția care au făcut-o filosofi greci dintre iubirea apapică și iubirea erotică. Acest gen de iubire se poate spune că de cele mai multe ori este considerată nulă de mai multă lume din zilele noastre. În cele din urmă, iubirea superioară și adevărată nu poate fi decât iubirea agapică, în timp ce iubirea erotică este o iubire inferioară și de ce nu pervertită. Anders Nygren, *Eros and agape* (Chicago, 1982).

8 Radu Teodorescu, *Sfântul și sfințenia creștin ortodoxă în timpurile de azi* (Cugir, 2015).

departe de lume se poate spune că ajung la o unitate superioară cu lumea care este de cele mai multe ori exprimată prin rugăciune. Aceste lucruri se poate spune că sunt cele care definesc ceea ce este sau modul în care călugărul se raportează la lume și la semenii săi.

Degetele cel mic și cel mare se luară odata la ceartă. Degetul cel mare spuse:

- Degetele mici nu sunt bune la nimic.
- N-ai voie să spui acest lucru, îi răspunse degetul mic, și eu sunt valoros.
- Iată, eu pot să mă îndoi mai ușor decât tine!

Și așa continuă cearta. În principiu, toate degetele erau mulțumite de faptul că ele erau degete, dar priveau cu gelozie către ochi.

-Noi, spusera degetele, trebuie să muncim din greu: să apucăm, să prindem, să ținem... Ochii, care sunt mereu sus, ei o duc bine! Ei se învârtesc numai un pic, se plimbă din stânga în dreapta și au timp să privească la toate din lume!

- Da, tocmai de aceea noi, ochii, suntem mai de valoare decât voi. Suntem prețioși! În comparație cu ceea ce facem noi, voi, degetelor, nu sunteți bune de nimic! Suntem bucuroși ca nu suntem degete mici și strâmbe ca voi! Atunci degetele se înfuriară:

- Aveți grijă, ochilor, noi putem să vă facem rău, va putem zgâria. Așteptați și vă vom arăta noi vouă! Cearta se încinse din ce în ce mai mult. Picioarele și degetele de la picioare se luară și ele la ceartă, iar gura se deschise și spuse și ea tare de tot:

- Eu sunt de cel mai mare folos! Numai eu sunt de valoare.

În cele din urmă cu toții se luară la ceartă, așa încât se iscă acolo un adevărat război.

Am voit să demonstrăm în aceste rânduri că de cele mai multe ori războiul este cauzat de lipsa de unire, unitate și de înțelegere. Se poate spune că războiul este în acest sens forma ultimă și supremă a dezbinării. Acest lucru este o realitate care ține foarte mult de lumea în care trăim. Prin urmare este bine să știm că există un proces gradual sau mai bine spus de devenire a războiului care culminează în a lua viața adversarului. În acest sens, se poate spune că de cele mai multe ori războaiele ajung să fie evitate prin a găsi punctele de comuniune cu cei din jur și a le accentua cât se poate de mult. Omul se poate spune că este cât se poate de mult asemenea unei mori: dacă în moară se pun semințe bune, ea v-a da o făină bună și dacă în moară se pun semințe rele ea v-a da o făină rea. La fel de bine, dacă omul caută comuniunea cu cei din jur v-a ajunge la unitate și dacă el cultivă dezbinarea v-a ajunge la război.⁹

CAPITOLUL 1

DIVERSITATEA ORTODOXĂ ÎN PLAN ECCLESIAL

Ecclesiologia este o ramură a dogmaticii ortodoxe care se ocupă cu studiul Bisericii Creștin Ortodoxe. Termenul de ecclesiologie provine din grecescul *εκκλησια*

---

⁹ Hnery Petrosky, *Success through failure: the paradox of design* (Princeton, 2006).

care în limba greacă înseamnă adunare. Prin urmare, atunci când vorbim de ecclesiologie vorbim de tot ceea ce are loc în Biserica Creștin Ortodoxă. Trebuie să spunem de la început că Biserica nu este o adunare în sensul sectei. Sunt mai multe secte în timpurile noastre care susțin că sunt adevărata biserică. Vom vedea că pentru a fii o biserică trebuie respectate anumite condiții. Prima și poate cea mai importantă condiție se leagă de lăcașul de cult. Lăcașul de cult se poate spune că este compus din trei părți: altar, naos și pronaos. Vom vedea că la mai multe „case de rugăciune” sectante lipsesc aceste lucruri. Prin urmare se poate spun că pentru a fii o biserică, ea trebuie să respecte aceste trei condiții primordiale. Biblia ne spune că „unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu [adică a lui Dumnezeu Tatăl] acolo sunt și Eu.” Adevărul este că din cele mai vechi timpuri Biserica Creștin Ortodoxă a fost deschisă la toate categoriile sociale de oameni. Acest lucru a fost de mai multe ori subiect de controversă fiindcă au fost mai mulți care au susținut că Biserica se adresează numai unei anumite condiții sociale.

Este adevărat că parcursul timpului Biserica a primit mai multe nume: corabie a mântuirii, casa Domnului Iisus Hristos, tinda raiului pe pământ sau prefigurare a raiului pe pământ. Aceste denumiri de cele mai multe ori se poate spune că au luat în considerare că Biserica este la fel de bine un fel de „unitate în diversitate.” Biserica este o instituție a oamenilor și scopul ei este mântuirea oamenilor. În acest sens, prin funcția ei de a învăța Biserica are rostul sau menirea de a ne spune tot ceea ce trebuie să facem în privința mântuirii.¹⁰ După cum am spus, concepția ecclesiologiei ortodoxe este cât se poate de mult una a unității și trebuie să avem în vedere acest lucru. Unitatea Bisericii este un lucru care se poate spune că se definește prin credința ortodoxă comună. Acest lucru este un fapt care nu poate fii negat și care la fel de bine nu se poate să îl trecem cu vederea. În acest sens, prin Biserica Creștin Ortodoxă învățăm că mântuirea nu este un act individualist ci de cele mai multe ori este un act comunitar. Acest lucru a fost de mai multe ori respins de mai multe secte care se poate spune că s-au separat pe ele pentru a ajunge mult mai ușor la mântuire. Faptul că mântuirea este un act de comuniune este ceea ce constituie se poate spune unitatea bisericii. La fel de bine se poate spune că unitatea Bisericii este una ierarhică sau care este compusă din ierarhie. În Biserică se poate spune că un factor foarte important este de a ascuta de ierarhie. De mai multe ori se poate vedea că sectele nu au nici un fel de ierarhie și acest lucru duce de mai multe ori ca sectele să dispară. Din trecutul Bisericii Ortodoxe ținem să amintim numai două mari secte care la timpul actual nu mai există: este vorba de maniheiști, sectă în care a fost cooptat și fericitul Augustin și de bogomili care au fost o sectă din trecut ce nu mai există astăzi. În sine se poate spune că Biserica Creștin Ortodoxă nu încurajează ceea ce am putea spune spiritul sectant deși sunt mai multe secte care se poate spune că de cele mai multe ori ajung să definească credința la mai mulți dintre noi. După cum am spus mulțimea sectelor nu este o dovadă de „diversitate în unitate” ci mai mult de separatism și de individualism. În sine mentalitatea sectei este una individualistă care nu urmărește totalul sau ceea ce

---

10 Ioanis Zizioulas, *Ființa ecclesială* (Editura Bizantină: București, 1997).

ortodoxia denumeste ca și ecumenicitate. Acest lucru este un mare adevăr despre care trebuie să fim bine informați. Sectele de cele mai multe ori sunt cele care cultivă între noi fundamentalismul religios sau la fel de bine absolutismul în probleme de credință.¹¹

Un tată avea șapte fii care, deseori, nu se împăcau. Datorită certurilor uitară să lucreze. În plus, câțiva oameni răuvoitori aveau de gând să se folosească de aceasta neînțelegere pentru ca după moartea tatălui lor să se ia la bătaie pentru moștenire. Atunci bătrânul tată îi chema pe fiii săi laolaltă, le puse înaintea șapte nuiiele, care erau bine legate, și le spuse:

-Cine va reuși să rupă acest mănunchi de nuiiele, acelaia îi voi da 100 de talanți.

Unul după altul își încercară norocul și puterile. Neputând rupe mănunchiul de nuiiele, recunoscură cu toții:

- Nu merge, nici nu e posibil!

- Ba da, le spuse tatăl, nu este nimic mai ușor!

Desfăcu legăturile și rupse toate nuiielele, una după alta, cu cel mai mic efort.

- Așa, bineînțeles că este ușor, îi spuseră fiii săi. Așa și un copil ar fi putut să le rupă!

Tatăl însă le spuse:

-Așa cum este cu aceste nuiiele, la fel este și cu voi. Atâta timp cât veți fi împreună, veți trăi și nimeni nu vă va putea dezbină. Dar dacă legătura înțelegerii care vă unește se va rupe, atunci se va întâmpla cu voi ca și cu nuiielele care zac rupte aici înaintea voastră, pe pământ.

Se poate spune că acest lucru se aplică și în cazul Bisericii Creștin Ortodoxe. Trebuie să avem în vedere că mai întâi de toate și mai mult decât orice Biserica este cât se poate de mult un mediu de comuniune. Atunci când mergem la Biserică nu mergem să ne izolăm unii față de alții într-un mediu care se bazează pe ritual ci de cele mai multe ori se poate spune că Biserica este o modalitate de a ne deschide unii față de alții. Acest mod de deschidere de mai multe ori a îmbrăcat modul filatropic ca sentiment religios. Biserica se poate spune că este o casă a comuniunii și a diversității în unitate. La Biserică de cele mai multe ori ajungem să ne întâlnim cu semenii noștri și să vorbim cât se poate de mult cu ei ca și cu medii de unitate. În acest mod se poate spune că de cele mai multe ori vom reuși să facem ca viața noastră să fie mai frumoasă. Se știe că încă de la Geneză sau mai bine spus de la Facere, Dumnezeu a voit ca „omul să nu fie singur.” Pe parcursul timpului au existat mai multe medii de comuniune și de socializare a omului care de cele mai multe ori au ajuns să se manifeste prin diferite metode și în funcție de anumite epoci ale istoriei. În vechime oamenii se socializau în agora grecească care la un anumit moment dat a ajuns să fie extrem de cunoscută în lumea antică. În evul mediu omul a ajuns să se socializeze și să comunice la marile întreceri dintre cavaleri sau în diferitele frății care s-au creat în evul mediu. Ceea ce se poate spune cu mare certitudine este că din vechime omul a simțit că unitatea este un lucru bun în timp ce dezbinarea sau învrăjbirea este un lucru rău. Ce se întâmplă atunci când gusturile noastre nu sunt pe placul celor din jur? Unitatea după cum am spus, de

---

11 V. G. Ispir, *Curs de sectologie* (București, 1929).

cele mai multe ori se bazează pe acceptarea celor din jur. După cum noi suntem accepați de cei din jur cu toate idiosicrasiile noastre, se poate spune că la fel de bine și noi trebuie să ajungem să acceptăm pe cei care nu au aceleași gusturi ca și cele ale noastre. Se poate spune că de cele mai multe ori comuniunea este o stare de acceptare și la fel de bine o stare de deschidere față de semenii noștrii. Acest lucru este ceea ce ne ferește în plan religios de fundamentalism.¹² Prin urmare, aceste lucruri se poate spune că de cele mai multe ori ajung să definească și la fel de bine să mențină sensul unității și al înțelegerii de care are nevoie lumea noastră atât de mult. După cum am spus, în mod firesc omul simte nevoia de a ajunge la înțelegere și prin urmare de a crea o unitate cu cei din jur. În acest sens, se poate spune că Biserica este un mediu care de cele mai multe ori ne face să ne învingem propriul nostru egoism. Egoismul este un lucru rău și el este cel care se bucură de necazul altuia și se veselește numai de reușitele proprii. După cum am spus, lumea noastră este o lume care are nevoie de unitate fiindcă acest lucru este în fierea lumii înseși. Trăim într-o lume care a fost menită sau proiectată de Dumnezeu pentru a trăi în unitate. Sunt mai multe țări, mai multe regiuni geografice sau la fel de bine mai multe continente cu mai multe mentalități sau tradiții dar care în cele din urmă se poate spune că se definesc pe sine prin dorința de unitate. Unitatea este cea care ne face să ne acceptăm unii pe alții și de cele mai multe ori să ajungem să ne sprijinim reciproc. Am vorbit mai sus despre faptul că cei care sunt egoiști de cele mai multe ori ajung să nu mai simtă nevoia celor din jur sau la fel de bine singurul scop față de cei din jur este foarte mult a profita de pe semenii noștrii. Aceasta este o atitudine extrem de întâlnită în zilele noastre. Este trist de exemplu că mai mulți mari oameni de stat ajung să se gândească nu la binele celor mulți ci mai mult numai la ceea ce ține de propriul interes.¹³

După cum am spus există mai multe grade sau mai bine spus mai multe nivele de comuniune în lumea noastră. Un grad de comuniune care există în lumea noastră se poate spune că este comuniune de credință și ceea ce se poate denumii în sens generic de cele mai multe ori comuniunea religioasă. Acest gen de comuniune se poate spune că a început în Vechiul Testament cu patriarhii și proorocii Vechiului Testament, s-a continuat mai apoi cu perioada Noului Testament cu sfinții apostoli și mai apoi s-a ajuns în zilele noastre cu ceea ce se poate spune perioada sfinților părinți care au urmat în tradiția ortodoxă. Sfinții din zilele noastre sunt cei care se poate spune că de cele mai

12 Roxana Iuliana Iavoschi, *The Archangel Gabriel în history and tradition: an analysis of his role and fuction în Judaism, Christianity and Islam* (Montreal, 2004).

13 După cum am spus, sunt mai mulți care trec pe la secte fiindcă nu pot să stea în comuniunea bisericii care de cele mai multe ori ajunge să se manifeste prin viața de parohie. Viața de parohie se poate spune că este de cele mai multe ori o viață de comuniune. În parohie ajungem să ne rugăm unii cu alții, să stăm împreună la momente de bucurie [nunți și botezuri] dar și să fim împreună în momente de tristețe: slujbe de înmormântare și de parastas. S-a spus de mai multe ori că rugăciunea în comun pentru cei morți este de mare folos pentru cei care sunt plecați de la noi. Părintele Mitrofan, *Viața repausașilor noștrii* (Editura Credința Strămoșească, 2010).

multe ori ajung să actualizeze ceea ce este comuniune în sensul unității ecclesiale. Omul când merge la Biserică face parte dintr-o comuniune și se poate spune că este chemat la unitate cu cei din jur. Există în acest sens o comuniune și o unitate creștin ortodoxă care este de mai multe ori lovită sau mai bine spus contestată de secte și de ceea ce cunoaștem ca și fenomenul sectar. Fenomenul sectar se poate spune că de cele mai multe ori ajunge să facă rău unității Bisericii. Sunt mai mulți oameni care au nevoie de unitate și la fel de bine de tot ceea ce ține de sensul și de expresia unității. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. Biserica este o instituție care ne cheamă la unitate și ea este în acest sens pentru implementarea a ceea ce se poate defini ca și comuniunea de iubire agapică pe care credinciosul o resimte atunci când este în căutarea lui Dumnezeu. Nu trebuie să fim individualiști și să credem că numai noi singuri suntem în căutarea lui Dumnezeu. Sunt mai mulți care sunt în căutarea lui Dumnezeu și de mai multe ori se poate spune că Biserica este un mediu în care ne putem manifesta căutarea noastră și la fel de bine iubirea noastră față de Dumnezeu. În acest sens, în serviciile religioase ni se reamintește de mai multe ori că trebuie să avem de mai multe ori iubire unii față de alții. Acest lucru a fost prezent în viața Bisericii în vechime prin ceea ce se cunoaște ca și agapele creștine. Ce sunt agapele? Acolo unde se simte că unitatea și comuniunea din biserică este mult prea puțin biserica este de acord ca să se organizeze mai multe mese parohiale sau episcopale care sunt făcute pentru a menține spiritul de comuniune și de unitate din viața noastră religioasă.¹⁴

După cum am spus, nu se poate să nu exprimăm că spațiul pe care îl oferă Biserica este un spațiu de comuniune și un spațiu de înțelegere. De cele mai multe ori se poate spune că s-a vorbit în lumea noastră de o antagonie dintre „spațiul sacru” al Bisericii și „spațiul profan” al lumii care se poate spune este o realitate în contradicție. S-a spus de mai multe ori că lumea noastră este o imixiune de sacru și de profan dar ceea ce trebuie să știm este că spațiul Bisericii este menit să fie un spațiu al comuniunii și al unității. În lumea noastră de azi se poate spune că de mai multe ori se vorbește de unire dar în sine sunt foarte puțini cei care sunt deschiși la o comuniune sinceră cu semenii lor. Acest lucru se poate vedea de cele mai multe ori din superficialitatea relațiilor și a legăturilor care există în lumea noastră. De cele mai multe ori se poate spune că Biserica este cea care trebuie să pună în fața noastră un exemplu și o modalitate reală de comuniune și de unitate.¹⁵

Un orb și un șchiop au fost surprinși de un incendiu într-o pădure. Amândoi intrară în panică. Orbul voia să fugă, dar neputând să vadă, se îndreptă tocmai spre foc. Atunci șchiopul îi spuse:

- Să nu mergi într-acolo!

Orbul îl întrebă:

- Atunci în ce direcție să mă duc?

---

14 Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în liturgia ortodoxă* (Craiova, 1991).

15 Radu Teodorescu, *Sfinții părinți ai ortodoxiei exemple pentru contemporaneitate* (Cugir, 2015).

Șchiopul îi zise:

- As putea să-ți arăt eu drumul cel bun, bineînțeles, dacă vrei. Dar fiindcă sunt șchiop, nu o pot face. Totuși, ia-mă pe umerii tăi și-ți voi indica drumul pe care să mergi, astfel încât să nu dăm nici de șerpi și spini, și nici de foc sau alte primejdii. Astfel vei putea ajunge cu bine în oraș.

Orbul îl luă pe umeri și se lăsă ghidat de acest șchiop. Nu după mult timp, amândoi ajunseră nevătămați în oraș.

Am spus această pildă pentru a demonstra că de cele mai multe ori în viața ecclesială sau mai bine spus în viața noastră bisericească avem nevoie unii de alții. Să ne aducem aminte că acest lucru a fost chiar și îndemnul Domnului Iisus Hristos către apostolii Săi că lumea îi v-a recunoaște ca fiind apostolii săi dacă vor avea dragoste unii pentru alții. De mai multe ori se poate vedea că în lumea noastră interesul față de semenii este foarte mic. Trăim într-un mediu social care ne obișnuiește cu moda individualismului și a egoismului. De cele mai multe ori acest lucru se dovedește un lucru foarte rău. Ceea ce ne poate face bine Biserica este cât se poate de mult faptul că de cele mai multe ori ea ne ajută să luptăm cu păcatul și cu patimile. De mai multe ori se poate spune că ajungem să ne dăm seama de realitatea nocivă a păcatului: beția, consumul de droguri, furtul, minciuna sau înșelăciunea se poate spune că de mai multe ori ne fac conturul unei lumi care de cele mai multe ori este greu de învins. Sfinții părinți au fost persoane care s-au confruntat cu păcatul și patimile în toate formele lui. De mai multe ori ei ne-au lăsat scrieri și ne-au averizat de acest lucru. Trebuie să îi luăm pe sfinții părinți ca și exemple și ca și modele și în acest sens vom ajunge să ieșim biruitori în lupta cu păcatul și cu patimile. Pentru acest lucru Biserica este cea care ne duce la un al doilea nivel de comuniune sau mai bine spus la o formă de comuniune mult mai personală decât cea de la slujbele religioase care sunt deschise tuturor. Acest gen de comuniune este comuniunea care trebuie să se stabilească între părintele duhovnicesc și credincios. Acest gen de comuniune nu este numai una penitențială ci de cele mai multe ori se poate spune că este o comuniune cât se poate de efectivă și de adevărată.¹⁶

După cum am spus, prin ființa lui omul este o ființă a comuniunii și se poate spune că de cele mai multe ori comuniunea este un lucru care ajunge să ne definească și să ne mențină în starea de deschidere unii față de alții. La biserică după cum am spus de cele mai multe ori oamenii de cele mai multe ori ajung să se socializeze sau mai bine spus să trăiască în ceea ce se poate spune o modalitate de comuniune sfântă. Se știe în acest sens că în lumea noastră seculară sunt mai multe forme de comuniune dar aceste forme de comuniune de cele mai multe ori sunt lipsite de sinceritate și de autenticitate. Acest lucru se poate spune că a putut fi resimțit de mai multe ori în timpurile noastre. Acest gen de comuniune seculară de cele mai multe ori este o căutare de a profita de pe cei din jur. Sunt în acest sens mai multe forme de comuniune pervertite care se poate spune că sunt cât se poate de mult reprobabile. Este cât se poate de adevărat că mai mulți bețivi ajung de mai multe ori să trăiască o „așa numită stare de comuniune” care

---

¹⁶ Andrei Andreicuț, *Spovedanie și comuniune* (Alba Iulia, 2004 reeditare).

este motivată de iubirea de alcool. Evident, se poate spune că acest gen de comuniune este una pervertită. Biserica prin modul ei de viață se poate spune că de cele mai multe ori ne îndreaptă în spre ceea ce este comuniunea adevărată sau mai bine spus comuniunea spirituală. După cum am spus, există mai multe grade și mai multe nivele de comuniune. Un nivel de comuniune se poate spune că este cât se poate de mult comuniunea bisericească sau comuniunea ecclesială. Acest gen de comuniune de mai multe ori este centrat în jurul cultului sau a ritualului ortodox. Ritualul ortodox de mai multe ori este o expresie a comuniunii și a iubirii pe care trebuie să o avem unii față de alții. Acest lucru este o realitate și un fapt peste care nu putem trece.¹⁷

După cum am spus, în trecutul Bisericii Creștin Ortodoxe au fost mai multe forme de socializare sau la fel de bine de comunicare care au variat în funcție de epocă. În acest sens, au fost mai mulți care au scris un fel de istorie a acestui proces. Ceea ce se menține în ortodoxie este că centrul comuniunii și al deschiderii față de cei din jur de cele mai multe ori este liturghia. Liturghia ortodoxă se poate spune că este o slujbă a comuniunii și ea nu poate fi făcută fără de participanți la slujbă. În acest sens se poate spune că toată forma liturgică a cultului ortodox este cât se poate de mult dialogică. Cultul ortodox este un fel de dialog dintre altar [preot] și credincioși [strană]. Acest lucru este un fapt și o realitate care ne spune că ortodoxia este o credință a unității și a comuniunii. După cum am spus, au existat mai multe opinii în istorie care au susținut că fără nici o îndoială comuniunea ortodoxă se reduce de cele mai multe ori la comuniunea popoarele ortodoxe. Se poate spune că în ortodoxie fiecare popor ortodox are un anumit specific care ține de modul de înțelegere și percepție proprie al ortodoxiei. Se știe în acest sens de ceea ce am putea spune greci, bulgari, români, ucrainenii sau sârbi care sunt toate popoare ortodoxe. Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori vine să ne demonstreze că în cele din urmă comuniunea este un lucru care ține de specificul fiecărui popor ortodox. Totuși, se poate vedea în acest sens un fel de diversitate în unitate a popoarelor ortodoxe care se recunosc unul pe altul și care eventual sunt chemate să se ajute unul pe celălalt. Acest fapt este unul fundamental atunci când vorbim despre tema unității. Se așteaptă din partea popoarelor ortodoxe să fie un exemplu și un model de unitate pentru toate celelalte popoare.

O sinteză a unității popoarelor ortodoxe a fost realizată de reprezentanții de la muntele Athos unde pe parcursul timpului au fost reprezentate mai toate popoarele ortodoxe. După cum am spus, mentalitatea ortodoxă este o mentalitate a unității și a comuniunii. Acest gen de comuniune este unul care prespune de cele mai multe ori și o spiritualitate comună.¹⁸ În acest sens se poate spune că popoarele ortodoxe sunt cât se poate de mult cel mai bun exemplu al diversității în unitate. Se știe că de cele mai multe ori ortodoxia popoarelor slave este puțin mai nostalgică în timp ce ortodoxia grecească sau românească este o ortodoxie mai concretă sau se poate spune mai

---

¹⁷ Robert F. Taft, *Ritul bizantin* (Alba Iulia, 2008).

¹⁸ Antonie Plămândeală, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă* (Alba Iulia, 2004, reeditare).

pragmatică. Acest lucru este prin urmare ceea ce se poate spune un lucru care definește ceea ce am putea spune diversitatea în ortodoxie. După cum am spus, Biserica este o instituție a diversității: călugări, ieromonahi, diaconi sau arhidiaconi, episcopi, arhiepiscopi, mitropoliți și patriarhi se poate spune că la un loc cu toții sunt cei care alcătuiesc ceea ce am putea spune unitatea în diversitate sau la fel de bine diversitatea în unitate a ortodoxiei. De mai multe ori ortodoxia a fost acuzată și s-a evidențiat că este cât se poate de mult liniară. De ce acest lucru? Fiindcă în realitate nu există diversitate în ortodoxie? Acest lucru este departe de a fi adevărat. Ortodoxia este o credință care are în fiecare zi alți sfinți de pomenire și trebuie să știm că sunt 365 de zile în calendar. La fel de bine se poate spune că există o diversitate și în cadrul sfinților: prooroci, apostoli, monahi, ierarhi, martiri, cuvioși sau mărturisitori se poate spune că toții sunt exponenții a ceea ce este sau a modului în care am putea defini sensul și expresia finală a ortodoxiei ca și o credință a diversității. După cum am spus, la fel de bine se poate spune că și în cadrul sărbătorilor sunt mai multe aspecte pe care le are în vedere ortodoxia. Se știe în acest sens de ceea ce am putea spune că sunt patru posturi care sunt închinare la 4 persoane sfinte ale ortodoxiei: Domnul Iisus Hristos, Sfânta Maria și sfinții apostoli Petru și Pavel. Prin urmare se poate spune că chiar postul și actul de a posti este unul divers în ortodoxie. Acest fapt este o realitate și un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere. De cele mai multe ori cei care sunt fără de Dumnezeu și fără de nici o credință se poate spune că văd ortodoxia ca și o repetiție continuă. Este adevărat că există un ciclu de slujbe care este repetitiv fiindcă se poate spune că înseși structura timpului este repetitivă. În acest sens utrenia în ortodoxie este slujba dimineții și vecernia este slujba înserării sau a serii. Acest ciclu de cele mai multe ori are anumite imne care sunt identice dar trebuie să avem în vedere sensul și expresia finală a cultului care este doxologic în esența sa. Lumea ortodoxă se poate spune că este o lume genuină și care de cele mai multe ori este în stare de dialog cu cei care nu sunt ortodocși. Aceste lucruri se poate spune că sunt cele care ajung în cele din urmă să definească ceea ce am putea spune sensul și expresia finală a diversității în unitate a credinței ortodoxe.¹⁹

După cum am spus diversitatea este o caracteristică a lumii în care trăim. Se știe în acest sens de o diversitate în plan social, economic, științific sau artistic. Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori ține de ceea ce am putea spune capacitatea lumii de a se adapta și de a se plia pe noile modele care există. Biserica în sine se poate spune că este o instituție a diversității. La biserică sunt prezenți intelectuali, muncitori, agricultori, tineri și bătrâni care de cele mai multe ori se poate spune că alcătuiesc complexul diversității în unitate al Bisericii. După cum am spus, această unitate în diversitate a Bisericii este extrem de folositoare lumii în care trăim. Este așa fiindcă de cele mai multe ori se poate spune că avem nevoie de cei din jurul nostru. Trăim într-o lume în care se poate spune că de cele mai multe ori domină principiul libertății. Libertatea este cea care contribuie foarte mult la lumea diversității în unitate a Bisericii. După cum am spus, mesajul principal al Bisericii este cât se poate de mult

---

19 Christos Yanaras, *Ortodoxie și occident* (Editura Bizantină: București, 1995).

chemarea la unitate. Suntem chemați cu toții la unitatea Bisericii și acest lucru îl afirmăm atunci când participăm la liturghia ortodoxă când spune „și într-una sfântă, apostolească și sobornicească Biserică.” Când spunem Crez despre Biserica ca fiind una este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori afirmăm credința în unitatea Bisericii. Acest lucru este bine să îl știm și să îl avem în vedere. Biserica Creștin Ortodoxă este foarte mult o unitate în diversitate și ea este alcătuită din toți cei care afirmă credința ortodoxă. Credința ortodoxă se poate spune că este metodă de unitate și aducere în unitate a celor care trăiesc în diversitatea socială a lumii noastre.²⁰

O pasăre își clocește ouăle pe o ramură a unui copac. Deodată zări cum un șarpe boa venea încet-încet spre ea. Biata pasăre! Nu mai știa ce să facă pentru a-și salva ouăle din fața șarpelui. În acel moment trecu o maimuță pe acolo și, văzând pericolul, îi zise păsării:

-Nu te teme! Voi arunca pietre în el și astfel îl voi alunga.

- Așa însa vei sparge și ouale mele!, spuse pasărea.

Veni și un elefant.

-Nu mai plânge! Voi scoate copacul din rădăcini și astfel îl voi alunga pe șarpe", spuse el.

- Oprește-te! îi spuse pasărea. Vrei să-mi spargi ouăle?!

Atunci pasărea își zise:

Într-adevar, cei mari ai pădurii nu sunt capabili să pună pe fugă un șarpe boa, fără a-mi distruge ouăle din cuib. Pentru a salva cel puțin viața ei, pasărea se hotărî să zboare din cuib. În acest moment îi veni o idee grozavă: merse la furnici și solicită ajutorul lor. Imediat veniră cu miile. Se urcară pe copac, apoi pe șarpe și în câteva clipe nu mai rămase din el decât pielea.

- Bravo! le spuse pasărea, acum micuțele mele sunt salvate!"

După cum am spus de cele mai multe ori se poate spune că Biserica este o comuniune care prin adunarea celor mulți se poate spune că ne poate ajuta în lupta noastră cu răul. Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori în lume există această luptă dintre bine și rău. De cele mai multe ori avem nevoie de cei din jurul nostru pentru a reuși în lupta împotriva răului. Răul este o realitate care de cele mai multe ori ne duce la diviziuni între noi. Știm de mai multe diviziuni care există în lumea noastră și acest lucru se poate spune că este o victorie sau o biruință a ceea ce este rău peste ceea ce este bine. Trebuie să știm în acest sens că menirea Bisericii este de a sluji binele și acest lucru de cele mai multe ori se poate spune că se poate manifesta de cele mai multe ori prin slujirea a ceea ce este unitatea. După cum am spus, binele ecclesial sau binele bisericesc de mai multe ori se poate defini prin slujirea unității dintre credincioși. Unitatea este un lucru de care trebuie să ținem cont întotdeauna atunci când vorbim despre Biserica Creștin Ortodoxă. Se poate spune că atunci când suntem în luptă cu răul și cu păcatul de cele mai multe ori avem nevoie și de ajutorul celor din jur. Acest lucru este așa fiindcă se știe că nu se poate să fim singuri în lupta noastră cu răul și păcatul. De cele mai multe ori avem nevoie de ceea ce se poate spune

---

20 Steven Runciman, *Marea Biserică, amintiri din captivitate* (Editura Sofia: București, 2013).

sprijinul celor din jur. În acest sens, se poate spune că de cele mai multe ori exemplul supreme de unitate îl găsim în viețile sfinților.²¹

Sfântul Dionsie Areipagitul se poate spune că a fost printre primii sfinți ai Bisericii care au vorbit foarte mult de o ierarhie a Bisericii. În acest sens se poate spune că Biserica este o instituție ierarhică care ține foarte mult de modul în care este înțeleasă diversitatea ei. În acest sens se poate spune că principalele trei trepete ale ierarhiei Bisericii sunt ierarhul, preotul și diaconul. Aceste trei trepe se poate spune că sunt de cele mai multe ori cele care sunt la fundamental bisericii dar și cele care de cele mai multe ori ajuns să definească ceea ce am putea denumi diversitatea în plan ecclesial. Adunarea Bisericii se poate spune că de cele mai multe ori este cât se poate de mult un exemplu de diversitate și de ceea ce este complex. La Biserică de cele mai multe ori se poate spune că un credincios simplu ajunge să se întâlnească cu alți credincioși care se poate spune că la un anumit nivel au aceleași preocupări și interese ca și el. După cum am spus, Biserica este o instituție care de cele mai multe ori este chemată să se lupte cu marele val al singurătății care de mai multe ori pune stăpânire peste orașele și metropolele noastre. În acest sens se poate spune că Biserica este cât se poate de mult o altă formă de socializare a omului. După cum am spus, singurătatea nu este o metodă de a viețui a omului și de cele mai multe ori se poate spune că omul ajunge să biruie la Biserică singurătatea. Să ținem cont că în lumea noastră există extreme de multă singurătatea. Se poate vedea că în special cei de vârsta a treia de mai multe ori se simt în singurătate. Acest lucru este o realitate care de cele mai multe ori Biserica este chemată să intervină. Pentru acest lucru se poate spune că Biserica este deschisă în spre social și tot ceea ce ține de sfera socială.

Singurătatea se poate spune că este o mare maladie a timpului contemporan și ea de mai multe ori ajunge să ne stăpânească și să ne domine. Fie că sunt orfani, bățârni abandonati sau adolescenți complexați vom descoperii că în lumea noastră există foarte multă singurătate. Ce vom face atunci ca să oprin acest val al singurătății care de mai multe ori se extinde în lumea și în metropolele noastre? Evident, Biserica este o soluție la această problemă. Domnul Iisus Hristos este Cel care s-a indentificat pe sine în cartea Apocalipsei ca și Cel care stă la ușă și bate. Prin urmare se poate spune că prin Biserică Domnul Iisus Hristos este Cel care vine la noi la toți și El este Cel care se poate spune că de mai multe ori ajunge să pună capăt singurătății usturătoare cu care se confruntă mai mulți dintre semenii noștrii. Când am purces la scrierea acestei cărți am fost cât se poate de conștient de problema singurătății. De mai multe ori omul singur se vede abandonat și păsăsit și de mai multe ori el ajunge să se simtă fără nici un rost și fără nici o merire în această lume.²² După cum am spus, de cele mai multe ori se poate vedea că o altă singurătate pe care o poate simții omul este atunci când este păsărit de Dumnezeu. Acest gen de singurătate se poate spune că este mult mai grea și mult mai

---

21 Simeon Metafrastul, *Viețile sfinților* (Editura episcopiei Romanului și Hușilor, 1992-1999).

22 Paisie Aghioritul, *Cu durere și dragoste pentru omul contemporan* (Editura Evanghelismos: București, 2003).

apăsătoare decât singurătatea socială care apare din lipsa de comuniune cu semenii și cu cei din jur. Când omul nu mai simte comuniunea cu Dumnezeu se poate spune că în sufletul lui se așterne o tristețe foarte mare și extreme de apăsătoare. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. Trebuie să menționăm că Biserica nu este în nici un caz un mediu care se poate potrivi sau care se adresează celor care sunt anticociali sau sociopaților. Există o categorie a sociopatiei care de mai multe ori ajunge să nu simpatizeze cu cei din jur. Trebuie să știm în acest sens că ontologic omul este chemat să fie un om al comuniunii și al deschiderii față de cei din jur. Acest lucru este un mare adevăr. Sunt foarte puține cazurile de oameni care nu simt nevoia sau necesitatea de a se socializa și de a duce o viață socială. Acest fapt este un lucru cât se poate de adevărat și de real și pe care nu trebuie să îl trecem cu vederea. La Biserică de cele mai multe ori se ajunge de se leagă mai multe prietenii și se poate spune că aceste prietenii sunt cât se poate de bune fiindcă de cele mai multe ori ele sunt făcute pe temeiul credinței în Hristos și pe tot ceea ce este mai bine și mai frumos. Se știe că de mai multe ori Biserica vine în întâmpinarea nevoii de comuniune și de socializare a omului. În acest sens Biserica a organizat de mai multe ori Liga Tineretului Creștin Ortodox care este o instituție ce se adresează adolescenților, Asociația Studenților Creștin Ortodocși care este o instituție care se adresează studenților creștini ortodocși. La fel de bine sunt mai multe Biserici care au înființat o Ligă a Femeilor care se ocupă cu acte de caritate. La fel de bine orice parohie are un Comitet Parohial și orice episcopie are o Adunare Episcopală. Toate acestea se poate spune că sunt cât se poate de multe metode prin care Biserica vine în sprijinul omului care este chemat să fie o ființă a comuniunii și să nu stea în singurătate.²³

Într-un sat extins ce se situa lângă un râu exista o moară veche. De ani de zile roata era pusă în mișcare de acțiunea apei. Acum însă țăranii nu-și mai prelucrau terenurile, fiindcă nu se mai merita. Făină cumpărată era mai ieftină decât cea produsă la această moară. Astfel moara primi o nouă funcțiune: a fost transformată într-un uriaș generator de curent electric. Acesta asigură curentul electric pentru cei 200 de locuitori din sat. Când seara soarele apunea și luminile erau aprinse, electricitatea venea de la râu. Într-o noapte se întâmplă ceva ciudat. Fiecare element al roții prinse viață - ca și cum erau vrăjite - și începură să vorbească: spițele, butucul, lopețile, cercul de scândurele. Nu era o conversație plăcută: se jigneau între ei și se înjurau. O spiță strigă nervoasă:

-Vrem să ne rotim invers. De mâine mă voi mișca în sens opus.

Iar alta spunea:

-Nu, e greșit. Trebuie să ne învârtim pe lateral.

Atunci începură și lopețile să se plângă: una voia la stânga, alta la dreapta. Unele lemne, care formau cadrul cercului, spuneau:

-Nu mai vreau să fiu roată.

Iar altele:

-Aș vrea să fiu o roata de vânt.

---

23 Antonie Plămădeală, *Preotul în lume, acasă, în Biserică* (Sibiu, 1996).

Se auzeau de asemenea câteva voci care atenționau:

-Fiți mulțumite și rămâneți la locurile voastre!

Dar cearta se încinse din ce în ce mai mult. Și, în cele din urmă, roata se dezmembră. Fiecare element merse pe drumul său. Atunci generatorul se opri, curentul se întrerupse și în case și pe stradă se întunecă.

Morala acestei pilde este că acolo unde nu există înțelegere de cele mai multe ori răul și întunericul ajung să biruiască. După cum știm trăim într-o lume în care de mai multe ori răutatea este cât se poate de mult simțită. Fie că este vorba de un lagăr de concentrare, de un atentat terorist, de cine știe ce război răul de mai multe ori își face simțită prezența în lumea noastră. Acest lucru este o realitate de care trebuie să țină cont. diviziunea, dezbinarea de cele mai multe ori sunt lucruri care sunt împotriva unității. După cum am spus este cât se poate de adevărat că omul are nevoie de diversitate. Se poate spune că Dumnezeu Tatăl a creat o lume extreme de diversă: există mai multe categorii de popoare și la fel de bine pe globul pământesc la ora actuală se vorbește aproape 200 de limbi diferite. Aceste lucruri se poate spune că de cele mai multe ori ne creează ceea ce am putea spune chipul unei lumi diverse care este cât se poate de mult cu mai multe tedințe. Nevoia de diversitate se poate spune că este una cât se poate de firească în existența omului.²⁴ De mai multe ori se poate spune că există un anumit sentiment propriu pe care omul îl poate resimți atunci când ajunge să îl experimenteze în ceea ce privește diversitatea. De cele mai multe ori acest sentiment se poate spune că este simțit și trăit în funcție de propria persoană. Sunt mai mulți care simt diversitatea în locuri exotice, alții simt diversitatea în marile foci geografice ale planetei și alții simt diversitatea în diferitele țări ale lumii pe care ajung să le viziteze și să le vadă. Aceste lucruri se poate spune că de cele mai multe ori este ceea ce am putea denumi sentimentul diversității după cum este el trăit și experimentat de cei mai mulți dintre noi. Aceste lucruri nu sunt numai un simplu sentiment ci de cele mai multe ori ele ajung să fie trăirea concretă a diversității în lumea noastră.²⁵

Prin urmare ceea ce am voit să arătăm mai mult în acest capitol este că în mod natural omul simte nevoie de diversitate. În acest sens Biserica este cea care vine în fața omului și a nevoii sale de diversitate prin mai multe acte sau la fel de bine prin mai multe metode. Aceste acte și metode se poate spune că sunt cele care în cele din urmă în duc pe om la realizarea sau la fel de bine la împlinirea lui. Atunci când devenim familiari cu trecutul sau istoria Bisericii se poate spune că devenim familiari cu ceea ce înseamnă diversitatea. A existat destul de multă diversitate în trecutul Bisericii. În prima perioadă de existență a Bisericii se poate spune că Biserica s-a confruntat cu ceea ce au însemnat persecuțiile și au fost destul de mulți cei care au fost persecutați. Cu excepția Sfântului Ioan Teologul, toți sfinții apostoli au fost persecutați și în cele din urmă martirizați. A urmat mai apoi în trecutul Bisericii perioada în care Sfinții împărați

---

24 A. Roberti, *Cum să te psihanalizezi de unul singur* (Editura Trei: București, 2007).

25 Constantin Noica, *Sentimentul românesc al ființei* (Editura Humanitas: București, 1996 reeditare).

Constantin și mama sa Elena au eliberat creștinismul și au făcut din el o religie oficială a imperiului bizantin. Se poate spune că odată cu Constantin cel Mare Biserica a intrat într-o nouă etapă. Este vorba foarte mult de etapa sinoadelor ecumenice care au avut loc între anii 325 și 787. Au existat 7 mari sinoade ecumenice care au formulat adevărul de credință ortodoxă. Un alt sinod mare a avut loc în anul 834 la Constantinopol care se poate spune că a fost o sinteză a tot ceea ce a ținut de perioada sinoadelor ecumenice. Se poate spune că perioada sinoadelor ecumenice a fost și ea un act de diversitate în cadrul Bisericii. Mai multe Biserici reprezentate de anumiți episcopi s-au întâlnit pentru a stabili și a statifica adevărul de credință ortodox.²⁶

Se poate spune că din secolul al X-lea ortodoxia a intrat într-o nouă etapă și această etapă a avut foarte mult de a face cu marea schismă care a fost separația de Biserica Romano Catolică. Se poate spune că acest lucru a fost cât se poate de marcant pentru secolul al X-lea și al XI-lea. Ortodoxia v-a continua ca și credință și în secolul al X-lea se v-a forma la chemarea unui mare sfânt Muntele Athos. Sfântul Atanasie Athonitul este cel care a fost considerat întemeiator al vieții monahale de la Athos deși mai înainte de el în acea regiune au mai trăit pustnici destul de rari. A urmat mai apoi perioada controversei palamite dintre Sfântul Grigorie Palama și Varlaam și Alchindin care a urmat să definitiveze faptul că lumina lui Dumnezeu este necreată. S-au dus mai multe discuții și dialoguri între orient și occident cu scopul unei unificări. O mare contribuție la dialogul dintre orient și occident a avut și Sfântul Marcu al Efesului care a voit o unire dintre catolici și ortodocși. Acest lucru nu a fost posibil. Se spune din viața Sfântului Marcu al Efesului că la un moment dat el i-a și proorocit unui catolic vehement că dacă nu se v-a trece de la catolicism la ortodoxie v-a muri în 40 de zile. Acesta nu a luat în serios avertismentul sfântului și totuși în cea de a 40 zi de când a fost averizat a murit.

Odată cu căderea Constantinopolului la anul 1453 se poate spune că și Biserica Ortodoxă a intrat într-o nouă perioadă. A fost o perioadă de 400 de ani în care ortodoxia a trebuit să reziste în fața prozelitismului islamic care de cele mai multe ori s-a făcut cu sabia în mână. Se știe că atunci când armatele otomane au intrat în Constantinopol au voit să de-a foc catedralei Sfânta Sofia, una dintre cele mai frumoase construcții ale lumii din toate timpurile. Sultanul de atunci respins această idee sub motivația că toate construcțiile sunt ale lui în timp ce bunurile sunt ale invadatorilor. Este de remarcat că la invazia Constantinopolului armatele otomane au luat veșmintele preoțești ortodoxe din Catedrala Sfânta Sofia și le-au pus ca și îmbrăcăminte pentru caii lor. Evident a fost cât se poate de mult vorba de un sacrilegiu. A urmat după cum am spus perioada de persecuție islamică care s-a soldat cu mai multe victime din rândul ortodocșilor dintre care cei mai cunoscuți sunt Sfântul Cosma Etolianul și Sfântul Constantin Brâncoveanu care au fost uciși pentru credința lor ortodoxă. Este de remarcat aici că musulmanii au găsit inconvenientă credința ortodoxă a popoarelor din estul Europei. În jurul anului 1877, popoarele din estul Europei aveau să se elibereze de ceea ce istoria a denumit ca și „jugul otoman.” În acest sens se poate spune că Biserica a intrat într-o nouă perioadă

---

26 Placide Deseille, *Ce este ortodoxia? Cateheze pentru adulți* (Alba Iulia, 2004).

care a fost una ce a oferit libertate. În cele din urmă Biserica a intrat în secolul al XX-lea care se poate spune că este cât se poate de mult o perioadă de modernitate a ortodoxiei. Toate aceste lucruri se poate spune că ne fac imaginea unui trecut și a unei istorii extrem de diverse a Bisericii Creștin Ortodoxe. Acest lucru este menit să ne spună că de cele mai multe ori diversitatea a fost o trăsătură fundamentală a ortodoxiei.²⁷

Migdalul crescuse drept și privea cu mândrie la crengile sale. Într-o zi, o ciocănitoare se așeză pe migdal. Își puse urechea la coaja copacului și auzi zgomotele multor viermișori. Cu ciocul său ascuțit făcu numaidecât o gaură în tulpină, scoase viermișorii afară și-i distruse. Migdalul se supără. Îi placea să se așeze și să se odihnească în ramurile sale papagali multicolori, dar pe aceasta pasăre, care pe deasupra îl înțepa și-i făcu o gaură în tulpină, nu putea s-o suporte. Și migdalul ocări ciocănitoarea, și aceasta zbură în altă parte. Viermișorii creșteau din ce în ce mai mult, se înmulțiră și treptat-treptat distruseră miezul tulpinii. Dar migdalul nu simți nimic. Într-o zi veni vântul și trânti la pamânt acest migdal.

Această pildă se poate spune că de cele mai multe ori ne spune despre faptul că în Biserică trebuie să îi acceptăm și pe cei care nu sunt ca și noi sau mai bine spus nu au aceiași personalitate și același temperament. Se poate vedea de mai multe ori în lumea noastră că trăim în ceea ce am putea denumii diferența proprie. Fiecare dintre noi avem o anumită personalitate și acest lucru se poate spune că de mai multe ori face greu să acceptăm pe cei care nu sunt de aceiași personalitate ca și noi. După cum am spus, în Biserică trebuie să ne smerim unul în fața altuia și în acest mod să lăsăm loc și celor din jur. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult ceea ce face ca într-adevăr comuniunea din biserică să fie autentică și o dovadă de diversității vieții Bisericii²⁸. Acest lucru se poate spune că este un act fundamental pe care trebuie să îl avem în vedere. Este adevărat că pe parcursul timpului Biserica a avut personae de excepție dar nu trebuie să uităm că aceste personae au fost sfinții. De mai multe ori s-a reproșat Bisericii că ea fuge de lume din moment ce lumea este plină de mănăstiri. După cum am mai spus, Biserica pune la îndemâna celor din lume mănăstirile pentru a face pelerinaje. Adevărul este că Biserica nu este numai adunarea de duminică ci ea poate de mai multe ori să fie un pelerinaj pe care îl face cu cei din parohia noastră. Sunt mai mulți creștini ortodocși care au avut de beneficiat de pe urma pelerinajelor pe care le-au făcut și care le-a adus mai multă linie. Călugărul ortodox nu este o persoană care la drept vorbind este împotriva diversității ecclesiale ci de cele mai multe ori el se pune pe sine în slujba mirenilor care îl caută și care doresc să se folosească de cuvintele și de exemplul vieții sale proprii de nevoință și asceză. După cum am spus, diversitatea creștin ortodoxă este de mai multe ori compeltată de călugării ortodocși care se poate spune că ne ajută pe drumul mântuirii noastre.

---

27 Jean Claude Larchet, *Biserica trupul lui Hristos 2 relațiile dintre Biserici* (Editura Sofia: București, 2013).

28 Radu Teodorescu, *Smerenia și modestia ca paradigme creștin ortodoxe* (Cugir, 2015).

S-a spus de mai multe ori că lumea în care trăim este o lume care este dornică de diversitate. Acest lucru se poate vedea din faptul că nu toți dintre noi avem aceleași preocupări și aceleași interese. Sunt unii care sunt buni în matematică, alții în fizică, alții în istorie, alții în economie. Aceste lucruri se poate spune că de cele mai multe ori contribuie la diversitatea lumii în care trăim. La fel de bine și în Biserică se poate spune că există o anumită diversitate de însușiri. Sunt unii care sunt buni la cântarea bisericească, alții sunt buni la nevoință și asceză, alții sunt buni în construcția de biserici, alții sunt buni la îngrijirea bisericii și enumerarea ar putea continua. Atunci când auzim de mai multe ori că Biserica este în timpurile noastre o instituție statică trebuie să știm că acest lucru nu este adevărat. De cele mai multe ori Biserica este o instituție care are o dinamică extreme de bine pusă la punct și care la fel de bine este cunoscută de cei care o frecventează. După cum am spus, lumea de azi este o lume care este dornică de diversitate și de cele mai multe ori “adunarea” Bisericii se poate spune că este influențată de modul de gândire sau de modul de a vedea lumea al celor care alcătuiesc Biserica. Ceea ce trebuie să știm este că chiar între apostolii lui Hristos a existat o anumită diversitate: sfântul Petru era un temperament aprins, sfântul Toma era un temperament îndoielnic, Sfântul Ioan Teologul era un temperament iubitor, Sfântul Matei se poate spune că era un temperament pragmatic și enumerarea ar putea continua. La fel de bine se poate spune că diversitatea este prezentă și în ceea ce îi privește pe restul sfinților creștini ortodocși. Au existat sfinți care au avut preocupări intelectuale cum au fost sfinții trei ierarhi Vasile, Grigorie și Ioan. Au existat sfinți care au avut preocupări militare cum a fost Sfântul Gheorghe și Sfântul Dimitrie. Au existat sfinți care au fost mărturisitori pentru ortodoxie cum a fost sfinții Visarion, Sofronie și Oprea. Se poate spune că toți acești sfinți au fost exemple ale diversității ecclesiale de care am vorbit mai sus. Acest lucru este în cele din urmă ceea ce face frumoasă viața creștin ortodoxă.²⁹

CAPITOLUL 2

UNITATEA ORTODOXĂ ÎN PLAN SPIRITUAL

Unitatea este o temă care este comună la mai multe secțiuni ale vieții omului. Dintre acestea se poate să amintim filosofia, economia, managementul, istoria sau sociologia. Totuși, se vorbește de mai multe ori de unitate și în cadrul credinței creștin ortodoxe. Acest lucru se poate spune că este în termeni kantieni un imperativ categoric. Este greu să spunem că suntem oamenii credincioși și oameni care avem credință în Dumnezeu și în același timp să trăim într-o stare de dezbinare și de neînțelegere cu semenii. Acest lucru are loc de mai multe ori și se poate spune că sunt mai multe mișcări secrete care de mai multe ori ajuns să promoveze un comportament individualist care își motivează individualismul pe înseși existența sectei. Cu toții știm ce sunt

---

29 Nichifor Crainic, *Sfințenia împlinirea umanului* (Iași, 1993 reeditare).

sectele și în acest sens nu cred că trebuie să insistăm mai mult asupra acestui aspect.³⁰ Ceea ce ne spune Biserica este că nu există numai o lume materială pe care o cunoaște noi care este alcătuită din planete, soare, lună sau pământ ci există și o lume spirituală. Această lume spirituală sfinții părinți ne spun că a existat mai înainte de facerea lumii materiale. În acest sens nu este eronat să credem că lumea spirituală este o lume care este de cele mai multe ori superioară cele materiale. În acest sens, se poate spune că omul este un fel de intersecție dintre lumea spirituală și lumea materială. Omul este în acest sens nu numai trup ci și suflet. Sufletul omului este alcătuit după sfinții părinți din minte sau intelect, voință sau partea poftitoare a omului și în cele din urmă din sentimente. Aceste lucruri se poate spune că sunt cele care alcătuiesc partea spirituală a omului. În acest sens, se vorbește despre faptul că mai înainte de timp în lumea spirituală a existat o mare dezbinare care a fost provocată mai înainte de facerea universului și a omului de un demon pe nume Satan sau care este cunoscut ca și nume diavol care înseamnă înseși diviziunea sau separația. Prin urmare, se poate spune că procesul de divizare sau de fărâmițare a omului și a credincioșilor este unul de natură demonică. Acest lucru este de cele mai multe ori o perpetuare a stării de rebeliune pe care a instigat-o diavolul sau cel rău de la începuturile existenței. Devine prin urmare în acest sens sau în această perspectivă vitală să vorbim despre tema sau problema unității. În timp ce Dumnezeu dorește unitatea sau unirea tuturor se poate spune că cel rău sau diavolul este cel care duce la răzvrătire și la sentimente de separație și de diviziune. În acest sens se poate vedea că de mai multe ori lumea noastră este de cele mai multe ori divizată: războaie, neînțelegeri, vrajbă sau lupta omului cu alt om ca să nu mai enunțăm exploarea omului de către om. Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori este o realitate care are loc în lumea spirituală. Trebuie să fim siguri că nu suntem în plan spiritual divizați. De mai multe ori trăim într-o lume care ne momește cu tot felul de spiritualități și cu tot felul de religii surogat pentru ca în acest fel să ne divizeze și să ne împrăștie. Pentru a ajunge la o unitate în plan material de cele mai multe ori trebuie să ne ridicăm problema unității în plan spiritual. Ce este unitatea spirituală? În primul rând este asigurarea că toți credem în același Dumnezeu. Dacă vom analiza mai mult vom vedea că nu toți credem în același Dumnezeu. Sunt mai mulți care cred în alți dumnezeu decât cel adevărat fie că numele lui este Brahman, Tao, Buddha sau Șinto. Toate aceste lucruri se poate spune că de mai multe ori ajung să ridice cu sine problema a ceea ce înseamnă unitatea în plan spiritual. Nu poate exista o unitate în plan spiritual atâta vreme cât noi nu credem în același Dumnezeu. Lumea noastră este de mai multe ori fărâmițată de mai multe credințe și de mai multe religii care fiecare dintre ele se pretind ca și cele care dețin adevărul. Ce este de făcut atunci?

După cum am spus, Biserica este cea care ne spune că mai mult decât toate trebuie să căutăm unitatea și înțelegerea tuturor. În acest fel se poate spune că poate exista o unitate deplină a tuturor în plan spiritual și mai ales prin credința ortodoxă. Credința ortodoxă după cum am spus este un lucru care ne poate unii și ne poate fii un

30 Preot Alexandru Argatu, *Va sfătuieste arhimandritul Ilarion Argatu: Rugăciunea; Cuvinte de învățătură; Despre Maica Domnului; Despre secte și nu numai despre ele* (Editura Casa Scriitorilor, 2006).

lucru care să ne motiveze și la fel de bine să ne unească și să nu ne țină în diviziune. Menirea ultimă a religiei și a spiritualității nu este de a crea diviziuni și neînțelegeri ci de cele mai multe ori este de a crea înțelegere și unitate. Aceasta se poate spune că este chemarea ultimă și deplină a ortodoxiei care se adresează tuturor oamenilor din toate timpurile. Cu mult timp în urmă aceasta a fost și credința Domnului Iisus Hristos față de Dumnezeu Tatăl de „ca toți să fie una.”³¹ Prin urmare se poate să oferim o definiție a ortodoxiei ca fiind de cele mai multe ori un fel de unitate spirituală a tuturor în Hristos. Evident, acest lucru se poate spune că se adresează celor care sunt mai avansați în viața duhovnicească. Sunt însă oameni care se poate spune că de cele mai multe ori ajung să trăiască o viață duhovnicească extrem de avansată și se poate spune că de cele mai multe ori ei vor ajunge la ceea ce am putea spune problema unității sau a unirii. Se spune că în plan mistic și ascetic există trei etape.

1. Iluminarea de harul lui Dumnezeu.
2. Purificarea sau etapa catarctică a cunoașterii lui Dumnezeu
3. Unirea cu Dumnezeu.

Prin urmare mistica este cea care pune pe cel mai de sus nivel unirea cu Dumnezeu. Acest lucru se poate spune că este unul care trebuie să ne ducă cu gândul la o meditație mai profundă a ceea ce este sau a modului în care trebuie să înțelegem unitatea.

Egumentul unei mănăstiri a fost întrebat odată de niște vizitatori, cum de călugării, în ciuda originii și formării lor diferite, pot forma o comunitate unită. În loc de un răspuns teoretic, el le răspunse printr-o imagine:

-Închipuiți-vă o roată: un cerc, niste spițe și un punct comun. De la cercul exterior spițele merg spre centru și sunt ținute de acest punct. Spițele suntem noi înșine care formăm comunitatea. Centrul este Iisus Cristos. Din acest centru trăim. El ne ține împreună.

Mirați, vizitatorii au înțeles ceva important. Dar egumenul continuă:

-Cu cât spițele se apropie mai mult de centru cu atât se apropie între ele. Asta înseamnă că dacă ne apropiem cu adevărat de Hristos în viața de toate zilele, atunci ne apropiem și între noi mai mult. Numai astfel putem trăi unul cu altul, unul pentru altul și de asemenea pentru ceilalți.

După cum am spus, de cele mai multe ori suntem chemați de Dumnezeu să ducem o viață de unitate cu cei din jur. Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori se manifestă prin ceea ce am putea spune înțelegere cu cei din jur. Trebuie să ajungem să ne înțelegem cu cei din jur. Evident sunt oameni care de mai multe ori sunt inferiori nouă și acest lucru se poate vedea prin modul de viață pe care îl duc. În acest caz nu trebuie să urmărim acestor oameni ci de cele mai multe ori se cuvine să ne rugăm pentru ei. Se poate spune că rugăciunea de cele mai multe ori ne ajută în procesul de unitate spiritual la care ajungem cu cei din jur. Rugăciunea pentru semenii se poate spune că este un lucru foarte bun și este fără nici o îndoială o dovadă că suntem cât se poate de mult în comuniune cu semenii noștri.³² Prin urmare știm din datele care există că la ora actuală sunt în lume peste 200.000.000 de credincioși creștini ortodocși. Se poate spune

---

31 *Ne vorbește părintele Porfirie*, traducere de Evloghie Munteanu (Galați, 2003).

32 Paul Evadokimov, *Rugăciunea în Biserica de răsărit* (Iași, 1996).

că de cele mai multe ori nu îi putem cunoaște pe toți acești ortodocși. Totuși, spiritual noi putem fii în stare de unire cu toți acești 200.000.000 de credincioși creștini ortodocși. Acest lucru este un fapt pe care se poate spune că îl învățăm din viața duhovnicească. De cele mai multe ori se poate spune că viața duhovnicească ne deschide perspectivele unei noi viziuni sau unui alt mod de a vedea lumea și pe om. Acest mod se poate spune că de cele mai multe ori este unul superior care ne duce la acceptarea tuturor oamenilor ca și fapte ale lui Dumnezeu. După cum am spus, în Hristos totul este unitate, în timp ce în cel rău sau diavolul totul este dezbinare. Calea credinței se poate spune că este o cale a unității. După cum am spus, este adevărat că unii dintre noi sunt înzestrați de Dumnezeu cu mai multe daruri și mai multe calități decât alții. Acesta nu trebuie să fie un prilej de laudă a unora față de alții fiindcă în cele din urmă tot ceea ce avem noi este darul lui Dumnezeu. Acesta este un adevăr fundamental pe care îl exprimă spiritualitatea creștin ortodoxă.³³

Prin urmare se poate spune că de cele mai multe ori există cât se poate de mult un fel de sens sau de înțeles al spiritualității ca și o experiență a unității. În timp ce puterile întunericului de cele mai multe ori încearcă să ne dividă sau la fel de bine să ne separe ca și ființe umane de cele mai multe ori se poate spune că lumea spirituală este o lume care de cele mai multe ori ne duce în spre unitate. Acest lucru este un mare adevăr de care trebuie să ținem cont. După cum am spus de cele mai multe ori diviziunea este un lucru rău. De cele mai multe ori se poate spune că avocații diviziunii sunt cât se poate de mult persoane care de cele mai multe ori sunt agenți ai răului. După cum am spus se poate spune că dialectica răului sau modul în care răul operează în lumea noastră este de cele mai multe ori prin diviziune și învrăjbire. Există în acest sens mai mulți agenți ai răului în lumea noastră. Aceste mișcări de cele mai multe ori se poate spune că se grupează într-un fel de "armonie universală" în care ni se spune că toate religiile și toate credințele sunt la fel de adevărate. Acest lucru s-a putut vedea mai ales în timpurile moderne. După cum am spus, este cât se poate de potrivit să demonstrăm că atunci când omul devine spiritual el devine mult mai sensibil și mult mai sensibil la ceea ce am putea spune ideea binelui și ideea de unitate spirituală. Acest gen de unitate spirituală se poate spune că este cât se poate de mult susținută de Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos. Poate unul dintre cele mai cèlebre cazuri de acest fel îl avem din viața sfântului Antonie cel Mare care a fost un sfânt ce se spune că la un moment dat a fost asaltat de diavoli sau mai bine spus de puterile întunericului. Sfântul Antonie a fost atât de cumplit băutut încât a rămas pe podea la limita dintre viață și moarte în urma bățăilor primite de la diavoli. La un moment dat a putut vedea o lumină mare în care l-a putut vedea pe Domnul Iisus Hristos. După ce a văzut această lumină diavolii au plecat de la Sfântul Antonie cel Mare înfricoșați. Când l-a întrebat pe Domnul Iisus Hristos unde era în timp ce el se lupta cu diavolii, Domnul Iisus Hristos i-a spus că "eram aici cu tine și îți urmăream lupta." Acest lucru ne spune că în plan spiritual se duce o mare luptă între forțele binelui și forțele răului, sau mai bine spus între îngeri și diavoli. Acest lucru a fost atestat de mai mulți sfinți părinți.³⁴

Se poate spune că în timp ce îngerii caută unitatea și înțelegerea, diavolii sunt chiar opusul lor și caută din răutatea dezbinarea și învrăjbirea. Este prin urmare adevărat că în privința fiecărui om care există în această lume există o încleștare de forțe spirituale. De cele mai multe ori se poate spune că balanța v-a înclina în favoarea

33 Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate creștin ortodoxă: ascetica și mistica* (București, 1991).

34 Sfântul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut* (Editura Egumenița: Galați, 2004).

a ceea ce dorește omul. Se poate spune că de cele mai multe ori calea dezbinării este cât se poate de mult calea răului. Ca și oameni trebuie să fim conștienți de acest lucru. După cum am spus, există mai multe categorii și mai multe înțelegeri ale noțiunii de unire. O cale care este de cele mai multe ori rezervată celor care sunt avansați în plan duhovnicesc este cât se poate de mult calea unității sau a unirii spirituale. Acest lucru ne face să ne rugăm unii pentru alții și de mai multe ori se poate spune că ea se manifestă printr-o profundă viață duhovnicească. Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori sunt puțini cei care nu au posibilitatea să ajungă să experimenteze ceea ce este sau modul în care este definită calea unirii spirituale. În lumea noastră sunt mai multe curente așa numite religioase care vorbesc de o religie universală în care toate credințele și toate religiile sunt în cele din urmă adevărată și acceptate. Acest gen de credințe și de concepții religioase se poate spune că sunt sincretice și de cele mai multe ori sunt un fel de infuzie maximă de concepte și de idei din diferite culte sau secte. Fie că este vorba de iluminați, de new age, de francmasonerie sau alte mișcări cu caracter religios se poate spune că toate acestea nu au foarte bine definit conceptul de unire spirituală sau unitate spirituală. Lumea noastră de cele mai multe ori visează la un fel de "spiritualitate globalistă" care este capabilă să includă în sine toate religiile și toate credințele din toate timpurile și din toate epocile. Acest lucru are loc de mai multe ori în zilele noastre.

După cum am spus trăim într-o lume liberă dar suntem chemați să folosim libertatea noastră într-un mod responsabil. La fel de bine trebuie să distingem între dorința de unitate în plan spiritual care există în lumea noastră și dorința de dezbinare care de cele mai multe ori este lucrarea celui rău sau a diavolului. La un studiu mai detaliat se poate vedea că de mai multe ori în lumea noastră a existat un fel de infuzie de „întuneric”. Să ne aducem aminte de zilele antichității în care lumea se închina la idoli, să ne aducem aminte de practicile magice ale antichității și să ne aducem aminte de mai multe curente politeiste care negau în vechime existența unui singur Dumnezeu. Toate aceste lucruri se poate spune că de cele mai multe ori au adus în lumea noastră lucrarea celui rău care a dus la pierzare mai multe suflete. După cum am spus, în timp ce lucrarea celui rău este de cele mai multe ori dezbinarea și învrăjbirea, lucrarea lui Dumnezeu Tatăl și a sfinților este unirea și unitatea. Acest lucru este un adevăr fundamental pe care mai mulți teologi creștini ortodocși l-au exprimat.³⁵ După cum am spus diviziunea este un lucru rău și de cele mai multe ori ea se bazează pe principiul individualității. Pe lângă forma războiului care se poate spune că este tot a formă de diviziune poate una dintre cele mai dureroase forme de diviziune în timpurile noastre este divorțul. Mai multe familii s-au destrămat din cauza divorțului și se poate spune de cele mai multe ori că acest lucru este un mare rău al timpului nostru. Divorțul este la drept vorbind doar o soluție destul de superficială a unor familii care ajung să creadă că a se separa este o soluție mai bună la problemele lor. Acest lucru este și mai dureros atunci când în familie există și copii. Sunt mai mulți copii care au crescut disfuncțional din cauza divorțului părinților. Acest lucru este un fapt și trebuie să îl avem în vedere.³⁶

Un domnitor trimise odată pe unul din servitorii săi la piață cu porunca de a-i cumpara cel mai bun lucru din lume. După câțva timp, servitorul se întoarse aducând într-o sacoșă ceva de mărime mica.

-Ai cumparat ceea ce ți-am poruncit?, îl întreba domnitorul.

---

35 Constantin Coman, *Erminia duhului* (Editura Bizantină: București, 2002).

36 Ilie Moldovan, *Taina iubirii* 2 volume (Alba Iulia, 1996).

-Da, stăpâne. Ti-am cumparat ceea ce ai dorit, îi spuse servitorul. Priveste!

Curios, stăpânul se uita la ceea ce aduse servitorul în pachetul pe care tocmai îl despacheta. La prima vedere nu era nici aur, nici argint și nici vreun alt obiect prețios. Servitorul fusese la un măcelar unde cumpără o limbă de bou.

-Iată, stăpâne! Am cumparat ce ai dorit: cel mai bun lucru din lume, o limbă. Cu ea, mama îi mângâie mereu pe copiii ei, când plâng. Cu ea, crainicul anunță victoria armatelor tale asupra dușmanilor. Cu ea, învățații lumii transmit înțelepciunea lor elevilor. Și limba ta nu este oare instrumentul cu care stăpânești peste supușii tăi, vorbești adevărul și dreptatea și îl preamărești pe Dumnezeu?

-Bine ai grăit. Dar acum mergi și cumpăra-mi cel mai rău lucru din lume. Servitorul plecă și din nou, nu peste mult timp, se întoarse cu un pachet asemănător.

-Ai cumpărat ceea ce ți-am poruncit? îl întreba domnitorul.

-Da, stăpâne, ți-am cumpărat, îi raspunde servitorul. Privește!

Servitorul scoase pachetul afară, îl despachetă și, spre surprinderea stăpânului, îi spuse:

-Stăpâne, un lucru mai rău decât această limbă n-am gasit. Cu ea, oamenii se jignesc și se supără unii pe alții. Cu ea vorbesc urât și înjură. Ea servește spre a spune minciuni și de secole aduce suferința între oameni. -----Într-adevar, ai dreptate, îi raspunde stăpânul. Și a poruncit să fie răsplătit cu multe daruri.

După cum am spus, este la libera noastră alegere dacă în lumea în care trăim de cele mai multe ori alegem că creăm unitate sau dezbinare. Ceea ce trebuie să știm este că vom suferii consecințele acțiunilor noastre. În această lume se poate spune că omul este liber să aleagă ceea ce dorește. În acest sens, sunt mai mulți care aleg dezbinarea și se poate spune că acest lucru aduce de mai multe ori suferință celor din jur. Există în acest sens o dorință rea pe care omul o poate cultiva și care de cele mai multe ori se bazează pe dezbinarea celor din jur. Este bine să știm acest lucru și să fim conștineți de el. După cum am spus, de cele mai multe ori în zilele noastre dezbinarea ajunge să fie un triumf deplin. Sunt state și țări care nu se suferă una pe alta și recurg la mai multe războaie și conflicte lucru care se soldează în victime și în omoruri. Acest lucruri după cum am spus au loc fiindcă ființa răului de mai multe ori se definește pe sine prin dezbinare. O lume dezbinată se poate spune că este o lume care nu este frumoasă. Principiul dezbinării de mai multe ori este folosit de cei care nu au nici o credință în Dumnezeu. Acest lucru este un fapt care a fost ceritificat de mai mulți sfinți părinți. Când nu există nici un fel de credință în Dumnezeu se poate spune că apare bucuria de a îi vedea pe cei din jur dezbițați și învrăjbiți. Acolo unde există credință în Dumnezeu se poate spune că de cele mai multe ori unitatea este lucruri de mare preț. După cum am subliniat în capitolul anterior creștinul își poate exersa capacitatea de a crea unitate și nu dezbinare la Biserică. Biserica este prin excelență o unitate a credincioșilor și ea poartă în lume mesajul înțelegerii reciproce și al frățietății. Problema dezbinării după cum am spus, este una extrem de dureroasă fiindcă se știe că de mai mult timp creștinismul este o religie divizată. Sunt mai multe confesiuni creștine și acest lucru este din cauza puterilor întuneciei care își fac lucrarea în această lume. Au fost mai mulți sfinți care ne-au vorbit despre acest lucru că de cele mai multe ori puterile întunericului sunt cele care ajung să ne influențeze în rău și ajung să ne divizeze. Ce putem face în această situație? Sfinții părinți sunt de părere că noi putem lupta cu diviziunea care există în lumea noastră. Acest lucru noi îl facem cel mai mult prin asceză. Faptele ascezei sunt postul, rugăciunea, spovedania, împărtășania, pelerinajele

sau nevoința în spre faptele bune. Prin urmare, nu suntem singuri și fără de nici un ajutor atunci când ne confruntăm cu puterile întinericului.³⁷

Se poate spune în acest sens că sunt mai multe categorii de unitate și fără nici o îndoială cea mai puțin cunoscută este unitatea spirituală. După cum am spus, există o lume spirituală care are propriile ei legi și propriile ei criterii de existență. În această lume spirituală creștinii sunt rugați să se roage unii pentru alții, să se ajute reciproc atunci când este cazul, să fie cât se poate de mult deschiși unul față de altul. Lumea modernă de mai multe ori face din nou un fel de monadă închisă. De cele mai multe ori se poate spune că relațiile dintre noi se depreciază atunci când suntem motivați numai de interes și de ceea ce ține de profit. După cum s-a mai spus de mai multe ori omul modern de cele mai multe ori tinde să își facă prietenii cu cei din jur numai atunci când are ceva de profitat. Sunt în acest mai multe așa zise prietenii care durează numai atât cât unul dintre parteneri are de profitat. După cum am spus se poate vedea că în zilele noastre de cele mai multe ori relațiile dintre oameni au ca și scop a scoate sau a beneficia de profit. Acest lucru este o realitate a timpurilor noastre. S-a spus în acest sens că de cele mai multe ori prietenia este un lucru cât se poate de neglijat în zilele noastre. Omul modern ajunge să nu mai prețuiască prietenia. Sunt oameni în zilele noastre care au prieteni numai din personae de la care știu că vor lua un anumit bun sau mai bine spus vor avea de beneficiat de pe urma lor. Acest lucru este o realitate a lumii în care trăim.³⁸ După cum am mai spus în plan spiritual se poate spune că de cele mai multe ori prietenia este un lucru care este o reflecție a ceea ce am putea spune viața spirituală. Acest lucru este o mare realizare pentru un om. Suntem chemați ca în această viață să creăm cât mai multe prietenii. După cum s-a mai spus există o dinamică a prieteniei care de cele mai multe ori se bazează pe deschiderea unuia față de altul. Acest lucru este o realitate de care trebuie să ținem cont. Prietenia se poate spune că este o realitate și de natură spirituală. Este extrem de greu de a menține dușmani. Dușmanii se poate spune că sunt întotdeauna o greutate de purtat pentru noi. Dușmănia de cele mai multe ori este un fel de stare care ne apasă. Se poate vedea că în lumea noastră există mai multe dușmăanii și acest lucru nu este bine. Suntem chemați să cultivăm prietenii și nu dușmăanii. Dușmănia este ceva negativ care de mai multe ori se încheie prin a lua viața semenului. După cum am spus, viața noastră este un fel de pendulare între prietenie și dușmănie. Sunt oameni care de mai multe ori ajung să cultive dușmănia și ajung astfel să fie excluși din mediul social. După cum am spus, în zilele noastre se ridică de mai multe ori problema prieteniei ca și legătură spirituală dintre oameni. Se poate spune că există și o dimensiune spirituală a prieteniei și acest fapt este menită să ne facă să cultivăm prietenia.

Prietenii noastre trebuie să se bazeze foarte mult pe sinceritate. Sunt în acest sens mai multe prietenii protocolare cum se obișnuiește mai ales în relațiile dintre state. După cum am spus, prietenii de fațadă nu au nimic spiritual în ele. Acest fapt a fost de mai multe ori atestat de viața de zii cu zii. Trebuie să facem relații și prietenii cât se poate de sincere. S-a ridicat întrebarea cum se poate să fim prieteni cu cei care nu au preocupări ca și noi? Este adevărat că în lumea noastră nu toți sunt ca și noi. Ceea ce nu trebuie să uităm este că de mai multe ori au fost unii care au luat drept criteriu de existență a lumii propria lor persoană. Acest fapt de cele mai multe ori duce la

37 Virgil Gheorghiu, *Dumnezeu nu primește decât duminica* (Alba Iulia, 2011).

38 Jordan Zaretis, Radu Teodorescu, *Conversations on contemporary orthodox christianity* (Cugir, 2015).

singularizarea persoanei într-o mare masă de oameni. Realitatea este că trebuie să știm să ne creăm prieteni și mai mult decât atât trebuie să ne menținem prietenii. Acest lucru este un fapt de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere. Prin ființa lui omul are nevoie de prietenie. În acest sens, se poate spune că există mai multe grade ale prieteniei. La un anumit nivel în funcție de persoană se poate spune că omul este cât se poate de mult deschis la ceea ce este sau la modul în care este definită prietenia. Există în acest sens, o atitudine de prietenie a omului care trebuie să existe față de toată lumea și de toși semenii noștri. De mai multe ori se poate vedea că la fel de bine atitudinea este un lucru care este fundamental în ceea ce privește prietenia și legăturile de prietenie care le stabilim cu cei din jur. Prin urmare, spiritualitatea creștin ortodoxă ne spune că trebuie să cultivăm relații sau legături de prietenia cu lumea din jur. Acest lucru se poate spune că este o mare realizare a noastră și mai apoi urmează un al doilea stadiu. Al doilea stadiu este cel în care ne creăm prieteni apropiați. Aceștia se poate spune că sunt prieteni mult mai buni decât atitudinea de prietenie pe care o avem față de lume. În cele din urmă se poate spune că urmează să ne facem prieteni intimi. Prietenii intimi se poate spune că sunt cei mai puternici prieteni și ei sunt cei fără de care nu avem nici o reținere. S-a spus de mai multe ori că lumea în care trăim este o lume în care prietenia este în criză. În plan cantitativ este foarte ușor să ne facem dușami și este mai greu să ne face prieteni. După cum am spus, nu este destul numai să ne facem prieteni ci de cele mai multe ori se cuvine să menținem aceste prieteni. S-a spus de mai multe ori că prietenii pot muri atunci când nu sunt susținute. De cele mai multe ori prietenii se poate spune că sunt extreme de dinamice și ele au ca scop de ce nu îmbogățirea unuia de către celălalt.³⁹

Se spune că într-o zi într-o cofetărie unde se luau comenzi de torturi a intrat un domn mai puțin ciudat.

- Bună ziua!
- Bună ziua! A răspuns cofetarul.
- Aș dori să fac o comandă.
- Ce fel de comandă?
- Aș dori un tort.
- Avem o gamă mare de torturi. De care ați dori?
- Ei bine, tortul pe care îl vreau eu este unul cu totul special.
- De ce?
- Aș dori un tort care să aibă desenat pe el o zvastică.
- O zvastică?
- Da, exact.
- Bine dar zvastica este un simbol nazist.
- Se poate spune și așa.
- Sunteți nazist?
- Da. Este o lungă poveste.
- Atunci îmi este teamă că nu vă pot servi.
- De ce?
- Noi nu facem torturi naziste.

---

39 O prietenie celebră dar care este mai puțin cunoscută a avut loc în secolul al XX-lea între părintele Iosif Isihastul și părintele Arsenie Pustnicul. Acești doi părinți s-au întâlnit la muntele Athos unde s-au nevoit toată viața. Fiind singuri în mănăstire ei au ajuns să trăiască un așa grad de prietenie încât se poate spune că au fost ca și frații. Iosif Dionisiatul, *Bătrânul Arsenie pustnicul, împreună nevoitorul starețului Iosif Isihastul* (București, 2003).

- Domnule zvastica este un simbol hindus.
- Eu știam că este unul nazist.
- Domnule, este un simbol hindus în sine și înseamnă invincibilitate.
- Îmi pare rău. Nu cred că vă pot servii.
- De ce?
- Fiindcă noi nu suntem o cofetărie nazistă.
- Dar vei fii bine plătit.
- Îmi pare rău, nu vă putem servii.

În cele din urmă domnul ciudat trebuit să plece fiind respins.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că de mai multe ori în lumea noastră suntem puși în situația de a alege între prieteni buni și prieteni răi. În realitate se poate spune că prietenii cu oamenii răi sunt mai mult pseudo-prietenii. Este bine în acest sens să știm ce fel de prietenii ne formăm și la fel de bine cu cine ne socializăm în lumea noastră. De cele mai multe ori este cât se poate de adevărat că în viața de zii cu zii suntem puși să alegem. Se știe în acest sens că aturajul îl poate schimba pe om. Sunt mai mulți oameni buni care atunci când când intră într-un anturaj rău ajung să se schimbe și să devină și ei răi. Acest lucru este un fapt de care trebuie să ținem cont. După cum am spus, prietenia este un lucru care se poate spune că este în esența lui spiritual. Ceea ce trebuie să știm este că este bine să menținem prietenii și la fel de bine trebuie să le cultivăm. Este adevărat că de mai multe ori noi la fel ca și prietenii noștri ne schimbăm dar acest lucru nu trebuie să ne facă să renunțăm la prietenii noastre. Sunt anumite prietenii care încep în copilărie se nu durează mult. Mai apoi vine adolescența care se poate spune că și ea are prietenii ei. În cele din urmă vine perioada de viață adultă care și ea are prietenii ei. La bătrânețe se poate spune că omul ajunge să formeze alte prietenii. Acest lucru este un mare adevăr de care trebuie să fim conștienți și pe care trebuie să îl avem în vedere. Prietenia este un lucru care este parte din viața noastră și se poate spune că de cele mai multe ori este un lucru frumos. Ceea ce mai toată lumea știe este că oamenii buni sunt oameni ai prieteniei și omanii răi sunt oameni ai dușmăniei. Această lege se poate spune că este o lege care nu poate fii schimbată și că nu se poate inveda raportul. Prin urmare, trebuie să fim atenți cu prietenii noștri dar la fel de bine este foarte important să știm cu cine legăm prietenii. Acest fapt este o realitate de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să o avem în vedere. Este cât se poate de rău că de mai multe ori oamenii leagă prietenii din interes sau din dorința de a profita unii de pe alții. Acest lucru este o realitate tragică a lumii în care trăim. În realitate sunt foarte puține prietenii care se poate spune că sunt cu adevărat curate. De cele mai multe ori se poate spune că omul dorește prietenii care să fie într-un anume sens la cheremul său. Acest lucru este o realizare negativă pe care trebuie să o evităm.

O furnică însetată veni la un izvor de apă și când a vrut să-și potoleasca setea, căzu în apă și era cât pe ce să se înece. Un porumbel ce stătea în copacul de deasupra izvorului rupse o frunza și o lăsă în apă. Furnica se cățăra pe frunză și se salvă. Deodată veni un om care monta o capcană și voia să prindă porumbelul. Atunci furnica îl mușcă în talpa piciorului. El mișcă capcana și porumbelul, sperându-se, zbură de acolo. Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori prietenia înseamnă reciprocitate. Acest lucru este un mare adevăr al lumii noastre și de el trebuie să ținem cont la fel de bine.⁴⁰ După cum am spus, este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori în

---

40 Teofil Pârâian, *Gînduri bune pentru gînduri bune* (Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara 1997).

lumea noastră acolo unde lipsește prietenia și înțelegerea între noi se stabilește ceea ce am putea spune violența. S-a spus de mai multe ori că violența este o problemă mare a lumii noastre. Adevărul este că există foarte multă violență în lumea noastră. Sunt mai mulți care consideră că își pot rezolva marile probleme cu care se confruntă printr-un comportament violent. Este cât se poate de trist faptul că violența este o parte integrantă a vieții noastre de zii cu zii. Violența o putem vedea pe străzi, între unii lideri politic, la televizor sau pe internet. Acest lucru ne spune că pentru a putea lupta împotriva violenței trebuie să avem o concepție spirituală sau duhovnicească foarte bine pusă la punct. Este prin urmare cât se poate de adevărat că de mai multe ori lumea recurge la violență pentru a își rezolva anumite probleme cu care se confruntă. Este în acest sens real faptul că spiritualitatea creștin ortodoxă nu este pentru violență. Se poate spune că violența este una dintre cele mai rele soluționări la marile probleme cu care ne confruntăm. De cele mai multe ori se poate vedea că recurg la violență oamenii care nu au nici un fel de credință și nici un fel de spiritualitate. Atunci când suntem ancorați în spiritualitate se poate spune că de cele mai multe ori ajungem să ne dăm seama că violența nu este răspuns la marile noastre problem de viață și de existență.⁴¹ Ceea ce este cel mai rău și mai trist este că de cele mai multe ori se consideră că a răspunde la violență cu violență este cea mai bună soluție. Acest lucru se poate spune că are loc de cele mai multe ori în lumea noastră. Violența după cum am spus este o mare problemă a lumii noastre. Consecințele ei sunt nefaste. După cum știm în plan spiritual violența este un păcat. Ea este cea care dă curs mâniei omului. În zilele noastre se poate spune că sunt mai multe sporturi care se poate spune că sunt cele care cultivă un mod de viață violent. Ceea ce trebuie să știm este că atunci când omul ajunge să își cultive o viață spirituală și devine un om duhovnicesc sau un om spiritual, el nu mai simte nevoia de violență. De ce este așa? Acest lucru este așa fiindcă omul ajunge să definească viața și existența lui prin comuniunea cu Dumnezeu care de cele mai multe ori se realizează în plan spiritual. Acest fapt după cum am spus este unul care nu mai lasă loc violenței.

Lumea spirituală de cele mai multe ori se poate spune că se definește pe sine și prin încredere. Este o temă destul de puțin abordată tema încrederii. Încrederea este mai mult decât orice ceea ce am putea spune o temă care se leagă de spiritualitate. Acest lucru este așa fiindcă de cele mai multe ori se poate spune că în zilele noastre ne lipsește încrederea. Trăim într-o lume care de cele mai multe ori nu cultivă încrederea. De mai multe ori părinții nu au încredere în copii și copii în părinți. La fel de bine se poate spune că acest lucru are loc și în plan profesional. De cele mai multe ori este greu să avem încredere în semenii noștri fiindcă acest lucru înseamnă fără doar și poate ceea ce se poate denumii un lucru a ne lăsa la voia întâmplării. Este prin urmare nevoie să avem încredere unii în alții. Un om spiritual este de cele mai multe ori un om în care putem avea încredere. Acest fapt este un lucru care este certificat de mai multe ori din viața părinților duhovnicești. Omul duhovnicesc se poate spune că este și un om de caracter și este fără nici o îndoială unul dintre oamenii care de cele mai multe ori este un far de lumină pentru cei din jur. După cum am spus, pentru a fii un om de încredere trebuie să fim oameni de cuvânt. Se poate vedea că de mai multe ori omul de cuvânt sau mai bine spus omul care se ține de cuvântul pe care l-a dat de cele mai multe ori este extrem de rar întâlnit în lumea noastră. Trăim într-o lume care este de cele mai multe ori în așteptare ca ceilalți să fie de cuvânt și de încredere fără că ea să fie de încredere și de cuvânt. După cum am spus, de cele mai multe ori încrederea este un

---

41 Steven Pinker, *The better angels of our nature: why violence has declined?* (Penguin, 2012).

lucru care duce la uniune. În acest sens, trebuie să avem încredere în preoții noștri că ne vor îndruma sufletele pe calea bineului și a mântuirii. Trebuie să avem încredere în parohia noastră că nu ne va trăda încredere și în cele din urmă trebuie să avem încredere în Biserică și în tot ceea ce ține de ea că prin ea ne vom găsi mântuirea. Acest lucru se poate spune că este fundamental în viața noastră duhovnicească. De cele mai multe ori se poate spune că suntem cât se poate de mult descurajați de ceea ce este lumea din jurul nostru. Dacă lumea din jurul nostru, de mai multe ori ne face să ne pierdem încrederea ei bine nu trebuie să ne pierdem încrederea și credința în Dumnezeu.⁴²

Se spune că într-o stație de autobuz erau adunați mai mulți oameni. Un jurnalist era și el acolo și se face că la un moment în spatele lui între oameni a venit și s-a pus un om de afaceri care era înrăbat foarte cochet. Jurnalistul a voi să îi dea o lecție omului de afaceri care nu a respectat rândul. El i-a spus femeii în vârste din spatele lui:

- Domană voiți să veniți în fața mea?
- De ce?
- Fiindcă sunteți mai în vârstă.
- Bine mulțumesc. Ești foarte amabil.
- Pentru nimic.

Acest lucru a fost văzut de omul de afaceri care s-a făcut că nu vede și a continuat să stea între primele rânduri la coada de la autobuz. Jurnalistul s-a mutat din ce în ce mai în spate. Când a fost ca bătrânica să intre pe ușile autobuzului, ea l-a strigat

- Tinere, nu vrei să intri în fața mea?

- Mulțumesc, sunteți amabilă.

Prin acest lucru, jurnalistul i-a arătat omului de afaceri arogant că trebuie să de-a întâietate celor din jur.

Adevărul este că trăim într-o lume în care de cele mai multe ori relațiile și legăturile interpersonale sunt în continuă depreciere. De cele mai multe ori acest lucru are loc fiindcă sunt foarte puțini cei dintre noi care avem o personalitate puternică ancorată în spiritualitate și în tot ceea ce ține de lumea spirituală. Acest fapt se poate vedea din starea generică a lumii în care trăim. De mai multe ori marile puteri ale lumii se folosesc de cei mai mici și mai slabi nu pentru a îi ajuta ci pentru a își menține necesarul de putere și de forță financiară. Aceste lucruri se poate spune că sunt realități ale lumii în care trăim. După cum am spus, se poate vedea că de cele mai multe ori trăim într-o lume divizată. Acest lucru are loc și datorită faptului că în lumea noastră sunt mai multe spiritualități care se poate spune că sunt nu numai ciudate ci și sincretice. Să ne aducem aminte că în lumea noastră sunt foarte mult grupări și formațiuni cu caracter ocult. Începând din evul mediu se poate spune că de mai multe ori au fost unii care au făcut din ocult un fel de modă socială. Fie că au fost cavalerii templieri, cavalerii sfântului Graal, cavalerii mesei rotunde și multe alte formațiuni se poate spune că toate acestea au ajuns ca de mai multe ori să ne facă să credem că adevărata spiritualitate este ocultul. Acest lucru este un adevăr de care trebuie să ținem cont. Poate una dintre perioadele istoriei care a fost cât se poate de mult dedicată ocultului a fost evul mediu.⁴³

42 N. C. Paulescu, *Insticte sociale, patimi și conflicte, remedii morale* (București, 2009, reeditare).

43 Etienne Gilson, *Filosofia în evul mediu* (București, 1995).

Trebuie să spunem că de cele mai multe ori ocultul se prezintă pe sine ca și un fel de spiritalitate. Însă această spiritualitate se poate spune că cu tinde sau mai bine spus nu ajunge să îl ducă pe om la comuniunea cu Dumnezeu. Ocultul este de cele mai multe ori o formă de magie și de vrăjitorie. Ocultul este genul de lucru care se poate spune că de separă de Dumnezeu prin a pune alte lucruri în față pe care eventual al putea să le dobândim. Acest lucruri se poate spune că de cele mai multe ori sunt cât se poate de ciudate. De cele mai multe ori este adevărat că ocultul este în acest sens un lucru care se bazează pe magie. El ne poate oferi mai multe iluzii cum ar fi: cunoaștere, frumusețe, știință, iubire, putere, mărie sau averi colosale. Acest lucruri se poate spune că sunt cele care ne fac să considerăm ocultul o formă de magie. De cele mai multe ori se poate spune că în spatele conceptelor oculte sunt de mai multe ori entități demonice care în realitate nu vor binele nostru ci vor cât se poate de mult ca noi să ajungem în iad. Spiritualitatea creștin ortodoxă este cea care se poate spune că ne pregătește pentru rai. În timp ce ocultul ne separă și ne divină prin diferite atracții sau deformări ale realității se poate spune că spiritualitatea creștin ortodoxă este cea care în cele din urmă ne duce la Dumnezeu. După cum am spus, unul dintre cele mai bune lucruri care se poate spune că ni-l oferă spiritualitatea este cât se poate de mult comuniunea și unirea cu Dumnezeu. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere și de care trebuie să fim conștienți. După cum se poate vedea binele este cel care ne unește între noi în timp ce răul este cel care ne divide între noi. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere și de care trebuie să fim conștienți. Binele este un lucru care după cum am spus de cele mai multe ori se manifestă pe sine într-o formă superioară prin spiritualitate. Este prin urmare eronat să credem că binele și spiritualitatea sunt separate una față de alta. De cele mai multe ori binele și spiritualitatea sunt două lucruri care sunt complementare unul altuia. Acest lucru este un adevăr de care trebuie să ținem cont.⁴⁴

În antichitate se spune că la un moment dat un cunoscut de-al lui Socrate a venit la el pentru a îi bârfii pe un prieten de al său.

- Bună ziua,
- Bună ziua, a răspuns Socrate.
- Vrei să ști ce am auzit despre prietenul tău?
- Un om moment, a răspuns Socrate.
- Ce este?
- Înainte să îmi spui aş dori să te trec printr-un mic test.
- Ce test?
- I se spune testul fultrului triplu.
- Filtru triplu?
- Exact.
- Bine.
- Înainte să îmi spui despre prietenul meu vei trece prin primul filtru.
- Care este acesta?
- I se spune filtrul adevărului?
- Ce adevăr?
- Ceea ce vrei să îmi spui știi sigur că este adevărat?
- Nu, nu sunt sigur.
- Foarte bine. Vom trece la filtrul al doilea. Acesta se numește filtrul binelui.
- Ce este acesta?

---

44 Radu Teodorescu, *Binele în religia compratată* (Cugir, 2013).

- Ceea ce vrei să îmi spui despre prietenul meu este un lucru bun sau este de bine?
- Nu. Chiar deloc.
- Acum v-a venit ultimul filtru. Se numește filtrul folosinței.
- Aname?
- Ceea ce vrei să îmi spui despre prietenul meu îmi v-a fii de folos?
- Nu, nu neapărat.
- Atunci de ce mai vrei să îmi spui?

Am spus această întâmplare ca să demonstrăm că de cele mai multe ori se cuvine să găsim ceea ce este bun și ceea ce este frumos în semenii noștri. Acest lucru se poate spune că îl putem învăța de la Socrate. De cele mai multe ori se poate spune că o mare maladie a timpului nostru este cât se poate de mult bârfa. Sunt în lumea noastră persoane care practică în mod sistematic bârfa. Bârfa este de cele mai multe ori rezultatul unei spiritualități slabe care de cele mai multe ori se bucură pe baza defectelor și a imperfecțiunilor celor din jur. Bârfa se poate spune că este o metodă de divizare și de ce nu de separație. Acest lucru are loc e mai multe ori în lumea noastră și este bine să știm acest fapt.⁴⁵

După cum am spus, există mai multe nivele în viața noastră duhovnicească. Aceste nivele se poate spune că de cele mai multe ori sunt cât se poate de mult cele care încep prin credința în Dumnezeu. Omul se poate spune că începe să aibă credință în Dumnezeu și acest lucru este foarte bine. Pentru cei care pot se poate spune că urmează o a doua etapă care de cele mai multe ori derivă din prima. Această etapă se poate spune că de cele mai multe ori este viață spirituală. Viața spirituală se poate spune că de cele mai multe ori se manifestă printr-o perspectivă profundă asupra lucrurilor și asupra a ceea ce am putea spune sensul și modul în care trăim și în care existăm în această lume. După cum am spus este cât se poate de adevărat că nu toți pot fii omane spirituali și oameni duhovnicești. Acest lucru se poate spune că se poate vedea de cele mai multe prin faptul că nu toți pot să ajungă oameni avansați în plan spiritual. Oricum ceea ce s-a putut vedea este că sfinții de cele mai multe ori au degajat în jurul lor unitate și înțelegere. Acest lucru este o mare realitate a lumii în care trăim. Se poate spune în acest sens că de cele mai multe ori sfinții sunt persoane ale unității, în timp ce oamenii răi de cele mai multe ori seamănă în jurul lor ura și discordia.⁴⁶ După cum am spus, atunci când privim la problema unității în plan spiritual vom putea vedea cu mult mai multe sensuri și semnificații. Trăim într-o lume care pentru a ajunge la o unitate socială de cele mai multe ori trebuie să leaboreze o unitate duhovnicească. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori lipsește din lumea noastră. Pentru acest motiv mai multe dintre structurile noastre sociale nu sunt de durată. Acest lucru este așa fiindcă după cum am spus sufletul omul are încorporată în sine o dimensiune sau un sens duhovnicesc. Acest lucru este la fel de mult adevărat și în ceea ce orivește viața socială a omului. După cum am spus, nu toții pot să ajungă la o viață socială unitară dar se pot face încercări ca toți să ne vedem ca și frați și nu ca și dușmani. Acest lucru este prin urmare un fapt de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere.

---

45 Nicodim Sachelarie, *Pravila bisericească* (Frăsinei, 1940).

46 Virgil Gheoeighiu, *Cum am vrut să mă fac sfânt: amintiri dintr-o copilărie teologică* (Sibiu, 2008, ediția a II-a).

Se poate spune că viața duhovnicească este o viață care nu se bazează pe ceea ce este trecător și ceea ce este perisabil ci de cele mai multe ori ea se axează pe lucruri spirituale și pe lucruri care sunt cât se poate de mult ancorate în Dumnezeu. Sfinții se poate spune că sunt exemplele cele mai bune de viață duhovnicească. După cum am spus, sunt mai mulți dintre noi care au ceea ce am putea spune o vocație sau o chemare duhovnicească pe care trebuie să o cultive. Acest lucru este prin urmare un dat de care trebuie să ținem cont. Viața duhovnicească este de cele mai multe ori un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere. Toți marii oameni duhovnicești și părinții duhovnicești se poate spune că au cultivat în jurul lor unitatea și unirea. Acest fapt după cum am spus este o realitate a lumii în care trăim și în care existăm. De cele mai multe ori se poate spune că unitatea este un lucru care ajunge să se înrădăcineze în noi prin viața duhovnicească. În acest sens nu îi mai vedem pe semenii noștri ca și potențiali dușmani ci de cele mai multe ori ajungem să îi vedem ca și posibili prieteni. În aceste rânduri au vorbit despre faptul că sunt mai multe forme sau mai bine spus mai multe acțiuni prin care se manifestă viața duhovnicească și că fără nici o îndoială viața duhovnicească ne duce la unire și al unitate și nu la dezbinare. Acest fapt este un mare adevăr de care trebuie să ținem cont.⁴⁷

Prin urmare, se poate spune că de cele mai multe ori viața duhovnicească este un lucru cât se poate de unitar și care duce la unitate. De cele mai multe ori se poate spune că păcatul este cel care ne dezbină. Să ne aducem minte de câte certuri și uneori învrăjbiți și bătăi au început din pricina alcoolului. În secolul al XX-lea este bine să ne amintim că unul dintre marile fenomene a fost fenomenul disco. Acest fenomen a fost unul care a avut mare trecere în rândul tinerilor din anii 70 și 80 ai secolului al XX-lea. Ei bine, acest fenomen a transformat de mai multe ori podeaua de dans a discotecilor în adevărate terenuri de luptă dintre diferiți oameni care venau la disco nu pentru a se distra ci mai multe pentru a căuta un motiv de ceartă. Același lucru se întâmplă și în zilele noastre prin ceea ce secolul al XXI-lea cunoaște ca și cluburile de noapte. Aceste lucruri se poate spune că sunt realități. Beția este un lucru care se poate spune că de mai multe ori dăunează unității. Bețivul este un om instabil și care de cele mai multe ori afișează un fel de înțelegere și unitate cu toți cei din jur atunci când este beat. De cele mai multe ori acest lucru este trecător și imediat după ce își revine din beție el uită de tot ceea ce a spus mai înainte. Un alt lucru pe care trebuie să îl evidențiem este că de mai multe ori sunt mai mulți care sunt adepții terorii în lumea noastră. În acest sens se cunosc mai multe mișcări teroriste care de cele mai multe ori cultivă teroarea și frica între noi. Acest lucru a avut loc de mai multe ori în zilele noastre. Trebuie să știm că omul duhovnicesc nu are nici un fel de legătură cu omul terorii. Sunt mai mulți care consideră că a își arăta superioritatea față de cei din jur de cele mai multe ori se face prin a îi teroriza pe semenii. Acest lucru este respins de viața duhovnicească și de toți părinții duhovnicești. Adepții terorii este cât se poate de adevărat că sunt împotriva unității și a tot ceea ce ține de unitate. Acest fapt este prin urmare un lucru de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere. Realitatea este că în lumea noastră au existat mai multe mișcări cu caracter satanist care de mai multe ori au insitat la teroarea celor din jur. În acest sens se știu de mai multe ori practici satanice cum este litughia neagră care ajung să fie cu adevărat mișcări de teroare în masă. Aceste lucruri sunt realități și este bine să le cunoaștem. Acolo unde există viață spirituală se poate spune că nu se poate să existe teroare. Teroarea este un lucru care de cele mai multe ori este dovada lipsei oricărei

---

47 Ilie Cleopa, *Urcuș spre înviere*, (Editura Doxologia: Iași, 2003).

spiritualității. Când omul nu este acorat în nici un fel de spiritualitate de cele mai multe ori el poate ajunge să îi terorizeze pe cei din jur. Prin urmare, se cuvine să slujim și să lărgim și noi cât se poate de mult starea de unitate și tot ceea ce ține de unitate. Este în cele din urmă la latitudinea noastră dacă voim să fim oamenii ai unității sau oameni ai dezbinării. Acest lucru este un fapt care trebuie să îl stabilim noi și pe care nu trebuie să îl decidă alții pentru noi.⁴⁸ Se poate spune că aceste lucruri sunt cele care definitivează ceea ce se poate spune starea de unitate în plan duhovnicesc. Sunt mai mulți care neagă acest fapt și trebuie să avem în vedere că în secolul al XX-lea de mai multe ori umanitatea a fost într-o stare de conflict și neînțelegeră totală. Aceste lucruri se poate spune că sunt cele care trebuie să ne motiveze și să ne fac să cultivăm cât mai multe unitatea și unirea în plan duhovnicesc.

CAPITOLUL 3

DIVERSITATEA ÎN UNITATE ÎN CREȘTINISMUL ORTODOX

După cum am spus, de cele mai multe ori se poate spune că această carte este mai mult o expresie mai pe larg a ceea ce este sau a modului în care poate fi definită noțiunea de paradox. Paradoxul creștin ortodoxă este că în Biserică și mai ales în viața credinței de cele mai multe ori există ceea ce am putea denumii *o unitate în diversitate*. Această unitate se poate spune că de cele mai multe ori este un lucru care se demonstrează și se dovedește pe sine prin ceea ce se poate spune applitudinea prin care Biserica lui Hristos este chemată să schimbe și să conducă în drumul mântuirii pe toți creștinii. Acest lucru se poate spune că este ceea ce am putea denumii sensul și realitatea ultimă a diversității în unitate. În Biserică suntem mai multe personalități și fiecare dintre noi avem trăsăturile noastre proprii. Acest lucru nu înseamnă că trebuie să accentuăm cât mai mult ceea ce se poate spune trăsăturile comune și nu ceea ce ne diferențiază. Prin urmare se poate spune în acest sens de cele mai multe ori iubirea care ajungem să o simțim în plan religios este de cele mai multe ori iubirea care a simțit-o la rândul Său Domnul Iisus Hristos și pentru care și-as umat natura umană în vederea mânturii ei. Aceste lucruri se poate spune că de cele mai multe ori alcătuiesc ceea ce este viziunea sau sensul prin care noi de cele mai multe ori ne raportăm la cei din jur. Creștinismul ortodox este o credință a libertății și acest lucru este așa fiindcă fără de libertate se poate spune că am fii toți într-un fel de credință a tiraniei. Creștinsimul ortodox nu este o tiranie dar se poate spune că este o credință extrem de exigentă și acest lucru trebuie să îl știm și să fim conștienți de el.

Prin urmare se poate spune că un prim stadiu al diversității din creștinsimul ortodox este cât se poate de mult diferențele de vârstă. Sunt în biserica creștină copii, tineri, adulți și bătrâni care se poate spune că toți își profesază credința. Este adevărat că nu toți au aceiași râvnă pentru credința ortodoxă dar nu se poate să contestăm că nu există diversitate în ceea ce privește vârsta în creștinismul ortodox.⁴⁹ După cum am spus, se poate spune că diversitatea de vârstă nu este un lucru care este menit să ne facă să ne pierdem încrederea în Biserica Creștin Ortodoxă. De cele mai multe ori au existat mai mulți care au obiectat la faptul că liturghia ortodoxă este o slujbă care nu este pe înțelesul tuturor și mai ales a copiilor. Adevărul este că această obiecție nu este fondată fiindcă în zilele noastre copii pot face religie în școală și se poate spune că Biserica vine în întâmpinarea lor pentru a le face cunoscut mesajul ortodoxiei. Fără

---

48 Zaharia Zaharou, *Lărgiți și voi inimile voastre* (Alba Iulia, 2009).

nici o îndoială că ortodoxia este o credință în diversitate. Acest lucru se poate spune că este cel mai bine articulat de trecutul sau de istoria Bisericii Creștin Ortodoxe. În timpul vieții sale pământești Domnul Iisus Hristos nu a ținut cont de statutul social al celor cărora li s-a adresat ci ceea ce a voit se poate spune că a reușit să unanimeze dorința sau idealul omului pentru mântuire. În acest sens domnul Iisus Hristos a mâncat atât cu evreii care erau la timpul Său poporul ales și a mâncat și cu vameșii care erau un fel de colectori de taxe pentru imperul roman și care evident au fost o facțiune proromană. Aceste lucruri ne spun că cine este autorul „diversității în unitate” a fost chiar Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos. Prin urmare, în zilele noastre se cuvine să ne dăm seama că ortodoxia nu este o credință retrogradă numai că ea are un trecut și o istorie extrem de bogată. În ortodoxie se poate spune că au fost sfinții apostoli, părinți apostolici, părinții sinoadelor ecumenice, părinții din timpul mari schisme, părinții de la vremea căderii Constantinopolului, părinții din timpul turcocrăției și a islamizării forțate a popoarelor din Marea Mediterană. Toate acestea se poate spune că de cele mai multe ori conturează imaginea Bisericii Creștin Ortodoxe ca și o Biserică care a trecut prin mai multe transformări și schimbări. Evident, aceste lucruri se poate spune că și-au lăsat amprenta asupra etosului ortodoxiei și a credinței ortodoxe. Au fost timpuri în vremea turcocrăției când au existat foarte puțini creștini ortodocși. Timpurile care le trăim se poate spune că sunt timpuri de libertate și de mai multe ori Biserica Creștin Ortodoxă este lăsată să își realizeze opera sa mântuitoare. Lucrarea de mântuire a Bisericii Creștin Ortodoxe se poate spune că este o diversitate în unitate.⁵⁰

Se spune că undeva unde erau un râu cu apă foarte rapidă o expediție s-a aventurat să cucerească ceea ce se poate spune necunoscutul. Ei au avut un șef de expediție extrem de nervos care de fiecare dată când membrii echipajului nu erau atenți urla cât îl țineau plămânii. Cu mare greutate expediția și-a urmat cursul firesc și în cele din urmă după mai multe zile au ajuns la finalul expediției. A fost o călătorie grea cu multe obstacole și cu multe dificultăți. A doua zi a urmat o altă expediție care a făcut același drum. Totul a fost la fel doar că șeful expediției era un om extrem de calm care mai mult decât să urle a ajuns să convingă prin exemplul propriu și la fel de bine să fie cât se poate de plăcut. La fel, după mai mult timp de călătorie în cele din urmă membrii expediției au ajuns la finalul călătoriei. Doi dintre membrii diferiți a celor două expediții s-au întâlnit și au avut un dialog.

- Bună, a spus primul.
- Bună ziua.
- Prin urmare voi ați fost primii pe traseul călătoriei?
- Da. Am auzit că și voi ați fost pe același traseu.
- Da este adevărat.
- Este un traseu greu.
- De ce spui acest lucru?
- Cu mare dificultate am ajuns să îl străbatem.

---

49 Una dintre marile misiuni pe care și le revendică Biserica este de cele mai multe ori lucrarea de pastorație a tinerilor. Aceștia se poate spune că sunt de cele mai multe ori mai greu de modetat și de adus la Hristos fiindcă sunt mai vulnerabili la ispitele lumii din jur. Din cele mai vechi timpuri se poate spune că una dintre obligațiile Bisericii a fost catehizarea tinerilor. Danion Vasile, *Tinerii și sexualitatea* (Editura Lucman, 2006).

50 Panayotis Nellas, *Ortodoxia: divino-umanism în acțiune* (Sibiu, 2013).

- Mie nu mi s-a părut greu.
- Cum poți să spui asta?
- Fiindcă așa simt.
- Cum se face că noi am mers pe același traseu și avem impresii diferite?
- Poate a fost o problemă în modul în care am străbătut traseul.
- Șeful nostru a fost permanent nervos.
- Al nostru a fost extrem de clam.
- A. Uite aici este diferența.
- Se poate.
- În timp ce pentru noi traseul a fost greu fiindcă am avut un șef nervos, pentru voi traseul a fost ușor fiindcă ați avut un fel clam.
- Este posibil. Dar mai este ceva.
- Ce?
- Vezi tu, noi ne-am bucurat de împrejurări și de peisajul din jur și expediția a fost în acest sens o plăcere.
- Da. Ei bine, noi nu am avut timp de așa ceva. Pentru noi, nu a existat nici un peisaj frumos fiindcă de cele mai multe ori am fost constrânși de ordinele șefului.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că în lumea noastră există diversitate și această diversitate de cele mai multe ori este cea care contribuie la frumusețea lumii din jur. Acest lucru este cât se poate de mult un fapt pe care nu putem să îl contestăm. Prin urmare, frumusețea lumii de cele mai multe ori este definită de diversitatea ei. În lume există râuri, fluvii, mări și oceane. La fel de bine există câmpii, podișuri, dealuri și munți. Aceasta este ca să enumerăm numai câteva dintre lucrurile care alcătuiesc diversitatea în lumea noastră. La fel de bine există o diversitate în creștinismul ortodox.⁵¹ Există ceea ce am putea denumi etapa primă a diversității care este alcătuită din începutul creștinismului care a fost momentul Bunevestiri când Sfântul Arhanghel Gavriil i-a vestit sfintei Maria că v-a naște pe Mesia. Apoi se poate spune că a fost începutul perioadei vieții pământești a Domnului Iisus Hristos care a întemeiat creștinismul. Acest lucru se poate spune că este un prim pas în mare diversitate creștină care v-a urma după El. Mai apoi a urmat perioada sfinților apostoli care a fost consemnată în Faptele Apostolilor din Biblie. Apoi a urmat perioada părinților apostolici care au fost urmașii sfinților apostoli. A venit mai apoi perioada sinoadelor ecumenice și a mai apoi a venit perioada părinților sinoadelor ecumenice. Se poate pune că toate aceste lucruri înseamnă un fel de diversitate în unitate. De mai multe ori credința creștină a trecut prin mai multe transformări și adaptări la nevoile lumii din jur. Este în acest sens cunoscut că în Biserica primară diaconii au fost cât se poate de mult un fel de treaptă ierarhică care era foarte prezentă în timpul liturgiilor și a agapelor creștinești care au existat. Cu timpul se poate spune că această etapă a diacolonilor a devenit din ce în ce mai restrânsă și se poate vedea că în zilele noastre ea este mai mult o etapă destul de mică în ortodoxie. Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori Biserica a trecut prin mai multe transformări și mai multe schimbări. O astfel de schimbare se poate spune că a avut loc în secolul al IV-lea moment în care Biserica a încetat să mai fie persecutată de împărații romani.⁵²

51 Radu Teodorescu, *Mântuirea ca ortodoxie în religia comparată* (Cugir, 2014).

52 E. O. Gordon, *Saint George: champion of Christendom and patron saint of England* (Londra, 1907).

O anume diversitate se poate vedea și între autorii Noului Testament. Se poate spune că cele 4 evanghelii care există în Noul Testament au cât se poate de mult în centrul atenției Aceiași persoană dar modul în care au fost elaborate este cât se poate de mult diferit și divers. Sfântul Ioan Teologul a scris o evangheliie cu extrem de mult conținut filosofic și teologi. Sfântul Marcu a scris o evangheliie extrem de succintă, Sfântul Matei a scris o evangheliie care se poate spune că este mai mult de natură istorică. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de tipic pentru cautătorii Noului Testament. La fel de bine se poate spune că și în ceea ce îi privește pe sfinții creștini ortodocși există o mare diversitate. Această diversitate se poate spune că este cât se poate de mult bazată pe diferențe și modul de a vedea lucrurile. În acest sens se poate spune că sfințenia este o noțiune amplă cu mai multe caracteristici și cu mai multe trăsături care de cele mai multe ori variază. Acest lucru se poate spune că este o trăsătură a sfințeniei creștin ortodoxe. Sfinții părinți se poate spune că au fost sfinți care au trăit și au exprimat lucruri cât se poate de teologice și de cele mai multe ori se poate vedea că sfințenia lor a fost cât se poate de mult un lucru care a dus de mai multe ori la ceea ce se poate spune de a scrie și a crea opere de teologie extrem de profunde. Nu acest lucru a fost cazul cum ceea ce am putea denumi ca și făcătorii de minuni. De cele mai multe ori sfinții părinți se poate spune că au diferit și între ei. Fiecare dintre sfinții părinți se poate spune că s-a confruntat cu o anumită problematică și mai mulți au combătut erezii diferite. Acest lucru nu înseamnă că ei nu sunt sfinții.⁵³

Prin urmare se poate spune că în cadrul Bisericii sunt mai multe categorii și mai multe clase de înțelegere. Să ne aducem aminte că în trecutul Bisericii a existat o categorie a catehumenilor care erau creștini în devenire. În zilele noastre acest lucru nu mai există. Catehumenii au fost o categorie aparte de oameni credincioși care urmau să fie instruiți și să ajungă în cele din urmă la ceea ce se poate spune statutul de creștin cu drepturi depline. Se poate spune că în vechime botezul nu era administrat copiilor ci de cele mai multe ori el era administrat numai adulților. Acest lucru a ajuns ca ulterior după mai multe dezbateri ecclesiale să fie schimbat. În sine catehumenii erau instruiți în viața creștină pentru ca în cele din urmă să primească botezul. După cum am spus, a existat foarte multă diversitate în trecutul bisericii. Episcopi, patriarhi, sfinți părinți sau practici rituale cu toate se poate spune că ne conturează ceea ce am putea spune imaginea creștinismului ca și unitate în diversitate. Acest fapt nu poate fi contestat și nici trecut cu vederea. Creștinsimul din cele mai vechi timpuri a avut o dinamică a sa care se poate spune că trebuia să se adapteze timpurilor. Să ne aducem aminte că în vechime mai toate bisericile aveau un așa numit baptisteriu. Aceasta era un fel de piscină mai mare în care erau botezați adulții. Mai multă vreme s-a considerat că botezul este o slujbă care poate fii făcută numai în jurul vârstei de 30 de ani la fel cum la această vârstă s-a botezat Domnul Iisus Hristos. Cu timpul Biserica a venit cu o nouă practică a botezului ortodox care se adresează copiilor. Copii pot fii botezați pe baza credinței copiilor. Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori și în zilele noastre există poziții diferite referitor la botez dar trebuie să ținem cont că în istoria creștină botezul a existat de la începuturi. Este cât se poate de adevărat că au existat mai multe variații în ceea ce privește botezul. Acest lucru se poate spune că aduce cu sine mai multe opinii în ceea ce privește existența Bisericii ca și unitate în diversitate. Prin urmare, în trecut Bisericile creștine nu erau alcătuite numai din altar, naos și pronaos ci aveau și o încăpere seaparată care se numea baptisteriu. Acest lucru s-a dovedit a fii extrem de costisitor pentru exigențele unui lumi în continuă creștere și care de cele mai

---

53 Sfântul Ciprian al Cartaginei, *Despre unitatea Bisericii Universale* (București, 2013).

multe ori nu avea destul spațiu în Biserica Creștin Ortodoxă. În cele din urmă baptisteriul a fost eliminat din practica Bisericii și a fost înlocuit cu cristelnița. Aceasta este o cadă mai mare în care se scufundă copii atunci când sunt botezați. Prin urmare se poate vedea cât se poate de clar un fel de diversitate în unitate a practicii botezului. Mai apoi se poate spune că a urmat taina spovedaniei. Sunt puțini cei care știu că în vechime spovedania a fost o slujba că care se făcea public, primii creștini își mărturiseau public păcatele în adunarea Bisericii. Spovedania în comun nu se mai face în zilele noastre. În acest au existat mai multe dezbateri referitor la modul în care trebuie făcută taina spovedaniei și se poate spune că în cele din urmă s-a ajuns ca spovedania să fie o taină particulară care este făcută de penitent în fața preotului duhovnic.⁵⁴ Se poate spune că pe parcursul timpului taina spovedaniei a fost diversă și la fel de bine fiecare duhovnic se poate spune că are un anumit mod de a spovedii și la fel de bine o anumită metodă de a aborda în timpul spovedaniei. S-au făcut mai multe încercări care să uniformizeze taina spovedaniei dar în cele din urmă slujba a rămas la fel și ea este una pentru toții creștinii ortodocși. Toți credinții ortodocși ajung de se spovedesc dar sunt fiecare se poate spune că o face în modul său propriu. Aceste lucruri sunt încă o dovadă în plus că diversitatea în unitate există în creștinismul ortodox.⁵⁵

Se spune că exista într-un oraș îndepătat o familie destul de înstărită. Într-o zi în fața casei acestei familii s-a așezat un grup de șomeri. Erau deprimați fiindcă nu găsiseră de lucru. Ei vorbeau între ei și se plângeau unii altora. Mama familiei i-a văzut și i-a spus fetei mai mici:

- Dute până afară la acei oameni și spunele că azi sunt invitați la noi la prânz.
- De ce mamă?
- Fiindcă am spus eu.
- Dar sunt șomeri.
- Ascultă ce ți-am spus.
- Oarecum stânjenită fetița s-a dus și le-a spus:
- Bună ziua.
- Bună ziua.
- Mama vă invită azi la noi la prânz.
- Vai da ce oameni buni sunteți.
- De ce?
- Am avut o zii rea și tu ne-ai adus puțină lumină.
- Este ceea ce a spus mama.

Șomerii au venit și s-au ostăptat foarte bine. Apoi au mulțumit femeii și au plecat fiecare în treaba sa. Timpul a trecut și fetița a crescut. Era acum o femeie și ca și orice femeie își căuta un loc de muncă. A trecut pe la mai multe fabrici dar nu a găsit nici un loc liber. În cele din urmă a ajuns la o fabrică ce spunea ea v-a fii ultima în căutările sale. A intrat și a bătut la ușă. A cerut o audiență a directorul fabricii. Acesta a poftit-o în birou.

- Bună ziua.
- Bună ziua.
- Nu cumva ne cunoaștem? A întrebat directorul.
- Este posibil și mie îmi pareți cunocut.

---

54 Petre Vintilescu, *Spovedania și duhovnicia* (Alba Iulia, 1995).

55 Ioan Nicolae, *Viu este Dumnezeu - catehism ortodox* (Alba Iulia, 2009).

- A da. Cu mulți ani în urmă tu și mama ta mi-ați oferit o masă delicioasă în timp ce eram șomeri.
- Cum se face că acum sunteți director?
- Vezi tu, eu și pritenii mei ne-am asociat și împreună am reușit să întemeiem o fabrică.
- Extraordinar.
- Da, cu adevărat.
- Mă bucur să aud asta.
- Și cu ce te pot ajuta?
- Vedeți eu caut un loc de muncă.
- Consideră că s-a făcut. Ești angajată.
- Vă mulțumesc mult.
- Vezi tu, tu și cu mama ta ne-ați făcut un mare bine. Atunci când noi consideram că suntem pierduți voi ne-ai arătat un semn de bunătate. Nu am uitat nici până în ziua de azi.
- Vă mulțumesc foarte mult.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că de cele mai multe ori diversitatea este acolo unei noi nici gândim. De cele mai multe ori se poate spune că ajungem să trăim într-o lume extrem de diversă fără să ne dăm seama de acest lucru. Aceasta este o realitate a timpurilor noastre de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să o avem în vedere. Sfinții părinți au fost de părere că de cele mai multe ori rugăciunea este cât se poate de mult un exemplu de diversitate în unitate. În Biserica Creștin Ortodoxă de cele mai multe ori se fac mai multe rugăciuni. Se fac rugăciuni la începerea anului nou. Se fac rugăciuni pentru binecuvântarea recoltelor, se fac rugăciuni pentru sfințirea aparatelor de zbor, se fac rugăciuni pentru ploaie și se mai fac rugăciuni atunci când omul se împărtășește. Se poate spune că toate acestea sunt cât se poate de mult rugăciuni care alcătuiesc ceea ce am putea spune diversitatea creștin ortodoxă.⁵⁶ După cum am spus, de cele mai multe ori rugăciunea este de cele mai multe ori o dovadă de diversitate. S-a spus de mai multe ori că în sine rugăciunea este un lucru care nu aduce nici un folos. Dumnezeu este nevăzut și atunci dacă el nu poate fi văzut de ce să ne mai rugăm? Faptul că Dumnezeu este nevăzut nu înseamnă că nu trebuie să ne rugăm la Dumnezeu. Ceea ce s-a putut vedea este că de cele mai multe ori rugăciunea are o anumită lucrare în lumea noastră. Această lucrare a rugăciunii se poate spune că de cele mai multe ori este un lucru cât se poate de eficient. S-a putut vedea că mai ales în cazul mamelor cu copii, atunci când mamele se roagă pentru copii lor aceștia sunt mult mai cuminți și mai asculători decât mamele care nu fac nici un fel de rugăciune pentru copii lor. La fel de bine, se poate vedea că în orașele și în comunitățile unde oamenii fac rugăciune unii pentru alții viața este mult mai frumoasă și mai armonioasă. Acest lucru este o mare dovadă de ceea ce am putea spune diversitatea în unitate în ceea ce privește creștinismul ortodox.⁵⁷

---

56 Se poate spune că de mai multe ori un caz de diversitate sunt ceea ce în termenii populari au ajuns să fie denumiți „nebunii pentru Hristos.” În realitate ei nu sunt nebuni dar sunt oameni care sunt extrem de mult doritori de a își pe semenii lor la Hristos fiindcă aceștia de cele mai multe ori duc o viață laxă și de păcate. Dionisios A. Makris, *Iannis cel nebun pentru Hristos* (Editura Evanghelistos: București, 2012).

57 Ioan Bunea, *Psihologia rugăciunii* (Editura Limes, 2009).

Ceea ce trebuie să spunem este că s-a obiectat de mai multe ori că este adevărat că în creștinismul ortodox nu există diversitate și la fel de bine nu există unitate. Aceste obiecții de cele mai multe ori au fost făcute de mai mulți oameni care se poate spune că sunt rău intenționați la ceea ce se poate spune mesajul sau sensul final al creștinsimului. În acest sens se poate spune că slujbele principale ale Bisericii sunt cât se poate de mult diverse și există fără nici o îndoială ceea ce am putea spune o diversitate a ritualului ortodox. În acest sens se poate spune că atunci când vine noaptea Biserica face vecernia. Când vine dimineața Biserica face utrenia care este slujba dimineții. Când doi oameni vor să se căsătorească Biserica face slujba căsătoriei. Când cineva vrea să devină călugăr, Biserica face slujba clăugăriei. Aceste lucruri se poate spune că demonstrează că Biserica Creștin Ortodoxă și creștinsimul ortodox sunt pentru diversitate. După cum am spus, această diversitate este de cele mai multe ori o diversitate în unitate. Diversitatea după cum am spus, de cele mai multe ori este și o necesitate auditorie. Se poate spune în acest sens că și prin predică de cele mai multe ori Biserica face mai multe lucruri care sunt cât se poate de mult diverse. Una este predica de duminică, alta este predica la botez, alta este predica la înmormântare și alta este predica catehetică care de cele mai multe ori este menită să facă auditoriul familiar cu marile adevăruri dogmatice ale Bisericii.

Prin urmare opinia că Biserica Creștin Ortodoxă nu este o biserică deschisă diversității se poate spune că este una falsă. De cele mai multe ori am putea spune că diversitatea este un lucru cât se poate de mult propriu Bisericii și Biserica a înțeles nevoia omului de diversitate. Nu putem sta tot la aceeași Biserică și de mai multe ori Biserica a sugerat să facem pelerinaje pe la mănăstiri. Un pelerinaj se poate spune că de cele mai multe ori îl ajută pe om și îl moralizează. Acest lucru este un fapt pe care nu se poate să nu îl negăm. Diversitatea prin urmare se poate spune că este o nevoie sufletească a omului. În plan sufletească se poate spune că omul are nevoie de diversitate. Mai mult se poate spune că o altă metodă de diversitate este filmul religios. Sunt mai multe producții de cinema care sunt cât se poate de mult pe teme diverse din viața Bisericii sau creștinismului ortodox. Aceste lucruri se poate spune că sunt cele care de cele mai multe ori ajung să definească ceea ce am putea spune diversitatea în unitate. Trebuie să avem în vedere că de mai multe ori diversitatea poate fi un lucru care nu ne duce la unitate. De exemplu în lumea infractorilor se poate spune că acest lucru este cât se poate de valabil. Sunt mai mulți infractori care sunt specializați pe mai multe genuri de infracțiuni. Acest lucru nu înseamnă că ei sunt cât se poate de mult viețuitori în unitate. Aceste lucruri prin urmare sunt fapte pe care trebuie să le avem în vedere. Ceea ce putem spune la un nivel generic este că în bine există întotdeauna o diversitate în unitate în timp ce în rău această diversitate este de cele mai multe ori doar un lucru cât se poate de aparent. Răul este tiranic și el nu permite diversitatea. Acest fapt este prin urmare o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. Răul prezintă doar aparența diversității în unitate fiindcă în cele din urmă răul absolut este cât se poate de mult autodistrugerea sinelui. Au existat în acest sens mai multe cazuri în istorie care ne-au demonstrat acest lucru. După cum am spus, se poate spune că tema diversității în unitate este cât se poate de mult susținută de existența lui Dumnezeu care se poate spune că este o existență amplă.⁵⁸ Aceste lucruri se poate spune că sunt cât se poate de mult cele care definesc ceea ce am putea spune diversitatea în unitate în creștinismul ortodox.

---

⁵⁸Isodor Todoran, Ioan Zăgrean, *Dogmatica orthodoxă: manual pentru seminariile teologice* (Editura Renașterea: Cluj Napoca, 2007 reeditare).

Se spune că un la un moment dat un mare director de la o companie economică a făcut o călătorie într-o țară străină. El nu cunoștea bine limba acelei țări și trebuia să țină un discurs în fața unor studenți. Evident, a făcut niște pregătiri și a putut vedea că vorbea pocit dar pe înțeles limba. A venit ziua discursului. Directorul a început discursul. După mai multe minute l-a terminat.

- V-a plăcut discursul meu? A întrebat directorul.
- Da, au răspuns studenții.
- A fost corect?
- La ce vă referinți?
- Adică nu am făcut greșeli gramaticale.
- O ați făcut foarte multe, au răspuns studenții.
- Atunci de ce nu mi-ați spus?
- Nu știu dacă știți dar există un obicei în țara noastră.
- Ce obicei?
- În țară noastră nimeni nu provoacă profesorul.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că de cele mai multe ori este adevărat că nu trebuie să provocăm creștinismul ortodox dar este nevoie să ne ridicăm unele întrebări referitoare la ceea ce este în sine creștinismul ortodox. Ceea ce se poate vedea este că de mai multe ori creștinismul ortodox este o credință care se bazează pe principiul diversității. În sine se poate spune că omul are nevoie de diversitate. Nevoia de diversitate este cât se poate de mult o necesitate psihologică pe care o are omul și ea se manifestă în mai multe feluri și în mai multe lucruri. Omul are nevoie de diversitate în plan psihologic și pentru acest motiv dacă stă la munte în concediu v-a merge la mare sau dacă stă la mare în concediu v-a merge la munte. A sta în același mediu de cele mai multe ori se poate spune că este un lucru care în cele din urmă distrugea ceea ce am putea spune pofta de viață a omului. Filosoful Henri Bergson ne spunea cu mai mulți ani în urmă că fiecare dintre noi are nevoie de un elan vital. Adevărul este că avem nevoie de vitalitate în viața de zii cu zii și în tot ceea ce facem. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Vitalitatea de cele mai multe ori se menține prin ceea ce am putea spune diversitate. Suntem vitali atunci când suntem în prezența diversității. Ortodoxia este conștientă de acest lucru. Sfântul Grigorie Palama a fost cel care ne-a spus în secolul al XIV-lea că deși harul lui Dumnezeu sau energiile necreate a lui Dumnezeu sunt una, ele se comunică de mai multe ori în mai multe feluri și mai ales prin cele 7 taine ale Bisericii Creștin Ortodoxe.⁵⁹ Cele șapte taine prin care se comunică harul lui Dumnezeu sunt:

1. Preoția,
2. Cununia,
3. Maslul
4. Botezul
5. Spovedania,
6. Împărtășania
7. Mirungerea.

Toate aceste taine se poate spune că de cele mai multe ori ajung să ne comunice harul sau energiile lui Dumnezeu. Ele lucrează într-un mod care de cele mai multe ori este în conformitate cu pronia lui Dumnezeu. Prin urmare, este cât se poate de adevărat că atunci când vorbim despre harul sau despre energiile lui Dumnezeu de cele mai

---

59 Iustin Popovici, *Biserica Ortodoxă și ecumenismul* (Editura Sofia: București, 2012).

multe ori vorbim despre o unitate în diversitate. Acest lucru este un mare adevăr de care trebuie să ținem cont. Prin urmare se poate spune că de cele mai multe ori harul lui Dumnezeu este cel care este cel mai bun exponent al diversității în unitate. Acest lucru este un adevăr pe care nu îl putem trece cu vederea. Harul lui Dumnezeu este un lucru care face ca ceea ce denumim diversitatea în unitate în creștinismul ortodox să existe și să fie un principiu care funcționează. Deși este un singur har al lui Dumnezeu se poate spune că el se comunică prin 7 metode diferite care în cele din urmă sunt diversitate în unitate. S-a vorbit de mai multe ori că nu există diversitate în creștinismul ortodox. Acest lucru este o realitate numai pentru cei care nu cunosc creștinismul ortodox. Este adevărat că în vechime metodele de a cunoaște creștinismul ortodox au fost de cele mai multe ori cât se poate de mai dificile. În zilele noastre se poate spune că acest lucru nu mai este actual. În zilele noastre sunt pagini pe internet cu conținut creștin ortodox, publicații de specialitate, emisiuni de radio și tv care se poate spune că fac din creștinismul ortodox un lucru care este cât se poate de mult cunoscut și știut de cât mai mulți. Aceste lucruri prin urmare toate ne fac conturul a ceea ce este și modului în care definim creștinismul ortodox.⁶⁰

Ortodoxia prin urmare are istorie, tradiție, are o Biserică, are publicații, are mănăstiri, eparhii și patriarhi. Toate aceste lucruri se poate spune că sunt în cele din urmă un fel de diversitate în unitate. Este adevărat că în Biserica Creștin Ortodoxă sunt mai multe lipsuri dar se poate spune că în cele din urmă dacă ținem cont de învățăturile ortodoxiei vom ajunge în cele din urmă la ceea ce se poate spune sensul și expresia finală a ceea ce este dogma ortodoxă. După cum am spus, au existat mai multe epoci în trecutul Bisericii și acest lucru se poate spune că de mai multe ori a modificat ceea ce am putea denumii practicile ortodoxe. Adevărul este că ortodoxia a rămas neschimbată în esența ei. Formele de exprimare ale ortodoxiei s-au modificat dar în sine de la Domnul Iisus Hristos nimic nu s-a schimbat în ortodoxie. Acest lucruri sunt prin urmare cele care mențin și cele care susțin sensul și expresia finală a ortodoxiei și a învățăturii ortodoxe. După cum am spus, credința ortodoxă este prezentă la mai mulți semeni de ai noștri dar ceea ce trebuie să ținem cont este că nu toți au același grad de credință. Au existat sfinți care se poate spune că au făcut prin credință minuni. Adevărul este că nu toți putem face mininu cu credința noastră acest lucru însă nu înseamnă că noi nu credem în mod ortodox în Dumnezeu. Prin urmare, ortodoxia este o credință în diversitate și o unitate în diversitate. Acest lucru este un fapt care a fost experimentat de mai multe ori pe parcursul timpului și al istoriei. Credem în Dumnezeu și se poate spune că Dumnezeu ne-a dat ca și moșternire credința ortodoxă. Se poate spune că existența lui Dumnezeu este mai mult un fel de diversitate în unitate. Sunt mai multe caracteristici care de cele mai multe ori ajung să Îl descrie pe Dumnezeu sau mai bine spus să Îl facă pe Dumnezeu pe înțelesul nostru. În acest sens Dumnezeu este atotștiutor, omniprezent, veșnic, are o existență prin Sine [aseitate], atotputernic [nu există ceva care să fie dincolo de puterile lui Dumnezeu], drept, bun și se poate spune că Dumnezeu este autor a tot ceea ce este frumos sau frumusețea și bunătatea înseși.

---

60 După cum am spus, trebuie să fim conștienți că în cadrul creștinismului sunt mai multe confesiuni: catolică, ortodoxă și protestantă [lutherani, anglicani și calvini]. Acest lucru nu este în nici un caz o dovadă de diversitate în unitate. Diversitatea în unitate se poate menține de cele mai multe ori prin ceea ce am putea spune ortodoxie. Fără de ortodoxie se poate spune că de cele mai multe ori diversitatea în unitate este un lucru care nu mai există sau la fel de bine este un lucru care se pierde. Ioan Ică jr. *Canonul ortodoxiei, 1. Canonul apostolic al primelor secole*, (Sibiu, 2008).

Toate aceste lucruri se poate spune că ne conturează imaginea unui Dumnezeu în care există diversitate. Acest fapt este un lucru de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere.

După cum am spus, terma diversității în creștinismul ortodox nu trebuie să fie pentru un un fel de obsesie dar se poate spune că de cele mai multe ori diversitatea este un lucru cât se poate de adevărat și cât se poate de real în viața noastră duhovnicească. La fel de bine și viața noastră duhovnicească se poate spune că este o viață a diversității și a tot ceea ce ține de diversitate. Viața noastră duhovnicească de cele mai multe ori se poate spune că este dominată de ceea ce am putea nevoia de a ne lărgii orizonturile și de vedea mai în ansamblu și mai în general tot ceea ce este duhovnicesc. În acest sens sunt mai multe categorii de oameni duhovnicești. Sunt unii care ajuns să fie oameni duhovnicești prin ceea ce se poate spune virtuți, alții prin acte de filatropie, alții prin viața moanahlă și multe alte lucruri de acest fel. Viața duhovnicească se poate spune că este cât se poate mult amplă și extrem de variată în ortodoxie.⁶¹ Aceste lucruri sunt prin urmare cele care ne fac să credem că există în acest sens un fel de chemare la diversitate în ortodoxie. Diversitatea după cum am spus de cele mai multe ori este un lucru care se poate spune că nu ajungem să îl apreciem decât numai atunci când nu îl mai avem sau mai bine spus nu îl experimentăm. Trăim într-o lume diversă în care acest lucru se vede din multitudinea de legi fizice care guvernează lumea materială și chiar legi chimice care și ele se poate spune că ajung să guverneze lumea elementelor materiale. Aceste lucruri ne spun că Dumnezeu este pentru diversitate. Dacă Dumnezeu nu ar fi pentru diversitate se poate spune că nu ar fi creat o lume atât de complexă și au atât de multe nuanțe. După cum am spus trăim într-o lume diversă și acest lucru este un fapt de care trebuie să ținem cont. Lumea noastră are în acest sens mai multe categorii și mai ales în științe se poate vedea acest lucru: matematică, fizică, chimie, istorie, biologie, medicină sau economie sunt numai câteva dintre principalele științe ale lumii noastre care ne fac imaginea științei ca și o diversitate în unitate.⁶²

Se spune că mai demult existau doi prieteni care la un moment dat au ajuns să discute despre diferența dintre cunoaștere și înțelepciune.

- Spune-mi ce părere ai?
- Ce anume?
- Există vreo diferență dintre cunoaștere și înțelepciune?
- Singur că există.
- Care este acea?
- Vezi tu cunoașterea este să știi să deosebești fructele de legume.
- Și înțelepciunea care este atunci?
- Înțelepciunea este să nu pui niciodată legume într-o salată de fructe.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că de mai multe ori noi ajungem să credem în realitate lucrurile nu se diferențează între ele. Fără să mai existe diferențe se poate spune că de cele mai multe ori nu mai ajungem să vedem ceea ce este sau modul în care este definită diversitatea. Se poate spune că în creștinismul ortodox există cât se poate de mult ceea ce am putea spune o mare diferență dintre diversitate și unitate. Aceste două lucruri nu sunt identice dar în creștinismul ortodox se poate spune că ele se îmbină unul cu altul asemenea cum într-o simfonie suntele se

61 Grigorios Larentzakis, *Biserica Ortodoxă. Trăire și credință* (Sibiu, 2009).

62 Dumitru Popescu, *Știință și teologie, preliminarii pentru dialog* (București, 2001).

armonizează unul cu altul. Acest lucru se poate spune că este marea diferență sau ceea ce definește cel mai mult sensul diversității în unitate. Diversitatea în unitate este un lucru pe care trebuie să îl analizăm mai mult. În secolul al IV-lea sfântul Grigorie de Nyssa a fost sfântul care a vorbit foarte mult de ceea ce este sau mai bine spus de modul în care am putea analiza sau mai bine spus am putea pune în relief tema epectazelor. Sfântul Grigorie de Nyssa a fost cât se poate de mult interesat până la ce grad sau la ce nivel omul poate avansa în Dumnezeu, în trăirea și în cunoașterea lui Dumnezeu? El a putut vedea că nu există un final al cunoașterii lui Dumnezeu. În acest sens sensul el a lăsat ceea ce creștinismul ortodox a cunoscut ca și epectaze. Ce sunt epectazele? Epectazele sunt cât se poate de mult grade ale cunoașterii lui Dumnezeu. Sfinții se poate spune că ajung la stadiul deplin al cunoașterii lui Dumnezeu. Mai apoi urmează omanii duhovnicești care și ei ajung la un anumit grad de cunoaștere și de experimentare a lui Dumnezeu. După oamenii duhovnicești se poate spune că urmează omanii credincioși care doar cred în Dumnezeu fără să ajungă la stări mari sau stări depline ale cunoașterii lui Dumnezeu.

Prin urmare, se poate spune că toate aceste lucruri sunt cât se poate de mult cele care ajung să definească pentru noi cunoașterea lui Dumnezeu care se face de cele mai multe ori în epectaze sau mai bine spus în intervale. Acesta este un mare adevăr pe care l-a afirmat sfântul Grigorie de Nyssa. Nu ajungem să îl cunoaștem pe Dumnezeu dintr-o dată ci se poate spune că toată viața noastră este o continuă creștere în cunoașterea lui Dumnezeu. Prin urmare, aceste lucruri sunt cele care de cele mai multe ori ajung să ne definească și să ne mențină pe noi ca și persoane și ca și entități. După cum am spus, există o dinamică a cunoașterii lui Dumnezeu și această dinamică de cele mai multe ori se manifestă prin mai multe etape pe care trebuie să le trecem. Prima mare etapă a procesului de cunoaștere a lui Dumnezeu se poate spune că este venirea harului lui Dumnezeu în om.⁶³ Prin urmare, se poate spune că acestea sunt trăsăturile care definesc și care susțin prima etapă a vieții duhovnicești. De cele mai multe ori în cazul laicilor această etapă se poate spune că ea coincide cu ceea ce am putea spune copilăria omului. Mai ales dacă omul este dus la mic copil la Biserică se poate spune că el este cât se poate de mult cercetat de harul lui Dumnezeu care de cele mai multe ori lucrează prin cei care vin la Biserică. Mai apoi după copilărie se poate spune că vine o a doua etapă a părăsirii de harul lui Dumnezeu și care durează mai mult și în care se poate spune că omul se simte cât se poate de mult părăsit de harul lui Dumnezeu și în care viața duhovnicească i se pare greu de realizat. Această a doua etapă a vieții duhovnicești se poate spune că de cele mai multe ori este una care găsește pe mai mulți care renunță la credință și la viața duhovnicească fiindcă li se pare cât se poate de grea. După cum am spus, de mai multe ori Dumnezeu Tatăl este cel care ne testează și ne trece prin mai multe încercări și sfinții părinți au grupat această etapă prin ceea ce am spus ca și etapa pierderii harului lui Dumnezeu. În această etapă care poate dura mai mulți ani se poate spune că omul este trecut prin mai multe încercări. Sfântul Pavel a stat timp de aproape 9 ani în deșert și s-a confruntat cu tot felul de ispite și încercări până când în cele din urmă harul lui Dumnezeu s-a statornicit definitiv în el. Dacă trecem cu brio sau cu succes prin cea de a treia etapă a părăsirii harului lui Dumnezeu se poate spune că vom ajunge în cele din urmă la etapa unirii cu Dumnezeu în care harul v-a sta cu noi până în momentul morții. Acest lucru este o realitate pe care

---

63 Efrem Filoteitul, *Starețul meu Iosif Isihastul* (Editura Evanghelistos: București, 2010).

trebuie să o știm și se poate spune că ea este foarte mult un fel de diversitate în unitate, în care harul lui Dumnezeu pleacă de la noi după care se întoarce înapoi la noi.⁶⁴

Se spune că o familie avea un copil și acest copil iubea să cânte mult la pian. Mama copilului era foarte mult de acord cu acest lucru fiindcă și ea iubea pianul. Într-o zi în orașul lor a venit să concerteze un mare pianist polonez. Mama i-a cumpărat la copil bilet de concert chiar în primul rând pentru ca în acest mod copilul să fie expus cât se poate de mult în fața virtuozității unui mare pianist. A venit timpul concertului și mama cu copilul s-a dus și s-au așezat pe primul rând.

- Vezi am venit să vedem un mare pianist, i-a spus mama copilului.
- Cât de mare?
- Unul foarte mare.
- Și de ce m-ai adus și pe mine?
- Ca să vezi ce înseamnă un mare pianist.
- Acum înțeleg.

Între timp a venit un prieten de familie și acesta a intrat în discuție cu mama copilului. Copilul a profitat de ocazie și s-a suit pe scenă. Lumea a rămas bulversată fiindcă îl aștepta pe marele pianist și acum vedeau un copil. Mama copilului era mult prea ocupată cu discuția ca să vadă ce are loc. La un moment dat pe scenă a intrat marele pianist. Atunci copilul a voit să înceteze de a mai cânta.

- Nu te rog, continuă.
- Nu vă deranjează că eu cânt pe pianul dumneavoastră?
- Deloc.
- De ce?
- Fiindcă văd că ai talent.

Mama a văzut atunci ceea ce avea loc și s-a înroșit dar pentru a nu face o scenă a lăsat să vadă ce se v-a întâmpla. Marele pianist s-a așezat lângă copil și a început să îl acompanieze. Au făcut amândoi un mic concert în patru mâini. Când au terminat sala a izbungit în aplauze.

- Vă mulțumesc că nu m-ați făcut de rușine, a spus copilul.
- A nici o problemă, orice pianist poate folosi o mână de ajutor.
- Vedeți și eu vreau să devin un pianist ca și dumneavoastră.
- Cred că din această seară șansele tale de a devenii un pianist sunt foarte mare.

Am spus această întâmplare pentru a arăta că de mai multe ori diversitatea este un lucru bun și nu trebuie să o evităm. De cele mai multe ori diversitatea este un remediu împotriva monotoniei. De mai multe ori se spune că monotonia este cea care ne duce la ceea ce am putea spune deprimare. Acolo unde nu există diversitate se poate spune că de mai multe ori deprimarea este la ea acasă. Trebuie să luptăm împotriva deprimării și acest lucru se poate spune că îl putem face prin cultivarea diversității și a tot ceea ce ține de diversitate. Se poate spune că la un anumit nivel creștinismul ortodoxă este cel care ne ajută să luptăm cu deprimarea și să ajungem să cultivăm diversitatea în unitate.⁶⁵ Ceea ce ne spune ortodoxia este că pentru a putea lupta împotriva deprimării și a tristeții care de mai multe ori ajunge să ne inunde sufletele de cele mai multe ori trebuie să cultivăm un gust pentru tot ceea ce este rafinat și pentru tot ceea ce este divers. Diversitatea de cele mai multe ori se poate spune că ne face

64 Rafail Noica, *Cultura duhului* (Alba Iulia, 2002).

65 Spiridonos Logothetis, *Deprimarea și tămăduirea ei în învățătura Bisericii* (Editura Sofia: București, 2008).

bine și este în același timp un antidot împotriva deprimării. Când omul este trist se poate spune că el nu mai știe să aprecieze la justa valoare ceea ce este sau ceea ce are loc în jurul său. Acest lucru are loc de mai multe ori în lumea noastră. Diversitatea în unitate prin urmare este de cele mai multe ori un lucru pe care îl putem găsi în cei 2000 de ani de istorie creștină. Se știe în acest sens că de cele mai multe ori călugăria este pentru mai mulți creștini o formă de martiriu. De mai multe ori călugării se privesc pe sine ca și continuatorii marilor din primele zile ale creștinismului. Acest lucru este un mare adevăr de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere. Călugăria se poate spune că este în acest fel o viață a diversității spirituale. Există o foarte bine structurată literatură monahală care de cele mai multe ori tinde în spre o viață îngerească pe pământ. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl știm. Călugării de cele mai multe ori au fost nenumți de laxitatea vieții creștinilor contemporani și ei s-au retras din lume pentru a duce o viață cât se poate de duhovnicească și de sfântă. Acest lucru se poate spune că este o mare trăsătură a diversității creștin ortodoxe. De mai multe ori se poate spune că lumea noastră trăiește cu o iluzie a diversității. Se poate spune că această iluzie a diversității se măsoară în cele 7 păcate capitale care de mai multe ori ajung să domine lumea și pe om. Aceste păcate capitale sunt: 1. Lăcomia pântecelui, 2. Desfrânarea, 3. Mânia, 4. Invidia, 5. Tristețea sau deznădejdea, 6. Iubirea excesivă de bani și de averi 7. Mândria. Ei bine, de cele mai multe ori în lumea noastră se poate spune că aceste 7 păcate capitale ajung să creeze ceea ce se poate denumi iluzia unei vieți a diversității.⁶⁶

Se poate spune că în ansamblul său creștinismul ortodox este o invitație la diversitate în unitate. Plecând la de alegerea apostoilor de către Domnul Iisus Hristos, ajungând la urmașii apostolilor și mai apoi la preoții și călugării din timpurile noastre se poate spune că toate aceste lucruri sunt dovezi și exemple de diversitate. Acest lucru este ceea ce face parte din marele paradox care este creștinismul ortodox. Creștinismul ortodox după cum am spus nu este împotriva diversității. Sunt mai multe lucruri diverse și foarte frumoase în creștinismul ortodox. Chiar sfinții ortodoxiei de cele mai multe ori se poate spune că ajung să fie o diversitate în unitate. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. După cum am spus, omul este o ființă a diversității. De mic copil el vrea să cunoască mai mult și să afle lucruri cât se poate de folosite pentru el. Se poate vedea că omul trăiește într-un univers mare cu enorm de multe planete și de fenomene cosmice. Aceste lucruri ne spun că în cele din urmă diversitatea vine la Dumnezeu.⁶⁷ Toate aceste lucruri se poate spune că toate aceste lucruri sunt cât se poate de mult realități pe care trebuie să le înțelegem în contextul lor sau mai bine spus după cum au fost lăsate de Dumnezeu. Sunt mai mulți care se poate spune că nu au foarte bine definită noțiunea de diversitate. Sfinții părinți cum a fost sfântul Antonie cel Mare ne-au spus din cele mai vechi timpuri că omul are nevoie de diversitate chiar și dacă este un om duhovnicesc.

Se poate spune că de cele mai multe ori muzica este la fel de bine un lucru care de mai multe ori vine să confirme cât se poate de mult diversitatea în unitate de care vorbim. După cum știm muzica este un lucru care de cele mai multe ori se bazează pe armonie. Armonia însă are și ea anumite legi care trebuie respectate. Aceste legi ale armoniei după cum am spus se bazează foarte mult de o diversitate în unitate. Acest

66 Petroniu Tănase, *Ușile pocăinței. Meditații duhovnicești la perioada Triodului* (Editura Doxologia: Iași, 2011).

67 *Sfânta Treime și cosmosul* (București, 2015).

mod se poate spune că funcționează de mai multe ori și în biserică și poate nu fără nici un motiv se vorbește de o muzică bisericească. Acest lucru vine să ne spună că fără nici o îndoială persoanele se pot armoniza între ele. Prin diversitatea în unitate se poate spune că de cele mai multe ori ajungem să armonizăm lumea în care trăim. Suntem chemați să armonizăm dar în același timp nu putem crea sau nu putem face caractere care să fie singure și identice. Acest lucru se poate spune că ne demonstrează că diversitatea în unitate de cele mai multe ori este armonie. Avem nevoie de armonie în biserică la fel de bine cum avem nevoie de armonie și în relațiile sociale și interumane. Acest lucru a fost de mai multe ori negat dar se poate spune că în cele din urmă armonia este un lucru care definește diversitatea în unitate. Timpurile pe care le trăim se poate spune că de cele mai multe ori sunt opace sau de ce nu imune la mesajul diversității în unitate. Acest lucru are loc la mai multe nivele și în mai multe sensuri. Diversitatea în unitate este un principiu care ne face să ne acceptăm unii pe alții în forma ecclesială. La biserică venim mai mulți oameni din mai multe medii și mai ales cu preocupări diferite. Prin Biserică cu toții putem învăța că se poate trăi o viață duhovnicească și la fel de bine viața duhovnicească este de cele mai multe ori un lucru care este armonic. Diviziunea și separația se poate spune că sunt de cele mai multe ori depășite prin dorința de armonie. Avem din ce în ce mai puțini oameni care vor să creeze armonie în jurul lor. Din cele mai vechi timpurile creștinismul se poate spune că a fost o religie a iubirii și a armoniei. Creștinismul nu a avut funcția de a crea cât mai multă dezbinare și cât mai multă neînțelegere între oameni ci a voit ca oamenii să fie uniți și să trăiască în înțelegere unii cu alții. Acest lucru este de mai multe ori trecut cu vederea de cei care se mulțumesc în zilele noastre cu forme stereotipe de spiritualitate sau de sincretism religios. În cele din urmă se poate spune că gradul nostru de a fi creștini se poate defini și este definit de capacitatea prin care am creat înțelegere și armonie în jurul nostru. Nu se poate crea armonie și nu se poate trăi fără de diversitatea în unitate de care ne vorbește din vechime creștinismul ortodox. Sfântul Pavel ne spunea în vechime că în Hristos nu mai este iudeu, elin sau păgân și nici parte bărbătească sau femeiască ci sunt cu toții una în Hristos. La acest gen de unitate în diversitate trebuie să aspirăm și noi cei de azi și să vedem ceea ce este bun în a trăi viața în înțelegere și armonie. Acest lucru se poate spune că este sensul ultim al religiei creștine care de mai multe ori a fost denumită o religie a iubirii. Creștinismul nu este numai o religie a iubirii ci este cât se poate de mult și o religie a unității în diversitate.⁶⁸

CAPITOLUL 4

DIVERSITATEA CA PLURALITATE A PERSOANELOR

Tema persoanei se poate spune că nu este comună numai filosofiei ci ea este comună și religiei. Termenul de persoană de cele mai multe ori se referă la deschidere. De cele mai multe ori persoane este definită de gradul în care se deschide față de altă persoane. Acest lucru se poate spune că este un fapt fundamental. Deschiderea unei persoane sau a unor persoane față de altă persoană sau alte persoane se poate spune că este cât se poate de mult ceea ce dă sens vieții omului. În acest sens de cele mai multe ori omul simte viața ca fiind frumoasă atunci când se află într-o comuniune a persoanelor. Acest lucru se poate spune că este cel care face ca viața omului să nu fie o monotonie ci de cele mai multe ori să fie dinamică și frumoasă. Ce se întâmplă atunci

---

⁶⁸ Ilarion Felea, *Religia iubirii* (Arad, 1946).

când omul nu se deschide în spre ceilalți sau mai bine când omul nu se deschide în spre alte persoane? Lipsa de deschidere a omului față de cei din jur de cele mai multe ori duce la egoism. Egoismul se poate spune că este fundamentat sau mai bine spus se întemeiază pe o iubire excesivă a sinelui. Fiindcă omul își iubește sinele se poate spune că el nu mai are cum să fie deschis în spre cei din jur. Acest lucru duce în cele din urmă la o închidere a persoanei umane față de cei din jur. Nu de puține ori se poate vedea că oamenii egoiști sunt de cele mai multe ori singuri sau persoane ale singurătății. Există în acest sens forme clinice ale egoismului cum sunt grandomania. Omul grandoman de cele mai multe ori se vede pe sine ca și „persoane absolută.” Fiind o persoană absolută se poate spune că nu mai poate exista nimeni și nimic dincolo de propria lui existență. Aceste lucruri se poate spune că aduc în discuție tema acestui capitol.

În Biblie ni se spune în cartea Genezei sau a Facerii că la început când Dumnezeu a făcut pe primii oameni le-a poruncit să „crească și să se înmulțească.” Este cât se poate de evident că Dumnezeu a avut în vedere în acest lucru printe alte aspecte ale vieții și diversitatea vieții pe pământ. Diversitatea vieții pe pământ se vede din mai multe lucruri și unul se poate spune că este și numărul de persoane care există la ora actuală în lume.⁶⁹ După cum am spus, omul este o ființă personală și acest lucru de cele mai multe ori include ca el să se deschidă sau mai bine spus să poată comunica cu cei din jur. Acest fapt este un lucru fundamental al vieții noastre și se poate spune că în cazul de față este în centrul atenției noastre. După cum am spus, fără de comunicare se poate spune că viața omului este de cele mai multe ori tristă și anostă. Ceea ce trebuie să știm este că nu se poate face orice fel de comunicare a persoanelor ci de cele mai multe ori trebuie să existe un fel de reguli ale comunicării care trebuie respectate. După cum am spus, în lumea noastră există mai multe genuri de comunicare dintre care de ce să nu spunem că mai multe sunt extrem de superficiale. Adevărata comunicare presupune de cele mai multe ori o deschidere integrală a persoanei față de cei din jur. Acest lucru este ceea ce este denumit în plan moral ca și sinceritate. Cu toții știm ceea ce este sinceritatea. Sinceritatea este de cele mai multe ori un fel de comunicare onestă cu semenii noștri și fără de nici o îndoială o deschidere adevărată față de ei. În lumea noastră se poate spune că de mai multe ori comunicarea este stereotipă. Sunt mai multe genuri de comunicare care se mulțumesc numai la a furniza informații. Acest gen de comunicare se poate spune că de cele mai multe ori este practicat de mas media. În sine omul nu are nevoie numai de comunicarea în masă ci el are nevoie și de comunicarea personală sau mai bine spus de comunicarea de la persoană la persoană. Acest fapt este un lucru fundamental al vieții și al existenței noastre. În rândurile care vor urma vom insista mai mult referitor la ceea ce este sau la cum se poate defini comunicarea personală. Atunci când omul comunică personal se poate spune că el deschide sinele său sau de ce nu sufletul său. Sinele său se poate îmbogăți numai printr-o stare deplină de deschidere față de partenerul de dialog. După cum am spus, comunicarea nu este numai un fel de schimb de informații ci ea de cele mai multe ori implică și un fel de afecțiune sentimentală a omului. Acest lucru se poate spune că este un fapt fundamental al comuniunii personale. În cadrul sistemelor totalitate se poate spune că de cele mai multe ori persoana are cât se poate de mult o tendință de a fi suprimată în favoarea masei de oameni. Acest lucru face ca de mai multe ori să nu mai avem foarte bine definite ceea ce am putea numi realitatea concretă a persoanei. În

---

69 Ioan Ică jr., *Persoane în comuniune* (Sibiu, 1993).

acest sens, omul este o persoană și nu un număr și el are nevoie de înțelegere și de comunicare.⁷⁰

Se spune că mai de mult lumea nu cunoștea fotbalul ca și sport după cum este cunoscut azi. În acest sens, la un moment dat a existat o campanie de promovare a fotbalului ca și sport. Acest lucru a fost destul de greu de realizat fiindcă lumea nu prea era interesată de acest sport. Este de amintit în acest sens că sportul este ceva bun. La un moment dat unul dintre cei mai cunoscuți promotori ai fotbalului a reușit acest lucru. El era foarte satisfăcut de acest lucru și se poate spune că trăia cu mulțumirea că a realizat un lucru bun: a adus lumea mai aproape de sport. Într-o zi fiul său l-a abordat.

- Tată, aș vrea să discut ceva cu tine.
- Ce fiul meu?
- Se pare că ai reușit să promovezi fotbalul în lume.
- Da. Așa este. De ce întrebi?
- De ce ai făcut acest lucru?
- Fiindcă iubesc fotbalul.
- Și crezi că este bine?
- Cred că este bine ca omanii să facă mai mult sport.
- Deci asta este opinia ta?
- Exact.
- Cum de ai reușit să promovezi fotbalul?
- Foarte simplu.
- Mie nu mi se pare un lucru simplu.
- Vezi tu, în lume se poate spune că există trei categorii de oameni.
- Ce categorii?
- Există o categorie de oameni care muncesc toată ziua. Apoi mai există o categorie de oameni care visează toată ziua și nu muncesc deloc. În cele din urmă, există o categorie de oameni care visează o oră înainte de a muncii și mai apoi muncesc ca să facă visul o realitate.
- Și tu din care categorie faci parte?
- Tu m-ai întrebat cum am reușit să fac fotbalul un sport cunoscut.
- Da și?
- Eu ți-am spus cum am reușit.
- Deci tu faci parte din a treia categorie?
- Exact. Visul meu a fost să fac fotbalul cunoscut. Mai apoi am muncit pentru a realiza acest lucru.

După cum am spus, de cele mai multe ori se poate spune că pentru exepriimentarea diversitatii persoanei are nevoie de cele mai multe ori de un fel de echilibru dintre gânduri și imaginație și munca și activitățile proprii pe care le face sau pe care le întreprinde. Se poate spune că de cele mai multe ori persoana umană este o entitate care are nevoie de un anumit scop sau mai bine spus de o anumită motivație care să o facă să acționeze. Persoana se poate spune că se definește de mai multe ori și de gradul de activitate pe care îl depune. Omul este o ființă care în sine are nevoie de activitate. Acest lucru este o realitate și trebuie să o avem în vedere. După cum am spus, viața persoanei umane de cele mai multe ori trebuie să fie una dinamică. Acest fapt este cât se poate de mult o realitate și un lucru care în cele din urmă definește existența persoanei. Prin urmare se poate spune că persoana nu este definită numai de

---

70 Hierotheos Vlahos, *Persoana în tradiția ortodoxă* (Bacău, 2002).

deschidere sau de comunicare ci ea este definită și de ațiune.⁷¹ Omul ca și ființă de cele mai multe ori are sau simte nevoia de a acționa și de a realiza anumite lucruri pentru ca în acest sens în cele din urmă să ajungă la o stare de depinătate sau de realizare. Acțiunea se poate spune că de mai multe ori definește persoana. În lumea noastră capacitatea de a acționa a persoanei s-a împărțit sau mai bine spus a fost categorisită în mai multe lucruri dar poate cea mai importantă sau mai bine spus mai semnificativă este profesia omului. După cum am spus, fiecare persoană se poate spune că se naște cu un anumit set de calități. Unii se nasc cu înclinația în spre științele exacte, alții se nasc cu capacitatea de a se îngrijii de sănătatea altora devenind medici și alții se nasc cu un profund interes față de ceea ce a existat în trecut și devin istorici. Prin urmare se poate vedea cât se poate de clar să persoanele nu sunt identice. Nu există în acest sens două persoane identice ci toate sunt cât se poate de mult cu anumite trăsături particulare sau proprii. Aceste trăsături se poate spune că de cele mai multe ori contribuie la ceea ce este sau la modul în care este definită diversitatea în plan uman. Diversitatea în plan uman se poate spune că este investigată de mai multe științe dar poate una dintre cele mai cunoscute este psihologia.⁷²

Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori există un fel de diversitate în plan psihologic al omului, în psihologie de mai multe ori au existat mai multe încercări de a aduce la un numitor comun ceea ce se poate spune marile arhetipuri ale persoanei umane. După cum am spus, toate persoanele sunt cât se poate de diferite dar se poate spune că există anumite trăsături care sunt proprii unor anumite persoane. Aceste lucruri au fost categorisite de psihologie în ceea ce se poate spune mai multe temperamente. Temperamentele psihologiei sunt:

1. Coleiric
2. Sangvinic
3. Flegmatic
4. Melancolic.

Evident, această categorisire este cât se poate de elementară și sunt mai multe alte împărțiri care s-au făcut în psihologia modernă. După cum am spus, persoana umană are o anumită psihologie și se poate spune că această psihologia variază. Nu există două persoane identice dar există mai multe persoane care se aseamănă. În acest sens, în lumea noastră se spune că de cele mai multe ori ajung să coopereze sau mai bine spus să se împrietenească persoanele care au cele mai multe trăsături comune. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere. După cum am spus, persoana umană este o realitate care se bazează pe o anumită psihologie. Această psihologie este bine să o cunoaștem. În sens psihologic, persoana are nevoie de deschidere și de comunicare fiindcă fără de acest lucru se poate spune că în cele din urmă ea se împunținează pe sine. În lumea în care trăim de cele mai multe ori diversitatea psihologică este definită de gradul de comunicare și de comuniune reală la care ajunge un grup sau o comunitate. Am mai spus că fără de o comunicare sinceră, nu se poate vorbi în nici un caz de o diversitate reală. Acest fapt de mai multe ori a fost contestat de mai multe ori dar în cele din urmă el este un lucru inevitabil.⁷³

---

71 Panayotis Nellas, *Omul animal îndumnezeit* (Sibiu, 1994).

72 John C. Maxwell, *Dezvoltă liderul din tine* (Editura Amalteia: București, 1999).

73 Ieroteos Vlahos, *Psihotepapia ortodoxă* (Editura Doxologia: Iași, 2011).

Sunt mai mulți în zilele noastre care se poate spune că sunt înclinați în spre lumea psihologiei. Nu se poate să vorbim despre persoană sau mai bine spus despre diversitatea persoanelor fără să vorbim și despre psihologia persoanelor. Acest lucru este prin urmare o realitate și o fapt pe care o vom analiza în rândurile care vor urma. După cum am spus, este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori pentru a putea înțelege persoana avem nevoie de o cunoaștere a psihologiei persoanei. Psihologia este cea care ne spune că de cele mai multe ori persoana ajunge să se îmbogățească sau mai bine spus să crească atunci când trece prin mai multe cunoștințe ale altor persoane și acest lucru este prin urmare ceea ce ne spune că sensul deplin al persoanei este deschiderea în comunicare. La fel de bine se poate spune că persoana este o realitate care ajunge să crească sau la fel de bine să se îmbogățească prin experiențe. Omul nu are nevoie numai de cunoștințe teoretice pentru a își lărgi orizonturile ci de cele mai multe ori el are nevoie de și experiențe concrete care să îl poată ajuta să își extindă universul cunoașterii. De cele mai multe ori se poate spune că persoana umană ajunge să experimenteze diversitatea prin faptul că ea leagă mai multe prietenii și mai multe cunoștințe cu cei din jur. Acest lucru se poate spune că leagă cât se poate de mult persoana de viața socială. Fără nici o îndoială că persoana este o realitate sau mai bine spus o existență care are nevoie de comuniune și acest lucru după cum am spus presupune viața socială. Omul după cum am spus este o ființă socială și el are nevoie de a se socializa la fel cum are nevoie de a se îmbrăca. Există însă mai multe sensuri ale socializării care au dus la experiența diversității în viața personală a omului. Aceste sensuri se poate spune că de cele mai multe ori au variat în funcție de epoca istorică în care a trăit omul. În antichitate se poate spune că omul s-a socializat în agora grecească în care nu se făcea numai comerț ci de cele mai multe ori se discuta și se dialoga pe mai multe teme ale vieții sociale. În evul mediu se poate spune că omul se socializa la jocurile dintre cavaleri sau la ceea ce a însemnat fenomenul cavalerilor. Se știe că în evul mediu turnirurile dintre cavaleri au fost cât se poate de mult un lucru obișnuit și au existat mai multe categorii sociale care ajungeau la ceea ce se poate spune sensul socializării în acest fel. În timpurile noastre de cele mai multe ori omul ajunge să se socializeze pe bulevard și pe la molluri care sunt de cele mai multe ori metode prin care omul interacționează cu cei din jur. Aceste lucruri se poate spune că de cele mai multe ori sunt o experiență a diversității. După cum am spus în fața diversității de cele mai multe ori omul reacționează cât se poate de mult propriu și personal.⁷⁴

Se spune că doi prieteni aveau pasiunea de a se urca pe munții și de a face alpinism. Acest lucru de cele mai multe ori îi făcea să meargă în spre țări îndepărtate în care erau în contact cu mai mulți munți mari de exaladat. La un moment dat aflau într-o țară îndepătată și vroiau să excaladeze un munte mare. Foarte de vreme în călătoria lor pe acest munte unul dintre unul dintre apiliniști s-a lovit la genunchi. El era ținut cu frânghia de prietenul său care se afla mai sus. Era o distanță mare de la sol. Totuși, prietenul de sus nu și-a pierdut cumpătul.

- Ține-te bine
- Bine.
- O să te salvez.
- Am încredere în tine.
- Totul v-a fii bine
- Să sperăm.

---

74 Dumitru Stăniloae, *Sfânta Treime sau La început a fost Iubirea*, (București, 1993).

- Da. Tot ceea ce trebuie să faci este să ai răbdare.
- Prietenul a încercat să îl lase în jos la sol pe cel care era rănit. La un moment dat funia era pe punctul de a se rupe.
- Funia se rupe, a strigat cel de sus.
- Eu nu văd nimic.
- Ce să fac?
- Vezi crăpătura de acolo de lângă mine?
- Da.
- Vezi dacă mă poți duce acolo.
- O să încerc.

Prietenul de sus a dus pe prietenul său rănit în dreptul crăpăturii și l-a lăsat acolo. Îl credea mort. Își pierduse toate speranțele. La mai mult timp l-a putut vedea că prietenul său rănit a ieșit în cele din urmă din groapă. El a fost în cele din urmă dus la spital. La spital a fost vizitat de prietenul său care l-a salvat.

- Bună ziua.
- Bună ziua.
- Vreau să te întreb un lucru.
- Întreabă-mă orice.
- Nu îmi pot explica cum de ai scăpat cu viață?
- De ce?
- Eu te credeam mort când ai căzut în crăpătură.
- De ce?
- Crăpătura era mare, cum ai reușit să ieși din ea.
- Din cauza unui singur lucru
- Ce lucru?
- Nu am renunțat să încerc.

Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori se aplică și persoanei umane. Persoana umană se poate spune că de cele mai multe ori are nevoie de capacitatea de a încerca. Acest lucru este ceea ce îmi motivează pe mai mulți dintre semenii noștri de a merge înainte și de a se realiza ca și entități și de a fii cât se poate de mult realități care de cele mai multe ori ajuns la experiența diversității. După cum am spus, deși de mai multe ori omul nu reușește în ceea ce și-a propus se poate spune că el are nevoie de încercare.⁷⁵ Prin urmare, se poate spune că de mai multe ori omul are nevoie de diversitate prin faptul că el încearcă mai multe lucruri. Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori este o realitate care îi menține opțiuni și ceea ce înseamnă sensul capacității de a experimenta cât se poate de deschis și de mult sensul încercărilor. De mai multe ori omul consideră că prin deschidere și încercare el ajunge să se împlinească pe sine. Acest lucru se poate spune că este un fapt definitoriu care de cele mai multe ori ajunge să se definească și să ne întregească. De cele mai multe ori se poate spune că în cazul la mai mulți din zilele noastre experiența diversității de mai multe ori este o experiență a întregirii. Omul simte nevoia de a se întregii pe sine și știe că acest lucru el îl poate face numai prin deschidere față de cei din jur. Acest fapt de mai multe ori a fost atestat de marii filosofi și de psihanalisti la fel de mult.⁷⁶ După cum am spus, este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori nevoia de diversitate este o condiție psihologică a omului. Acest lucru este prin urmare ceea ce se poate

⁷⁵ Agapie Criteanul, *Mântuirea păcătoșilor* (Bacău, 2009).

⁷⁶ Atanasie Rakovalis, *Părintele Paisie mi-a spus* (Editura Evanghelismos: București, 2006).

spune realitatea și lucrul pragmatic de care are nevoie omul în viața sa duhovnicească. S-a putut vedea că de mai multe ori atunci când ajungem să îl centralizăm pe un om numai pe un anumit lucru apare o reacție inversă a lui. Omul în acest sens de cele mai multe ori se poate spune că este o ființă care este capabil de diversitate. Acest lucru se poate vedea și din dieta lui. În acest sens, de cele mai multe ori omul nu are nevoie numai de unul și același produs de consum ci de cele mai multe ori el resimte nevoia unei diversități a produselor. În fața diversității produselor de cele mai multe ori se poate spune că omul este cât se poate de mult stimulat și motivat. Aceste lucruri prin urmare sunt cât se poate de mult realități și lucruri pe care de cele mai multe ori le luăm de gratis. Nevoia de diversitate a omului de cele mai multe ori se poate spune că se resimte din propria lui persoană. Fiind o persoană dinamică, de cele mai multe ori omul simte nevoia de a interacționa cu cei care nu gândesc și simt ca și el. Sentimentul care apare după aceste contacte se poate spune că este unul de reîntregire. Acest fapt este prin urmare o realitate care a fost semnalată de mai multe ori în lumea noastră.

Nevoia de diversitate a omului se poate spune că se simte și în plan educațional. Sunt mai multe discipline care umplu curricula de studiu al omului. Aceste discipline de cele mai multe ori se poate spune că umplu un gol care există în om. Acest gol din om este de cele mai multe ori golul cunoașterii. Fără de cunoaștere de cele mai multe ori se poate spune că omul se simte de sine deșertat. Este adevărat că de mai multe ori cunoașterea este mai greu de împroriat și atunci omul recurge la diferite strategii sau mai bine spus la subculturi pentru a își reîntregii ceea ce am putea denumi bagazul de cunoștințe. Trebuie să știm că este cât se poate de mult adevărat că subcultura nu este în nici un caz adevărata cunoaștere. Fie că este vorba de muzica hip hop, de muzica funk, de grafitii, de tatauje sau de diferite practici gheto acestea sunt de cele mai multe ori un substitut al adevăratei culturi sau mai bine spus al adevăratei civilizații. Există în acest sens două dimensiuni care de mai multe ori se întrepătrund în lumea noastră. Este vorba de cultură și subkultură. Aceste lucruri după cum am spus, de mai multe ori sunt cât se poate de mult în stare de contradicție unul cu altul. Subcultura de cele mai multe ori se inspiră din adevărata cultură. Se poate spune în acest sens că o mare tânjire a diversității persoanei se întâlnește de cele mai multe ori în cultură. Cultura se poate spune că este o privire de ansablu a ceea ce este și a modului în care se poate defini lumea cunoașterii.⁷⁷

După cum am spus, de cele mai multe ori cultura este deschiderea omului în ceea ce este universul cunoașterii. Actul cultural de cele mai multe ori este un act fundamental al omului și se poate spune că el este cel care îl situează pe om în lumea științelor și a artelor. De cele mai multe ori noi nu privim actul cultural ca și un act de diversitate dar fără nici o îndoială că acest lucru este cât se poate de adevărat. Cultura este o deschidere a omului față de cunoaștere și de cele mai multe ori este o deschidere față de cel care face cultura. Pentru a face cultura, de cele mai multe ori avem nevoie de o deschidere adevărată și reală a persoanei față de cei care există și de cei care sunt angajați în cultură. După cum am spus, cultura este un act de diversitate. În el se condensează cunoașterea, muzica, artele, științele sau experiențele umane. Acest lucru după cum am spus este ceea ce definește în cele din urmă existența sau faptul de a fi al culturii. Omul culturii de cele mai multe ori se poate spune că este un om deschis și un om care este gata să se bucure de experiențele pozitive care vin din jur. După cum am spus, dintre actele cognitive ale omului se poate spune că de cele mai multe ori cultura este unul dintre cele mai importante și cele mai semnificative. Facem cultură și acest

---

77 Georges Florovsky, *Creștinism și cultură* (Belmont, 1974).

lucru se poate spune că ajungem prin ea să experimentăm diversitatea. De cele mai multe ori fiecare dintre persoane are o înțelegere sau un mod propriu de a vedea și de a simți actul cultural. Cultura după cum am spus, este un lucru care ne deschide în spre cei din jur și care la fel de bine ne întregește. Avem nevoie de întregire fiindcă numai în acest mod se poate spune că putem ajunge să experimentăm ceea ce este adevărata diversitate. De mai multe ori se poate spune că diversitatea este un lucru sau o realitate care ne duce la actul cultural. Cu cât avem mai multă cultură cu atât mai multe se poate spune că ajungem să ne exersăm sau mai bine spus să devenim versați în diversitate. Diversitatea după cum am spus este o funcție internă a omului pe care el poate să leagă să o îmbogățească. Acest lucru este un fapt fundamental de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere. Nu numai că trăim într-o lume a diversității ci de cele mai multe ori se poate spune că suntem chemați să ne aducem aportul propriu la această diversitate a lumii. Prin urmare, nu putem cere diversitate celor din jur dacă nu suntem chiar noi dispuși să o oferim. Ca să oferim diversitate celor din jur după cum am spus trebuie să fim foarte bine pregătiți în lumea culturală sau mai bine spus în actul cultural. Aceste lucruri se poate spune că sunt niște abordări preliminare dintre ceea ce este relația sau legătura dintre actul cultural și diversitate.⁷⁸

Se spune că un general avea un fiu. Acest general a fost un om de armată de succes și fiul lui la un moment dat a voit să afle care este secretul succesului său.

- Tată aș dori să discut un lucru cu tine.
- Întreabă-mă orice fiule.
- Care este secretul succesului tău?
- Pentru acest lucru v-a trebui să discutăm mai mult. Ce ar fi să vii la mine la birou?
- Bine, dacă este mai bine pentru tine.
- Este. Te rog să mergem.
- Ajunși în birou discuția a continuat.
- Vezi tu pentru a fii un om de succes ar nevoie de mai multe lucruri dar eu îți voi spune doar de unul în particular.
- Care este acela?
- Ca și general ai foarte mult obligații și responsabilități.
- Da. Este adevărat.
- În primul rând trebuie să fi un om de cuvânt.
- La ce te referi ca și un om de cuvânt.
- Dacă ai stabilit că o ședință în cepe la o anumită oră, la acea oră trebuie să înceapă, nici mai de vreme și nici mai târziu.
- Am înțeles.
- Apoi mai este faptul că dacă ți se dă ceva de făcut întotdeauna trebuie să îl faci cât poți mai bine.
- Am mai înțeles.
- Și mai este un lucru.
- Ce lucru?
- Oamenii vor din lider sau din general un om cu inițiativă.
- De ce inițiativă?
- Fiindcă ei vor pe cineva care să vină și să ne spună cum să fie inovativi sau mai bine spus creativi.
- Îți mulțumesc foarte mult pentru cuvintele tale.

---

78 Sfântul Nectarie din Eghina, *Învățăături* (Editura Evanghelistos: București, 2009).

Se poate spune că acest lucru ni se aplică și nouă de cele mai multe ori. La fel de bine și noi suntem oameni și avem nevoie în acest sens de a fi inovativi. Capacitatea de a fi inovativi se poate spune că de cele mai multe ori este tot una cu capacitatea de a fi divers. Fără nici o îndoială că diversitatea sau capacitatea de a fi divers este cât se poate de mult un lucru care de cele mai multe ori ajunge să fi o calitate. Lumea iubește diversitatea fiindcă dacă nu viața noastră ar deveni o monotonie.⁷⁹ După cum am spus, de cele mai multe ori se poate spune că diversitatea constă în capacitatea de inovație. Suntem chemați la inovație în această lume și acest lucru fiindcă inovația înseamnă diversitate. O lume în care nu există inovație se poate spune că este o lume în care nu există diversitate. După cum am spus, iubim diversitatea fiindcă ea este cea care face viața noastră mai frumoasă. Diversitatea personală după cum am spus, a fost obiectul de studiu a mai multor științe și discipline. Acest lucru este un fapt de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere. După cum am spus, de cele mai multe ori diversitatea se poate spune că se definește pe sine prin ceea ce este sau prin modul în care înțelegem comuniunea. Omul are nevoie de comuniune dar trebuie să știm că omul trebuie să și ofere comuniune. De mai multe ori se poate spune că sunt mai mulți oameni care se plâng că lumea din jur nu oferă comuniune fără să își ridice întrebarea dacă ei la rândul lor oferă comuniune. O lume fără comuniune se poate spune că este o lume care de cele mai multe ori nu are nici un fel de deschidere în spre ceilalți. Diversitatea după cum am spus este de cele mai multe ori o deschidere față de semenii din jur. Fără de această deschidere se poate spune că trăim într-o lume care de cele mai multe ori nu are nici un rost în spre deplinătate. Aceste lucruri după cum am spus, sunt cele care de cele mai multe ori vin să ne demonstreze și să ne arate ce trebuie să facem în spre a face o lume diversă. Persoanele umane se poate spune că de cele mai multe ori sunt cele care fac cât se poate de mult o lume diversă. Funcția unică a persoanei în această lume este de cele mai multe ori de a face o lume mai frumoasă prin caracteristicile proprii. În acest sens, de cele mai multe ori persoana recurge la comuniune și la tot ceea ce ține de comuniune.⁸⁰

Adevărul este că formele comunicării interpersonale sunt cât se poate de diverse în lumea noastră. La început pe mari distanțe se poate spune că omul comunica prin alfabetul morse. Mai apoi se poate spune că omul a început să comunice prin telegarf pentru că în zilele noastre omul să ajungă să comunice prin telefon celular sau prin camere de internet. Toate aceste lucruri se poate spune că cu definit din antichitate în zilele noastre ceea ce este sau modul în care este definită comuniunea și sensul comuniunii personale dintre oamenii. Acest lucru după cum am spus este o realitate a vieții și de ea de cele mai multe ori ne poate spune că ne dăm seama de cele mai multe ori numai dacă vom ajunge să facem o istorie a comunicării. Comunicarea după cum am spus este un lucru care trebuie să fie efectiv în zilele noastre. Sunt mai mulți care nu au ce comunica și de cele mai multe ori ajungă comunica inducându-i în eroare pe cei care nu au nimic de comunicat. Aceste lucruri se poate spune că sunt realități ale lumii

---

79 Ioanis Ziziulas, *Comuniune și alteritate: ființarea personal ecclesială* (Editura Sofia: București, 2013).

80 Este cât se poate de adevărat că există o comuniune cu lumea nevăzută. Acest lucru este ceea ce este denumit sau ceea ce am putea denumi ca și sensul și expresia finală a comunicării omului cu îngerii. Ellen Muehlberger, *Angels in the religious imagination of late antiquity* (Editura Universității Indiana, 2008).

noastre și trebuie să fim cât se poate de mult conștienți de ele. În zilele noastre se poate spune că diversitatea comuniunii a primit o nouă formă prin ceea ce cunoaștem ca și comunitățile cibernetice sau comunitățile de pe internet. Sunt mai multe rețele de socializare care se poate spune că de cele mai multe ori stabilesc contacte și legături cu cei din jur și uneori la distanțe foarte mari prin ceea ce se poate spune dialogul sau starea de dialog de pe internet. Acest lucru după cum am spus este o realitate și trebuie să ținem cont de ea. Prin comunicare se poate spune că de cele mai multe ori ajungem să ne îmbogățim cel mai mult. Comunicarea este cea care de cele mai multe ori ajunge să definească ceea ce este sau modul în care este definit schimbul de idei. Cu toții avem nevoie de idei sau mai bine spus de ceea ce se poate spune ideile celor din jur.⁸¹ După cum am spus, se poate spune că de mai multe ori comunicarea este un lucru care se definește sau mai bine spus poate fi deinit de gradul de idei pe care îl avem. Cu cât sunt mai multe persoane se poate spune că sunt mai multe idei și mai multe lucruri de comunicat. Acest fapt este o realitate și trebuie să ținem cont de ea. Lumea ideilor de mai multe ori se indentifică la un anumit grad sau la un anumit nivel cu lumea persoanelor. De cele mai multe ori atunci când ne confruntăm cu probleme grele se poate spune că diversitatea persoanelor aduce cu sine o diversitate a ideilor. S-a spus de mai multe ori că în lumea noastră idea este cea care de cele mai multe ori motivează sau mai bine spus este cea care duce la îndeplinire ceea ce este sau modul în care este exprimată diversitatea în grad personal. Este bine să știm că de cele mai multe ori diversitatea este un lucru care poate fi găsit în idei. Când ne confruntăm cu o situație dificilă de cele mai multe ori avem nevoie de idei. Idea este cea care se poate spune propulsează ceea ce este necesar sau modul în care un lucru se definește pe sine. Fără de idei se poate spune că lumea noastră ar fi mai puțin diversă decât este. Ortodoxia se poate spune că din cele mai vechi timpuri a accentuat importanța și semnificația persoanei. Persoana de cele mai multe ori se definește pe sine prin unicitate și prin tot ceea ce este mai bun. În sine persona este o expresie generală a existenței lui Dumnezeu. În acest sens, prin diversitate de cele mai multe ori se poate spune că persoanele devin transparente unele altora. Acest lucru după cum am spus este un fapt care contribuie la ceea ce este sau modul în care trebuie înțeleasă diversitatea în unitate. Prin urmare, din cele mai vechi timpuri și vremuri omul a simțit nevoia de comuniune. Acest lucru se poate spune că este de cele mai multe ori definit prin ceea ce am putea spune ieșirea din sine a persoanei în spre ceilalți. Comunicarea după cum am spus, de cele mai multe ori este de succes atunci când este personală. Acest lucru este prin urmare ceea ce ne motivează și ceea ce de duce la o deschidere a unora față de alții. Avem nevoie unii de alții și acest lucru se poate spune că duce la nevoia de comuniune. Fiecare persoană se poate spune că este în acest sens o idee sau mai multe idei care se împărtășesc în spre ceilalți. S-a spus de mai multe ori și mai ales de Platon că există o lume a ideilor. Aceste idei de cele mai multe ori sunt menite să ne dăcă viața și existența mai frumoase. După cum am spus, idea este cea care de mai multe ori să la baza diversității comuniunii personale. Trăim într-o lume în care avem nevoie de mai multe idei și de mai multe ori modalități de a împărtăși aceste idei. Ideile sunt cele mai au făcut mai bună lumea și existența. Ceea ce se poate spune este că nu se poate vorbi despre idei fără de persoane. Gutenberg a fost cel care a avut în evul mediu idea de a înființat mașina de tipărit. Această idee se poate spune că a revoluționat cât se poate de mult lumea. Prin tipar de cele mai multe ori se poate spune că omul a ajuns la un grad superior de comunicare și o modalitate superioară de împărtășii ceea ce gândește și

---

81 Constantin Noica, *Jurnal de idei* (București, 2007 ediția a II-a).

ceea ce simte. Ideea este cea care produce marile opere ale literaturii noastre universale. A fost Dante care a avut ideea de a scrie Divina Comedie, a fost Shakespeare cel care a avut ideea de a scrie Îmblânzirea scopiei, a fost Cervantes cel care a avut ideea de a scrie Don Quijote de la Mancha, a fost Rudyard Kipling cel care a avut ideea de a scrie poezia „Dacă” și a fost Eminescu cel care a avut ideea de a scrie Sărmanul Dionis. Toate aceste lucruri se poate spune că de cele mai multe ori contribuie la diversitatea lumii în care trăim. Există atât de multe personalități câte persoane sunt și în sine orice persoană este la un anumit nivel un unicat și o singularitate.⁸²

Se spune că mai de mult un era un profesor universitar care avea o modalitate extrem de concretă de a aborda lucrurile și viața. Într-o zi el se alfa în sala de curs. Era chiar după un weekend.

- Cum a fost weekend-ul vostru? A întrebat profesorul.
- Foarte bun, a răspuns un student.
- De ce?
- Am fost la dentist și am rezolvat problema.
- Excelent.
- Dar vă pot și eu întreba un lucru?
- Ce lucru?
- Cum se face că întotdeauna sunteți extrem de bucuros?
- Este foarte simplu.
- Aveți un secret?
- Nu aș spune că este un secret.
- Atunci ce este?

În acest moment toți cei 60 de studenți câți erau în clasă au devenit interesați de discuție.

- Vedeți ține foarte mult de atitudine.
- Ce atitudine?
- Fiecare dintre noi avem o atitudine.
- Nu cred că vă înțeleg.
- În fiecare dimineață când mă trezesc îmi spun: azi v-a fii o zi bună.
- Și chiar este?
- Da.
- Cum așa?
- Unde de exemplu azi când am venit la universitate chiar când am ajuns la voi mașina mea s-a sticat. Secretara mi-a spus:
- Ce zi cu ghinion aveți.
- Nu. Este o zi minunată. O să anunt un taxi să vină să mă ia la finalul cursurilor și în cele din urmă o să mai dau un telefon pentru ca mașina să fie reparată.
- Prin urmare pentru a avea o viață frumoasă vedeți numai partea bună a lucrurilor.
- Exact.

După cum am spus, de cele mai multe ori se poate vedea că în lumea noastră diversitatea persoanelor este de cele mai multe ori o diversitate a atitudinii. Acest lucru se poate spune că ne influențează extrem de mult. Ceea ce ne spune psihologii este că de cele mai multe ori trebuie să avem o atitudine pozitivă și acest lucru se poate spune că este ceea ce trebuie să cultivă. Atitudinea pozitivă este cea care face lumea mai diversă și de ce nu în cele din urmă mai frumoasă. Acest fapt este o realitate de care

---

82 Umberto Eco, *Limitele interpretării* (Editura Pontica: Constanța, 1996).

trebuie să ținem cont și pe care trebuie să o avem în vedere. Lumea în care trăim de cele mai multe ori cultivă gândurile rele. Gândurile după cum am spus trebuie disciplinate.⁸³ O veche zicală ne spune că „ceea ce ești ca persoană vorbește mai mult decât orice ai spune.” De cele mai multe ori se poate spune că gândurile și ideile sunt cele care de mai multe ori ajuns să caracterizeze persoane și adevărata noastră identitate. De mai multe ori se poate spune că acest lucru este trecut cu vederea în zilele noastre. Diversitatea de cele mai multe ori se poate spune că este definită la un anumit nivel de ceea ce înțelegem și de ceea ce este în sine sau mai bine spus cum am putea exprima atitudinea omului. Omul se poate spune că poate avea o atitudine pozitivă sau una negativă față de cei din jur. Este bine să cultivăm o atitudine pozitivă față de cei din jur fiindcă acest lucru se poate spune că în cele din urmă ne v-a duce în spre frumusețea diversității. Diversitatea constă de cele mai multe ori în a îi accepta pe cei din jur cu lipsurile și cu imperfecțiunile lor în speranța îmbunătățirii. Este cât se poate de adevărat că acest lucru este în cele din urmă ceea ce definește „frumusețea vieții.”⁸⁴

Se spune că la un moment dat un ministru a mers într-o vizită de lucru undeva pe o insulă extrem de îndepărtată. Acolo s-a întâlnit cu un localnic.

- Trebuie să vă fie greu să locuiți atât de departe.
- Departe de ce?

După cum am spus, de cele mai multe ori noi singuri suntem cei care ne creeăm realitatea sau mai bine spus noi suntem cei care definim modul existenței noastre proprii. Acest lucru este bine să îl avem în vedere și să ținem cont de el. Persoanele se poate spune că pot fi încărcate de cele mai multe ori cu lucruri pozitive și cu lucruri negative. În cele din urmă se poate spune că sunt apreciate cele care oferă ceea ce este pozitiv în exterior. După cum am spus, omul nu a fost pus să trăiască singur. Singurătatea de cele mai multe ori se poate spune că este un lucru care ne este dăunător. Atunci când comunicăm se poate spune că interacționăm. Acest lucru are consecințe. Prin urmare se poate spune că trebuie să fim conștienți că în jurul nostru trebuie să lăsăm numai consecințe bune. După cum am spus, în interiorul persoanei de cele mai multe ori sunt gânduri bune și gânduri rele. Este nevoie să facem în așa fel ca de cele mai multe ori gândurile bună să fie cele care ajung să ne domine. În acest fel se poate spune că și atitudinea și faptele noastre care le facem cu cei din jur vor fi bune și pozitive. Persoana se poate spune că atunci când trăiește în comunitate este chemată să fie un exemplu. Acest lucru l-au afirmat mai mulți sfinți părinți. După cum am spus, lumea noastră este o pluralitate a persoanelor. Sunt în acest sens apreciate de cele mai multe ori persoanele care ajung să fie cât se poate de mult încărcate de tot ceea ce este pozitiv și de tot ceea ce este frumos. Nevoia de a comunica de cele mai multe ori este un lucru care în simt atât persoanele pozitive cât și persoanele negative. Este însă important să ne facem prieteni cu cei care văd lumea pozitiv și care sunt în acest sens lucrători ai binelui.⁸⁵ După cum am spus, în mintea și în gândurile noastre de cele mai multe ori trebuie să facem o diferență sau mai bine spus o separație dintre virtualitate și potențialitate. De mai multe ori mai multe idei ale noastre se poate spune că sunt cât

---

83 Evagrie Ponticul, *În luptă cu gândurile* (Sibiu, 2006).

84 Cristi Pascal, *Pe celălalt mal* (Craiova, 2013).

85 Radu Teodorescu, *Binele în religia comparată* (Cugir, 2013).

se poate de mult numai simple virtualități fiindcă ele nu pot devenii realitate. Realitatea însă de cele mai multe ori iese și poate definită de ceea ce am putea spune gândurile și atitudinea noastră. După cum am spus, în lumea noastră se poate spune că există în mare două căi ale persoanelor. Persoana poate fi un lucru pozitiv sau ea poate fi un lucru negativ. Acest lucru se poate spune că în cele din urmă ajunge să definească ceea ce este sau modul în care trebuie să vedem existența. În acest sens, în mod primar se poate spune că omul evită persoanele negative și caută compania persoanelor pozitive. Acest fapt este prin urmare o realitate de care trebuie să ținem cont. După cum am spus, este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori persoanele negative recurg la mai multe subterfugii pentru a își ascunde identitatea. În sine se poate spune că problema persoanelor este simplă. Pot fi persoane bune sau persoane rele. Este nevoie să fim conștienți de acest lucru și să îl avem în vedere. Acest lucru se poate spune că stabilește în cele din urmă diversitatea persoanei. Trebuie să fim însă realiști atunci când vorbim despre persoane. De cele mai multe ori persoanele tind să se vadă mai bune și mai frumoase decât sunt. Pentru a avea un fel de diversitate reală a persoanelor de cele mai multe ori trebuie să fim dominați sau mai bine spus ancorați în ceea ce este și în modul în care există realitatea. Realitatea este cea care de cele mai multe ori lipsește atunci când evaluăm lumea din jur. Realitatea este în sine un lucru divers și acest lucru mai ales când îl aplicăm în cazul persoanelor. Persoana este în acest sens un lucru care după cum am spus, de cele mai multe ori ajunge să ne definească și să ne contureze cine suntem. Trebuie după cum am spus să ne deschidem nu numai față de persoane care gândesc ca și noi ci și față de persoane care de cele mai multe ori se poate spune că au puncte de vedere diferite de alte noastre. Acest lucru se poate spune că este o trăsătură a diversității. De cele mai multe ori se poate spune că atunci când nu ne deschidem față de persoane care nu gândesc ca și noi pierdem ceea ce am putea spune sensul diversității. Diversitatea este o chemare pentru orice persoană din orice timp. Diversitatea după cum am spus este un lucru bun atunci când vorbim despre persoană fiindcă ea este un lucru complementar. Acest fapt după cum am spus este cât se poate de mult ceea ce definește și ceea ce menține sensul existenței și al ființării. Suntem persoane și avem în acest sens libertatea de a ne deschide unii față de alții sau la fel de bine de a ne închide și a devenii monade închise. Acest lucru este în sine un fapt care de ele mai multe ori noi ajungem să îl definim în funcție de libertatea noastră proprie. Este bine să fim însă ființe ale deschiderii față de cei din jur. Acest lucru este valabil și pentru cei care sunt mai introvertiți și care se poate spune că sunt de cele mai multe ori mai greu accesibili în dialog.⁸⁶

Se spune că undeva într-o regiune era un tânăr care era foarte bun la alergat dar care la fel de bine de cele mai multe ori era extrem de arrogant din cauza acestui lucru. Într-o zi, tânărul a făcut o întrecere. Au mai venit doi alți alți. Ca și spectator la această competiție a venit și un domn în vârstă. Întrecerea a început și tânărul nostru arrogant a reușit să iese pe primul loc.

- Am câștigat, am câștigat, a strigat tânărul.
- Ura, ura, era el ovaționat de spectatori.

Bătrânul care venise de departe nu a dat nici un semn de mulțumire. O a doua competiție a fost organizată și tânărul a fost din nou învingător.

- Am câștigat din nou. Ați mai văzut un atlet ca și mine?
- Bravo, extraordinar, strigau mulțimile în frenezie.

Bătrânul care venise de departe din nou nu a schițat nici un fel de mulțumire.

---

⁸⁶ Martin Buber, *Eu și tu* (București, 1992).

- Mai este cineva care vrea să se i-a la întrecere cu mine? A întrebat tânărul arogant.
- Mai este, a răspuns bătrânul.
- Cine?
- Îți voi arăta.
Bătrânul a venit cu o bătrână foarte slabă și cu orb pe stadion.
- Cine sunt ei?
- Ei sunt cei cu care te vei lua l-a întrecere.
- Cum? Asta nu este nici o cursă. Ei nu au cum să alerge.
- Fă ceea ce îți spun.
Tânărul arogant s-a luat la întrecere cu bătrânica și cu orbul. A ieșit învingător. A început să se simtă important și foarte fericit dar spre surprinderea lui nimeni din tribună nu spunea nimic. Se făcuse tăcere.
- Cum? De ce nu mă ovaționați? Am câștigat cursa?
- Tinere, ajută-i și pe acești doi care au concurat cu tine să ajungă la final, a spus omul în vârstă.
O nouă cursă a început. Tânărul i-a luat pe bătrânica și pe orb de mână și i-a dus la linia de final. Imediat ce au trecut linia de final mulțimea a început să strige și să ovaționeze. Tânărul s-a dus la bătrân și l-a întrebat:
- Nu înțeleg, pe cine ovaționează, pe care dintre noi trei?
- Tinere, pentru această cursă ai câștigat mai mult decât în orice altă cursă și pentru această cursă mulțimea nu strigă pentru nici un câștigător.
Această poveste vine să ne spună că de cele mai multe ori vom găsi autenticitatea persoanei în altruism.

De cele mai multe ori se poate spune că suntem preocupați cu noi înșine și nu se pasă de cei din jurul nostru. Acest lucru este o realitate și trebuie să o avem în vedere. Altruismul se poate spune că este un lucru care este destul de greu întâlnit în lumea noastră. Sunt mai multe cazuri în care altruismul este cu adevărat o mare necunoscută. Persoana adevărată de cele mai multe ori se poate spune că este o persoană altruistă. Alteritatea celui alt este de cele mai multe ori ceea ce definește și ceea ce menține de mai multe ori sensul vieții persoanei. Acest lucru se poate spune că este de cele mai multe ori experimentat și trăit în viața de familie. După cum am spus, sunt reușite comunitățile în care se poate spune că există spiritul unei mari familii. Pentru ca spiritul unei mari familii să existe de cele mai multe ori avem nevoie și este necesară alteritatea.⁸⁷ Prin urmare, alteritatea este de cele mai multe ori o trăsătură a omului superior și se poate spune că numai omul superior este cel care simte și cel care trăiește cu adevărat bucuria comuniunii. După cum am spus, bucuria comuniunii nu trebuie trăită sau mai bine spus experimentată având ca și scop câștigarea de anumite bunuri materiale cum este cazul de mai multe ori ci se poate spune că de cele mai multe ori bucuria duhovnicească este trăită când omul se deschide în spre persoanele din jur. Când și aceste persoane se deschid în sinceritate se poate spune că omul ajunge să experimenteze ceea ce este simțul sau trăirea adevărată a iubirii interpersonale. După cum am spus, iubirea nu este numai personală ci ea este și interpersonală având în centrul ei mai multe persoane și mai multe existențe. Se poate spune că acesta este în mare sensul pentru care persoana în tradiția ortodoxă nu este văzută ca și o monadă care nu are nimic de comunicat și care le drept vorbind nu face decât să stea în propria ei carapace. Am scris prin urmare care sunt trăsăturile fundamentale ale pluralității

---

87 Jean Claude Lachet, *Terapeutica bolilor spirituale* (Editura Sofia: București, 2006).

comuniunii și trăirii care există în persoana umană în planul creștinismului ortodox. Creștinismul ortodox optează pentru o deschidere a persoanei în spre cei din jur în alteritate și în diversitate. Aceste lucruri în cele din urmă sunt cele care ajung să contribuie și să realizeze unitatea persoanei.⁸⁸

CAPITOLUL 5

SENSUL UNITĂȚII ÎN CREDINȚĂ, BISERICĂ ȘI VIRTUȚI

Credința se poate spune că de cele mai multe ori trebuie să fie un lucru care ne unește sau mai bine spus ne duce la unitate. Acest lucru este adevărat dar evident el este negat și de ce nu contestat de mai mulți. De cele mai multe ori se poate spune că au fost mai mulți care în loc să se unească prin credința lor în același Dumnezeu au ajuns să se dezbine și la fel de bine să vadă cât se poate de mult diferit credința și tot ceea ce ține de actul de a crede în Dumnezeu. Credința se poate spune că este cât se poate de mult drastică și ea este cea care ne împarte în două categorii de omanei: oameni care credem [mai bine spus îl recunoaștem pe Dumnezeu] și oameni care nu cred în Dumnezeu [sau mai bine spus nu Îl recunosc pe Dumnezeu]. Acolo unde lipsește credința sau mai bine spus recunoașterea lui Dumnezeu se poate spune că se fundamentează ateismul. Adevărul este că sunt foarte mulți care neagă existența lui Dumnezeu și din acest motiv se poate spune că este greu să ajungem la o unitate cu ei prin intermediul credinței. După cum am spus, este în firea lucrurilor ca în acest sens credința să ne unească. Ce se întâmplă atunci când credința nu ne unește? Adevărul este că în lumea noastră sunt mai multe credințe care mențin crezul într-un Dumnezeu propriu. Se știe în acest sens de credința hindusă, de credința budistă, de credința musulmană, de credința zoroastriană sau de credința iudaică. Aceasta ca să enumerăm numai câteva dintre principalele credințe ale omului. Adevărul este că deși există un singur Dumnezeu sunt mai multe credințe. Acest lucru aduce în discuție faptul că din moment ce există un singur Dumnezeu nu pot fi mai multe credințe și prin urmare unele credințe sunt false sau mincinoase. Cine are îndrăznii să schimbe sau să creeze mai multe credințe în Dumnezeu din moment ce există un singur Dumnezeu?

Adevărul este că în istorie s-au găsit mai multe minți bolnave care în loc să facă din credință un prilej de unitate și de unire dintre oameni au preferat să schimbe sensul credinței în dezbinare și în neînțelegere. Se știe astfel că în antichitatea creștină a apărut așa zisul fenomen al ereziilor. Ce sunt ereziile? O erezie este o învățătură de credință falsă care este în mod voluntar sau voit făcută așa de un ereziarh.⁸⁹ Prin urmare se poate spune că sunt mai mulți oameni de rea credință care de cele mai multe ori se infiltrează în mediul bisericesc și se poate spune că ajuns să provoace mai multă rău. O credință comună se poate spune că este de cele mai multe ori un lucru care trebuie să ne ducă la unitate și la unire. Acest lucru nu are loc de mai multe ori. Se

---

88 Sotos Hondropulos, *Sfântul Nectarie din Eghina: sfântul secolului nostru* (Bacău, 2001).

89 Cei care crează erezii se numesc ereziari și ei sunt sancționați de biserică prin excluderea din comunitatea creștină. Antichitatea a cunoscut mai multe erezii și mai mulți ereziari. Dintre cei care cunoscuți sunt Arie, Macedonie, Sabelie sau Valentinian [autorul ereziei gnostice]. Arsenie Vliangoftis, *Ereziile contemporane - o adevărată amenințare* (Editura Evanghelistos: București, 2006).

poate vedea în lumea noastră că sunt mai multe biserici care fiecare are propria ei învățătură și propria ei orientare. După cum am spus, mai înainte de a vorbi de marile diviziuni și de marile separații din cadrul creștinismului trebuie să vorbim de marile diviziuni și marile separații din cadrul principalelor religii ale lumii. După cum am spus, deși există un singur Dumnezeu sunt mai multe credințe și de cele mai multe ori aceste credințe sunt diametral opuse. De exemplu în timp ce iudaismul propovăduiește pacea în numele lui Dumnezeu islamul de cele mai multe ori propovăduiește ceea ce ei denumesc jihad sau războiul sacru în numele lui Mohamed care este singurul prooroc al lui Alah. După cum am spus, toate aceste lucruri se poate spune că aduc cu sine destul de proeminent în discuție legătura care există între credința în Dumnezeu și unitatea și unirea care decurge din ea. Avem cu toții același Dumnezeu dar sunt din nefericire atât de divizați. S-a spus de mai multe ori că pământul este planeta cu cea mai frumoasă geografie dar cu cele mai mari diviziuni din tot universul. Ceea ce este important pentru oamenii de bună credință este să știm că fără doar și poate credința trebuie să fie un lucru care ne unește și un lucru care aduce unitate între noi. Acesta este cât se poate de mult cursul firesc sau ceea ce este firesc în sens religios. Cei care nu văd lucrurile așa este bine să facă o revizuire a propriei conștiințe. După cum am spus, la marea masă de oameni credința este de cele mai multe ori recunoașterea existenței lui Dumnezeu. Acest Dumnezeu de cele mai multe ori este interpretat și privit diferit. Unii îl văd pe Dumnezeu ca și început și sfârșit, alții ca și o forță cosmică, alții ca și o minte sau raționalitate infinită. Toate aceste lucruri se poate spune că vorbesc de unul și același Dumnezeu. Este adevărat că de mai multe ori sunt mai multe percepții ale lui Dumnezeu. Acest lucru este o realitate și trebuie să o avem în vedere.⁹⁰

Se spune că o femeie tânără la un moment dat se simțea extrem de deprimată și nu mai știa ce să facă. Atunci și-a adus aminte de bătrâna ei mamă și s-a gândit că ar fi bine să meargă să se sfătuiască cu ea.

- Bună ziua mamă.
- Bună ziua.
- Am venit la tine cu o problemă.
- Ce problemă?
- Vezi tu parcă nu mai rezist în fața greutăților vieții.
- Vine cu mine în bucătărie.
- De ce?
- Să îți dau om mică lecție.

Tânara femeie s-a dus. Acolo mama ei a luat trei vase și într-unul a pus cartofi, în altul a pus ouă proaspete și în altul a pus boabe de cafea. Apoi peste aceste ingrediente a turnat apă. Le-a lăsat aproape 20 de minute la foc și mai apoi a oprit focul.

- Ce vezi aici? A întrebat mama.
- Ce să văd? Cartori, ouă și cafea.
- Mai este un lucru.
- Ce lucru?

---

90 S-a spus de mai multe ori că trebuie să crezi fără să cercetezi. Acest lucru se poate spune că este fals. Lumea și universul sunt dovada unei existențe supranaturale și atotputernice care ține în ființă tot ceea ce există. Blaise Pascal a fost cel care a susținut că „nu Te-aș fi căutat Doamne dacă nu Te-aș fi găsit.” Se poate spune că acesta este paradoxul credinței. Avem libertatea de a accepta sau de a respinge existența lui Dumnezeu. Credința nu este în acest sens o tautologie ci un paradox. Radu Teodorescu, *Teologia paternității lui Dumnezeu* (Cugir, 2009).

- Vezi tu toate aceste ingrediente au fost supuse la același tratament dar au reacționat diferit. Cartofii erau tari dar acum sunt moi, ouăle erau moi dar acum sunt tari și cafeua era tare dar ea a dat altă culoare și alt gust apei.
- Și ce este cu aceasta?
- Este simplu. De mai multe ori când ne confruntăm cu probleme omeneii reacționează diferit. Unii din tare devin slabi, alții din slabi devin tari și alții schimbă și pe cei din jurul lor cu tăria lor de caracter.
- Și cum mi se potrivește mie această întâmplare?
- Depinde de tine cum vrei să reacționezi în fața problemelor vieții.

După cum am spus, de mai multe ori cu toții ne confruntăm cu probleme și greutăți. Acest lucru ajunge să ne testeze de mai multe ori credința în Dumnezeu. De cele mai multe ori atunci când cade în necredință se poate spune că omul are o anumită justificare. Aceste justificări sunt însă destul de false. Este adevărat că de mai multe ori trecem prin greutăți dar acest lucru nu trebuie să ne facă să ne schimbăm credința. Sunt mai mulți oameni care atunci când trec prin greutăți uită sau mai bine spus își schimbă credința ortodoxă.⁹¹ Sfinii părinți sunt de părere că încercările sunt inevitabile la fel cum atunci când un fierar dorește să prelucraze fierul trebuie să îl ardă în cuptor sau în forjă. În cele din urmă încercările și toate ispitele prin care trecem sunt în spre binele nostru și se poate spune că au menirea de a ne fortifica mai mult în credință și în virtuți. Am ales să vorbim despre credință ca și despre o modalitate de unire a omului și a persoanei fiindcă se poate vedea că de mai multe ori în lumea noastră credința nu este luată destul de în serios. A avea credință după unii înseamnă a lucra minuni după cuvântul Domnului Iisus Hristos din Noul Testament unde ni se spune că dacă am avea credință cât un greunte de muștar am spune unui munte să se arunce în mare și el o să o facă. Prin urmare, credința în Dumnezeu este de cele mai multe ori o recunoaștere a lui Dumnezeu. Se poate spune că un prim nivel al credinței este în momentul în care omul ajunge să îl recunoască pe Dumnezeu. Sunt mai mulți care nu îl recunosc pe Dumnezeu și se poate spune că ei nu cred în Dumnezeu. Credința ca și recunoaștere a lui Dumnezeu are menirea să ne unească cu toți care fac acest lucru. Omul fiind o ființă liberă se poate spune că el are capacitatea de a îl recunoaște sau a îl nega pe Dumnezeu. Evident, sunt mai multe nivele ale credinței. Credința sfinților în Dumnezeu și în existența Sa a fost atât de puternică încât de mai multe ori a lucrat minuni. Se știe în acest sens de mai multe minuni pe care le-au lucrat anumiți sfinți. Este cât se poate de adevărat că sunt puțini cei care ajung să aibă o credință în Dumnezeu atât de mare încât să facă minuni. Ce facem atunci cu noi care avem o credință mică și slabă? Ceea ce putem face noi care avem o credință mică în Dumnezeu este să păstrăm unitatea și unirea între noi. Este foarte dramatic faptul că de mai multe ori credința ajunge să se separe sau mai bine spus să ne fărâmițeze. Acest lucru are loc de mai multe ori în lumea noastră.⁹²

Ceea ce ne spune credința ortodoxă este că trebuie să fim în unitate și în unire cu cei din jur și să căutăm cât se poate de mult înțelegerea. După cum am spus, atunci când omul crede sincer în Dumnezeu el caută înțelegerea și frățietatea cu cei din jur. Acest lucru se poate spune că este un sentiment natural și firesc care există în om și acest sentiment trebuie să îl avem în vedere și să știm cum se manifestă el. Când omul

91 Răzvan Codrescu, *Recurs la ortodoxie* (Editura Christiana: București, 2002).

92 *Despre credința ortodoxă și despre erezii, florilegiu patristic*, (Editura Basilica: București, 2011).

nu crede sincer în Dumnezeu se poate spune că el este mult mai receptiv la mesajul diviziunii. Este în acest sens inconceptibil ca de cele mai multe ori credința în Dumnezeu să devină un prilej de diviziune și de neînțelegere. Istoria și trecutul au demonstrat că acest lucru a avut loc de mai multe ori. Vom ilustra aici doar cu două cazuri care sunt mai cunoscute. Este vorba de cazul Sfântului Cosma Etolianul care a fost martirizat pentru credința sa ortodoxă de turcii musulmani și de domnitorul român Sfântul Constantin Brâncoveanu care la fel și el a fost martirizat pentru credința sa ortodoxă de turcii musulmani. Aceste două cazuri la fel ca și multe altele ne spune că este destul de grav atunci când în numele credinței omul ajunge să ucidă. Acest lucru nu a avut loc în cazurile enunțate mai sunt în care credința ortodoxă a atras după sine moartea celor care au mărturisit-o. După cum am spus, aceste lucruri trebuie să ne de-a de gândit. Este adevărat că nu toți cred ca și noi în credința ortodoxă și acest lucru nu trebuie să ne ducă la ceea ce am putea spune dorința de a lua viața celor care nu cred ca și noi. Este trist și de mai multe ori ridicol că acest lucru are loc în lumea noastră. Trebuie să ne aducem aminte de ceea ce este sau mai bine spus de ceea ce înseamnă libertatea omului. Omul este o ființă liberă și acest lucru este bine să îl avem în vedere. Adevărul este că de mai multe ori libertatea de credință este desconsiderată și încălcată. După cum am spus, suntem liberi să ne manifestă, credința în Dumnezeu dar trebuie să avem în vedere că în cele din urmă credința trebuie să ne ducă la unire și nu la dezbinare.⁹³

După cum am spus, din cele mai vechi timpuri omul a simțit nevoia de a își manifesta credința. Acest lucru este un sentiment care se poate spune că de cele mai multe ori ajunge să ne unească cu cei din jur. În acest sens se poate spune că din vechime s-a simțit nevoia unui spațiu anume sau a unui loc anume în care omul să își manifeste credința lui și la fel de bine el să intre în dialog și cu alții care cred ca și el. În Vechiul Testament se poate spune că au existat mai multe modificări în acest sens care au variat între templul de la Ierusalim și sinagoga. Se poate spune că instituția generică în care omul Vechiului Testament a ajuns să își manifeste credința a fost cât se poate de mult sinagoga. Ce era sinagoga? Sinagoga se poate spune că a fost centrul credinței iudaice. Omul însă nu a crezut în vechime numai într-un singur Dumnezeu ci de mai multe ori el a crezut în mai mulți zei care după psalmistul David sunt diavoli sau plăsmuri ale imaginației minții omenești. În acest sens, antichitatea a cunoscut mai multe temple care se poate spune că au fost cât se poate de mult locuri în care lumea se închina la diferiți zei. Un loc de acest fel a fost în Anglia de azi Stonehenge care erau un fel de templu din piatră ridicat în cinstea zeilor. Prin urmare se poate spune că din cele mai vechi timpuri omul nu a avut o credință unitate sau mai bine spune aceleași viziuni despre credință. Antichitatea a ajuns astfel că cultive o credință care a fost denumită sau clasificată de istorici ca și politeism sau păgânism. Păgânismul antic se poate spune că a fost un fel de pseudo-credință care din cele mai vechi timpuri a dus la disturbarea celor care nu credeau ca și păgânii.⁹⁴

---

93 Sfântul Nectarie din Eghina, *De ce papa și supușii lui s-au despărțit de Biserica lui Hristos* (Editura Evanghelistos: București, 2011).

94 Este de amintit aici că termenul de păgân provine din latinescul *paganus* care înseamnă în sens etimologic țăran sau agricultor. Credința păgână se poate spune că a fost de cele mai multe ori o credință a celor de jos sau a agricultorilor. Termenul a primit însă alte conotații odată cu acceptarea în cadul păgânsimului a idolatriei și a închinării la idoli.

După cum am spus, păgânismul sau politesimul era foarte mult un fel de credință brută care de cele mai multe ori recurgea la forme extrem de manifestare. Să ne aducem aminte în acest sens de jocurile de gladiatori în care doi luptători erau puși să se lupte până la moarte. De mai multe ori victimele acestor jocuri erau aduse în numele a diferiților zei care au împânzit antichitatea. Se poate spune că este adevărat că de mai multe ori păgânismul practica sacrificiul uman. Aceste lucruri se poate spune că au fost de cele mai multe ori produsul păgânismului. Prin urmare, este bine să știm aceste lucruri. Două mari victime ale păgânismului au fost Sfinții Petru și Pavel care au fost omorâți în capitala imperiului roman la anul 67 după Hristos. Am voit să aducem în discuție păgânismul fiindcă el a fost o credință care cerea ca cei care nu cred în el să fie uciși sau de mai multe ori sacrificați. Se poate vedea aici cât se poate de mult lipsa de unitate de care a dat dovadă păgânismul antic. Au existat prin urmare mai multe forme de păgânism și acest lucru este bine să îl avem în vedere.⁹⁵ Odată cu Domnul Iisus Hristos se poate spune că sensul sinagogii s-a schimbat. Dacă sinagoga a fost o instituție în care numai evreii își puteau manifesta credința se poate spune că acest lucru s-a schimbat odată cu apariția creștinismului. Creștinismul în acest sens nu a fost o negare a iudaismului ci mai mult o împlinire a lui.

Se spune că mai de mult în ținutul aztecilor a izbucnit un mare incendiu în pădure. Toate animalele din pădure au început să fugă pentru a scăpa cu viață. La un moment dat bufnița a putut vedea că o mică păsărică tot zbura între un râu din apropiere și pădurea în flăcări. Păsărica lua puțină apă în cioc și mergea și o arunca pe foc.

- Ce faci?
- Ceea ce pot.
- Mai precis?
- Tu nu vezi?
- Văd că tot aduci apă pentru a stinge focul.
- Exact.
- Nu îți dai seama că nu are nici un rost?
- Eu cred cu totul altceva?
- Că sunt obligată să fac ceea ce pot cât mai bine.
- Eu zis să fugi și să îți scapi viața, a spus bufnița plecând mai departe.
- Ceea ce s-a întâmplat a fost că mai multe păsări au văzut-o pe această păsărică cum mergea și lua apă și atunca pe incedniu.
- Ce ar fi să facem și noi la fel? Au spus unele dintre animale.
- Da, încercarea moarte nu are.

Mai multe animale s-au pus atunci pe lucru și în puțin timp focul a fost stins. În legende aztece se poate spune că a rămas ca și exemplul acea mică păsărică care a reușit să își motiveze și pe ceilalți să stingă focul.

Se poate spune că acest lucru are loc și cu oamenii credincioși care ajuns să își manifeste credința prin mersul la Biserică. Mergem la Biserică pentru a ne manifesta credința și la fel de bine pentru a ne întâlnii și a ne consulta cu oameni care cred ca și noi. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere și de care trebuie să ținem cont.⁹⁶ Biserica se poate spune că de cele mai multe ori este cea care ne deschinde și este cea care ne inițiază în ceea ce am putea spune sensul și expresia

95 Ioan Rămureanu, *Istoria bisericească universală* (București, 2004 ediția a III-a).

96 Georges Florovsky, *Biblie, Biserică, Tradiție* (Alba Iulia, 2006).

finală a unității. Sunt mai mulți care nu sunt conștienți că Biserica este în cele din urmă o casă a unității.

Se spune că mai demult un fermier a găsit un om de uliu într-un cuib abandonat. El a luat oul și l-a pus la cloca sa care tocmai atunci era pe ouă. La puțin timp s-a născut un pui de uliu. Uliul a crescut ca și o găină fiindcă mama lui cloșca l-a crescut ca și o găină. a ajuns la bătrânețe când la un moment dat a văzut un uliu care zbura pe sus.

- Ei, ce aș fii zburat și eu dacă aș fii fost uliu, a spus bătrânul uliu care se credea că este o găină.

Am spus această întâmplare pentru a demonstra că de cele mai multe ori oamenii indiferenți neatenți sunt cât se poate de mult crescuți într-un mediu secular care se poate spune că de cele mai multe ori ne învață că este bine și nu este nici un fel de problemă să trăim într-o lume fără de credință. Seculasimul este o concepție de viață care se poate spune că de cele mai multe ori minalizează ceea ce este sau modul în care înțelegem credința în Dumnezeu. Se mai poate spune că de cele mai multe ori secularismul susține că în realitate noi nu ajungem să credem în Dumnezeu ci trebuie să fim uniți în numele unor idealuri seculare cum sunt prosperitatea materială, fericirea pământească, drepturile omului. Se poate spune că de mai multe ori secularismul se prezintă pe sine ca și un fel de religie sau mai bine spus ca și un antidot al religiei. Secularismul îi spune omului că în cele din urmă el poate trăi fără Dumnezeu și fără de religie sau mai bine spus legătura cu Dumnezeu. Se cunosc în acest sens mai multe curente seculare și este bine să fim conștienți de ele. După cum am spus, pentru timpurile noastre se poate spune că Biserica este un mediu în care de cele mai multe ori ajungem să ne manifestăm credința în Dumnezeu și să ne întâlnim cu oameni care și ei cred în Dumnezeu. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care fac din Biserica Creștin Ortodoxă o instituție cât se poate de mult actuală și de referință pentru zilele noastre. Forma unității în credință de cele mai multe ori se poate spune că este exprimată și reprezentată prin cultul ortodox.⁹⁷ Odată ce omul a ajuns la credință se poate spune că următorul fapt este cât se poate de mult Biserica. El descoperă că Dumnezeu ne cere să mergem la Biserică dacă suntem oamenii credincioși. La Biserică se poate spune că ajungem de cele mai multe ori să ne exprimăm credința și să vedem și pe alții care au aceeași credință ca și noi. Mersul la Biserică este în acest sens ceea ce am putea spune o manifestare sau o dovadă a credinței în Dumnezeu. Credem în Dumnezeu și acest lucru după cum am spus se manifestă prin participarea la slujbele Bisericii. După cum putem vedea însă sunt mai multe Biserici. Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori aduce în disucție problema sectelor. Sectele sunt după cum am spus organizații creștine care ajuns la concluzia că sunt în posesia adevărului absolut și pentru a ajunge să își manifeste credința omul nu o poate face fără de sectă. Se cunosc prin urmare mai multe secte creștine: iehoviști, baptiști, penticostali, adventiști sau evanghelici. Toți aceștia se poate spune că sunt deviați de la ceea ce înțelegem prin Biserică.

Biserica este cea care ne spune că nu putem fii singuri pe drumul credinței și în acest sens avem nevoie de anumite persoane care au o vocația sau mai bine spus o chemare aparte în spre credință. În acest sens Biserica a rânduit o preotie care este formată din persoane care au o pregătire aparte și care sunt puți pentru a ne învăța care este drumul adevărat în credință și în virtuți. Aceștia sunt preoții. După cum am spus, nu poate exista o biserică fără de preoți. Preotul este pus să învețe și să îndrume

---

97 Macarie Simopopetrinul, *Triodul explicat: mistagogia timpului liturgic* (Sibiu, 2008, ediția a II-a).

credincioși în spre drumul credinței și al mânturii. Preotul mai are prin urmare obligația de a menține unitatea în comunitatea lui. Acest lucru se poate spune că este un fapt fundamental care definește ceea ce înțelegem prin preot și prin preoție.⁹⁸ După cum am spus, una dintre obligațiile preotului este ca el să mențină ceea ce se poate spune sensul și expresia deplină a unității și a unirii credincioșilor. Sunt mai mulți credincioși din mai multe categorii sociale care ajung să se întâlnească în numele credinței în Biserică. Cel care este pus să vegheze la unitatea sau la unirea credinței în Biserică este cât se poate de mult preotul. Prin urmare, preotul nu este pus numai pentru a oficia slujbe ci de cele mai multe ori el este pus și pentru a menține unitatea în comunitatea lui. După cum am spus se poate spune că cel mai mare pericol sau ceea ce duce în cele din urmă la frângerea comunității și a unirii din Biserică sunt sectele. Aceste secte de cele mai multe ori ajung să mărturisească în mod voluntar ceea ce este sau mai bine spus adevăruri de credință deformate. Prin urmare, de cele mai multe ori Biserica este condusă de preot care are datoria și obligația de a veghea la unitatea și la unirea Bisericii sale.

Pe parcursul timpului Biserica a primit mai multe nume dar ceea ce trebuie să știm este că o trăsătură generică sau mai bine spus universală a Bisericii este unitatea și unirea. Toți cei care gândesc Biserica în termenii proprii trebuie să ajungă să își împrăzieze cât se poate de mult Biserica ca și realitate și ca existență care urmărește unirea și unitatea tuturor. Acest lucru este afirmat de mai multe ori în cultul Bisericii. Este adevărat că s-au făcut mai multe abuzuri și înșelăciuni și de mai multe ori biserica a fost folosită în alte scopuri decât cea pe care a lăsat-o Dumnezeu. După cum am spus, Biserica este o instituție care a fost lăsată în existență de Dumnezeu Tatăl prin Domnul Iisus Hristos. Funcția ei principală este mântuirea omului dar se mai poate spune că o altă funcție pe care o are Biserica este și aceea de a crea și a menține unitatea între membri ei și în lume. Acest lucru a fost afirmat de Noul Testament în care ni se spune că de mai multe ori că nu putem merge la Biserică în stare de ură sau dușmănie cu semenii noștri. Noul Testament ne spune că atunci când ne aducem darul nostru la Biserică [prescură, vin, lumânări, tămâie, untdelem sau bani] și suntem dușmănie cu cineva se cuvine să mergem și să ne împăcăm cu dușmanul nostru. Acest lucru se poate spune că este unul care vorbește cât se poate de mult de unirea sau starea de unitate care trebuie să existe în Biserică. În Biserică după cum am spus de cele mai multe ori suntem uniți de credința în Dumnezeu. Este foarte trist că unii frați de a noștri înțeleg Biserica mai mult ca și un stadiu de diviziune. După cum am spus, la fel cum într-o fabrică oamenii care au anumite îndemânări se astring pentru a produce la fel de bine în Biserică se astring oamnei care au credință în Dumnezeu. Fără de credința în Dumnezeu se poate spune că Biserica nu are nici un sens sau mai bine spus nu și-ar avea nici un rost. Credința este de cele mai multe ori împărtășită și perfecționată în Biserică. Cu toții dorim să aflăm lucruri bune și noi despre credința noastră. Sfinții părinți din vechime la fel ca și părinții noștri duhovnicești din zilele de azi se poate spune că au insistat cât se poate de mult pe faptul că adevărata credință este credința ortodoxă. Acest lucru este un fapt care se poate spune că trebuie să ridice în noi mai multe semne de întrebare. Ortodoxia nu este o credință numai a unora ci ea este o credință pentru toți și pentru toată lumea. Acest fapt este prin urmare unul pe care trebuie să îl afirmăm în aceste rânduri și mai ales să insităm mai mult asupra lui.

---

98 Sfântul Ioan Hrisostom, *Tratatul despre preoție* (Editura Sofia: București, 2004).

Biserica Creștin Ortodoxă ne spune că nu putem crede oricum și în orice fel ci de cele mai multe ori avem nevoie să credem ortodox.⁹⁹

Un exemplu de unitate și se poate spune că și de virtuozitate ne vine din lumea păsărilor. Sunt puțini cei care știu că găștilele sălbătice zboară în vorvmație de V pentru un motiv foarte bine întemeiat. Forma de V de zbor a găștelor săbalice este o formă de zbor care crează un fel de curent de aer potrivit pentru găștele din spate astfel încât viteza lor de zbor crește cu aproape 70%. Atunci când o găscă iese din formația de V se poate spune că ea este atrasă imediat de acest imput sau spor de zbor. La fel de bine sunt mai puțini cei care știu că găștele din spate fac zgomot pentru a le încuraja pe găștele din față să zboare mai bine. Este ca și un fel de galerie de sport pe care cele din spate le fac pentru cele din față. În cele din urmă un alt lucru pe care mai puțini îl știu este că atunci când o găscă sălbatică este rănită sunt mai multe găște care coboară cu ea la sol și stau cu ea până în momentul în care se face sănătoasă sau până în momentul în care ea moare. Numai după aceea ele pleacă mai departe.

Se poate spune că acesta este un exemplu din natură pe care și noi trebuie să îl avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Animalele de mai multe ori dau dovadă de mai multă unitate și unire decât dau oamenii. Se știe în acest că mai ales în rândul popoarelor sunt de succes cele care manifestă cel mai mare sens al unității și al unirii. Dacă ne uităm în jurul nostru se poate spune că se poate vedea că în lumea noastră există destul de multă dezbinare și la fel de bine foarte multă neînțelegere. Aceste lucruri sunt prin urmare fapte de care trebuie să ținem cont. La fel de bine trebuie să ridicăm întrebarea dacă Dumnezeu ne-a făcut pentru dezbinare și ură sau pentru unitate și unire? Adevărul este că Dumnezeu ne-a făcut pentru unitate și unire. Această unitate de cele mai multe ori se poate spune că o putem demonstra și arăta prin lucrarea virtuților. Știm că sunt mai multe virtuți. Principalele virtuți sunt credința, nădejdea și dragostea. Dintre principalele virtuți morale amintim: 1. Înțelepciunea, 2. Smerenia, 3. Sinceritatea, 4. Cumpătarea, 5. Răbdarea, 6. Perseverența în bine sau stăruința în bine, 7. Blândețea, 8. Pacea, 9. Prietenia, 10. Iertarea, 11. Mila, 12. Dreptatea 13. Hărnicia.

Se poate spune că fondul la aceste 13 principale virtuți morale este de cele mai multe ori unul care se fondează sau mai bine spus se bazează pe ceea ce este unitatea sau mai bine spus unirea creștină. Este bine să avem în vedere în acest lucruri. Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori speranța sau nădejdea este o mare virtute și pe ea trebuie să o avem în vedere. În această lume nu se cuvine numai să părim speranță ci de cele mai multe ori se cuvine să oferim speranță. Acest lucru se poate spune că este o mare virtute de care trebuie să ținem cont. Speranța este un lucru care de mai multe ori ne duce la unitate și la unire cu cei din jur. Prin speranță se poate spune că de de mai multe ori omul se simte motivat și este gata să lucreze binele și virtutea.¹⁰⁰ Aceste lucruri prin urmare sunt cele care se poate spune că de cele mai multe ori ajung să ne definească și la fel de bine să ne ducă pe drumul cel bun. În această viață după cum am spus, oamenii care lucrează virtutea se poate spune că trebuie să se ajute și să se sprijine reciproc între ei. Se spune în acest sens că este mai ușor a crea prietenii în cazul drumului la păcat și la patimă. Mai ales între bețivi se poate spune că de mai multe ori se stabilește un anturaj pămăș care de cele mai multe ori este rău și nu duce la bine. Aceste lucruri prin urmare sunt cele care definesc și cele

99 Nicolae Zurnazoglu, *Cuviosul Paisie Aghioritul. Mărturii ale închinătorilor* (București, 2006).

100 Siluan Atonitul, *Între iadul deznădejdiei și iadul smereniei* (Alba Iulia, 1994).

care susțin ceea ce înseamnă ajutorul unor altora în virtuți. Trăim într-o lume care de cele mai multe ori nu mai are de mai multă vreme noțiunea de virtute. Atât de mult a devenit opacitatea față de lucrarea binelui în lumea noastră că de mai multe ori nu se mai știe care este cu adevărat unitatea dintre păcat și unitatea care are loc în cazul virtuții. Se cuvine să lucrăm pentru virtuți și la fel de bine să fim convinși de ceea ce este virtutea. Speranța este un lucru care de mai multe ori nu există în lumea noastră. De mai multe ori se poate vedea că omul în loc să semene speranță el ajunge să semene dezbinare și neînțelegere. Acest lucru este o realitate care o putem întâlni în zilele noastre. Se cuvine să lucrăm în spre a aduce cât mai multă speranță lumii din jur. Lipsa de speranță se poate spune că este o stare demonică ce se înrudește cu lipsa nici unei perspective. Sunt mai mulți oameni care nu mai au nici un fel de speranță și care de mai multe ori caută de la noi ceea ce se poate spune speranță. După cum am spus, după cum la rândul nostru prin sprență de la Biserică, și poate cea mai mare este speranța în propria noastră mântuire, se poate spune că la fel de mult se cuvine să oferim speranță celor din jur. Oferim speranță celor din jur când ajungem să trăim o viață de unitate creștină. Este adevărat că de mai multe ori sensul și expresia unității și a unirii din zilele noastre este destul de puțină în Bisericele noastre ortodoxe. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Se poate spune că Biserica trebuie să fie mai mult decât toate o casă a speranței. Se cuvine să avem speranță unii față de alții. După cum frații noștri creștini de oferă speranță se poate spune că la fel de bine și noi trebuie să le oferim lor speranță. Aceste lucruri se poate spune că sunt cât se poate de mult realități care ajung să definească viața noastră creștinească.¹⁰¹

Se spune că mai de mult în vechime a fost un om care a pornit în căutarea adevărului. El vroia să știe ceea ce este adevărul. După mai mulți de căutare în cele din urmă s-a întâlnit cu un înțelept.

- Ce este adevărul? A întrebat căutătorul.
  - Ca să afli răspunsul la această întrebare trebuie să mergi până la peștera aceea, a spus înțelepciul arătându-i o peșteră undeva pe o colină.
  - Și ce o să găsesc acolo?
  - Acolo vei găsi o fântână.
  - Și mai apoi?
  - Ce o să auzi din frântână ascultă și vei afla ceea ce este adevărul.
  - Bine, o să fac cum mi-ai spus.
- Căutătorul s-a dus și a întrebat fântâna:
- Ce este adevărul?
  - Du-te în oraș și acolo vei găsi ceea ce este adevărul.
- Căutătorul s-a dus în oraș dar spre mirarea lui a găsit acolo numai magazine fără de importanță: unul vindea bucăți de metal, altul de lemn și altul de corzi de fier. Nimic din acestea nu păreau să aibă legătură cu descoperirea adevărului. S-a întors la fântână și a spus:
- Nu am găsit adevărul.
  - Vei înțelege în viitor, auzit o voce din fântână.

Căutătorul a plecat mai departe în căutarea adevărului. A mers și a mers. La un moment dat a și uitat de incidentul cu fântâna.

Într-o zi pe când stătea la răcoare căutătorul a început să audă o muzică frumoasă și care era cântată cu foarte multă virtuzitate. Este o muzică cântată la

---

101 Toma de Kepsis, *Urmarea lui Hristos* (Timișoara, 1994).

chitară. Căutătorul nu mai auzise niciodată o muzică așa frumoasă care îi fermecase sufletul. Pe cum se uitate al chitara care cânta a putut vedea că era făcută din bucăți de lemn, de fier și din corzi. Atunci căutătorul a înțeles. Erau chiar acele lucruri care i se părea fără de semnificație pe care i le spune vocea tainică din fântână. Aceste obiecte fără de nici un preț făceau o muzică extrem de frumoasă. Atunci căutătorul a înțeles. Avem tot ceea ce ne trebuie pentru a descoperii adevărul, tot ceea ce trebuie să facem este să asamblăm aceste lucruri. Nimic nu are sens atâta vreme cât apreciem numai părți separate ale întregului. Când punem toate piesele la un loc, atunci descoperim adevărul la fel cum toate aceste piese la un loc fac o singură chitară care cântă așa de frumos.

Se poate spune că la fel este și cu virtuțile. De cele mai multe ori noi căutăm să știm și să înțelegem sensul și realitatea virtuților. Vom ajuge să experimentăm acest lucru în cele din urmă numai când vom ajunge la unirea cu Dumnezeu și la sensul pe care Dumnezeu îl conferă virtuților. După cum am spus practica virtuților se poate spune că de cele mai multe ori ajunge să ne definească modul în care ajungem să înțelegem și să experimentăm virtuție. Acest lucru este un mare adevăr de care trebuie să ținem cont. În realitate se poate spune că speranța este o virtute care de cele mai multe ori ajunge să ne ducă la unire și la sensul unirii. Acest fapt este cât se poate de mult o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. Virtutea este un lucru care duce la unitate și nu la separație. Fără de virtute se poate spune că omul este mult mai gol și la fel de bine mult mai rece.¹⁰² După cum am spus, virtutea în sine nu este un lucru care duce la dezbinare sau la fel de bine la învrăjbire. Trebuie să știm care este sensul și care este modul în care de cele mai multe ori ajungem să trăim sensul viruților. Omul virtuții se poate spune că este un om al unirii și al unității. Acest lucru este un mare adevăr al ortodoxiei. Cu cât omul ajunge să fie mai virtuos se poate spunc că el ajunge să trăiască și să experimenteze ceea ce este sau modul în care este trăită unitatea și tot ceea ce ține de existența ei la fel de bine el se deschide cu adevărat în spre ceilalți. Se spune în acest sens, că este o mare virtute creștinească în a avea iubire față de toți oamenii. Iubirea este în acest sens o deschidere în spre unitate față de cei din jur și existența lor. Aceste lucruri prin urmare sunt cele care ajung să ne definească și să ne întregească. Virtutea se poate spune că de cele mai multe ori are un drum dublu. Acest drum se poate spune că este cât se poate de mult un frum în bine și la fel de bine și un drum în unitate.¹⁰³

După cum am spus, dacă se poate spune că de cele mai multe ori credința este un lucru pasiv fiindcă ea înseamnă mai mult pentru credinciosul obișnuit doar o simplă recunoaștere a lui Dumnezeu Tatăl și a existenței Sale, se poate spune că în cazul virtuților, de cele mai multe ori credinciosul nu mai este în nici un caz pasiv în ceea ce privește modul în care se raportează la credința în Dumnezeu. Prin urmare, este bine să știm că există în sensul religiei o mare diferență sau mai bine spus o mare separație dintre pasiv și activ. Virtuțile și aici am enunțat care sunt cele 13 pricipale virtuți morale ale omului, de cele mai multe ori se poate spune că sunt o trăire activă a lui Dumnezeu. După cum am spus, viața credinciosului poate converge în spre două direcții: una pe comuniune pe vericală cu Dumnezeu și una de comuniune pe orizontală cu semenii și cu oamenii din jur. Acest lucru se poate spune că este de mai multe ori realizat și făcut prin faptul că în virtute omul nu rămâne pasiv ci de cele mai multe ori

102 Paisie Aghioritul, *Patimi și virtuți* (Evangelismos: București, 2007).

103 Antonie de Suroj, *Școala rugăciunii* (Editura Sofia: București, 2006 reeditare).

este activ și dorește foarte mult să activeze în spre unirea cu Dumnezeu. S-a vorbit de mai multe ori de o unire cu Dumnezeu fără să se vorbească de unirea cu semenii. Acest lucru are loc fiindcă de cele mai multe ori oamenii din timpul nostru nu prezintă mare interes în lucrarea virtuților și a ceea ce înseamnă virtute. De cele mai multe ori se poate spune că omul modern nu simte numai un fel de singurătate externă ci el simte și o singurătate internă. În interiorul său de omul modern simte un mare gol. Acest gol se poate spune că este existent din cauza faptului că omul modern prin modul său de viață și prin preocupările lui de cele mai multe ori este străin de comuniunea cu Dumnezeu. Atunci când omul este în comuniune cu Dumnezeu se poate spune că el începe să simte un fel de unitate sau de unire cu cei din jur. Acest lucru nu are loc la nivel superficial ci se poate spune că este o realitate și un lucru care este cât se poate de mult profundă și adâncă. Unirea cu Dumnezeu după cum am spus, nu duce la singularitatea persoanei ci de cele mai multe ori duce la deplinătatea persoanei. Cu cât omul se apropie de Dumnezeu cu atât mai mult el îi vede pe semenii lui ca și metode de unire și de unitate. Se poate spune că acest lucru are și un revers. Cu cât omul este mai departe de Dumnezeu sau mai bine spus se depărtează de Dumnezeu cu atât mai mult el devine mai egoist și mai individualist. Aceste fapte au fost descoperite de mai mulți sfinți părinți și de mari părinți duhovnicești. Iubirea de Dumnezeu se poate spune că nu suferă să își vadă semenul în suferință în timp ce depărtarea de Dumnezeu devine extrem de rece față de suferința celor din jur. Aceste lucruri se poate spune că sunt de cele mai multe ori trăite de omenii care au în general un anumit grad de familiaritate cu viața duhovnicească.¹⁰⁴

După cum am spus de mai multe ori se poate spune că în zilele noastre omul are din ce în ce mai puțin sensul comuniunii cu Dumnezeu și în acest sens el se departe de unirea și de unitatea cu Dumnezeu. Acest lucru se poate spune că este un fapt care a fost remarcat de mai mulți părinți duhovnicești. Se spune că undeva lângă o regiune urbană era o mănăstire la unde exista un părinte foarte bun în plan duhovnicesc. El era vizitat de mai mulți pelerini. Într-o zi se spune că s-au adunat la mulți pelerini pentru a primii cuvintele de învățătură pe care le rostea părintele duhovnicesc. La un moment dat la un aeroport din apropiere a decolat un avion. El a făcut foarte mult zgomot încât nu se mai auzea nimic din ceea ce vorbea părintele.

- Vedeți avionul este foarte zgomotos, a spus părintele.
- Da. Este adevărat, nu mai auzim nimic.
- Aceasta este fiindcă tot ceea ce face omul în sine este zgomotos.
- La ce vă referiți părinte?
- Omul a făcut avionul care face foarte mult zgomot când zborară și Dumnezeu a făcut pasărea care nici că se aude când zboară.
- Așa este părinte.
- Ceea ce face omul de mai multe ori este departe de ceea ce face Dumnezeu.

După cum am spus virtuțile sunt cele care atunci când sunt cultivate se poate spune că ne aduc foarte aproape pe Dumnezeu. Relativismul lumii în care trăim de mai multe ori ajunge să aprecieze nu pe oamenii virtuoși, pe călugări și pe marii asceți ai Bisericii ci din contră pe oamenii împătimiți care în realitate sunt departe de Dumnezeu. Este adevărat că între omul pătimăș și omul virtuților nu prea sunt multe puncte de unire. Acest lucru este un fapt care a fost demonstrat de experiența și de trecutul Bisericii. Adevărul este că lumea de azi găsește extrem de greu de acceptat calea virtuților care este o cale de renunțare. Nu este vorba de orice renunțare ci mai

---

104 Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovnicești* (Roman, 1993).

mult este vorba de o renunțare la păcat și la patimi. Aceste lucruri se poate spune că sunt defintorii pentru epoca în care trăim. Păcatul este cel care face o mare separație între omul părimaș și omul virtuților. De acest lucru trebuie să fim deplin încredințați. Însă omul virtuților nu îl urăște pe omul patimilor ci de cele mai multe ori își vede de drumul său propriu.¹⁰⁵

Se spune că un mare magnat a venit la un momement dar dintr-o călătorie lungă unde se întâlnise cu fratele său. După ce a venit din această călătorie a avut o întâlnire de afaceri care de obicei sunt sunt mai multe întâlniri de acest gen erau foarte obositoare. Magnatul vedea cum totul era monoton și că la fel ca și de mai multe ori întâlnirea nu dădea nici u rezultat. La un moment dat a luat cuvântul un director al companiei și se pare că magnatul s-a trezit cu o capacitate neobișnuită. El putea citii gândurile celor din jurul său. Ceea ce a putut vedea a fost că atunci când colegii săi vorbeau eu nu spuneau exact ceea ce gândeau. Atunci el a luat cuvântul.

- Prin urmare ne-am adunat aici să vorbim despre viitorul companiei.
- Exact.
- Tu crezi că ar trebuie să facem mai multe investiții?
- De unde știai ce gândesc?
- Și tu crezi că ar trebui să facem mai multă publicitate?
- Cum de ți-ai dat seama?

Încet încet magnatul a ajuns să le citească la toți gândurile și să ne spună pe față. Ceea ce a urmat a fost că dint-o dată această capacitate au primit-o toți cei din întâlnire. Având în vedere că toți puteau să vadă ceea ce gândeau, au început să vorbească ceea ce gândeau fără să își mai ascundă gândurile unii față de alții. În cele din urmă se poate spune că întâlnirea a devenit foarte dinamică. S-a ieșit din modul obositor al acestui gen de întâlniri. A venit și finalul întâlnirii. Cu toții s-au adresat magnatului și i-au spus:

- Am dorii să vă spunem un lucru.
- Ce lucru?
- Aceasta a fost una dintre cele mai bune întâlniri pe care am avut-o.
- Așa este.
- Cred că ar trebui să ne menținem în acest gen de interațiune.
- Vom face tot ceea ce se poate.
- Vă mulțumim mult.

Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori oamenii se ascund unii față de alții. Acest lucru este un fapt care a fost demonstrat de mai multe ori. De cele mai multe ori se poate spune că lumea din jurul nostru este dezbinată fiindcă ea gândește un lucru dar acționează în alt fel. Acest gen de atitudine este bine să îl cunoaștem și să fim conștienți de el. De cele mai multe ori omul pătimaș se poate spune că se ascunde de ceilalți și se prezintă pe sine ca și un om al virtuții. Acest lucru după cum am spus are loc de mai multe ori în lumea noastră. După cum am spus trăim într-o lume care de cele mai multe ori în loc să își recunoască patimile și păcatele se poate spune că ajunge să le ascundă și în acest sens se poate spune că este cât se poate de rău ceea ce are loc.¹⁰⁶ Prin urmare, se poate spune că de cele mai multe ori în timp ce patimile de închid în mod real unii față de alții se poate spune că virtuțile sunt cele care ne deschid unii față de alții. Acest lucru se poate spune că este cât se poate de mult o realitate de care

105 *Patericul egiptean*, (Alba Iulia, 1991).

106 Radu Teodorescu, *Ascetul și asceza creștin ortodoxă în secolul al XXI-lea* (Cugir, 2013).

trebuie să fim conștienți și pe care trebuie să o avem în vedere. După cum am spus, de cele mai multe ori sunt puțini care pun mare preț pe virtutea prieteniei. Prietenia se poate spune că este un lucru care ne duce în spre ceea ce este deschiderea unora față de alții. Se cuvine să ne deschidem unii față de alții și să fim cât se poate de mult sinceri unii față de alții. De mai multe ori se poate vedea că lumea de azi nu prețuiește prietenia. Sunt mai multe ori prietenii formale. Acest gen de prietenii se poate spune că nu sunt de durată și în cele din urmă ele ne vor aduce un gust amar. Acest lucru se poate spune că de mai multe ori are loc în zilele noastre și este bine să le avem în vedere. După cum am spus, trebuie să facem prieteni dar mai ales să facem prieteni cu cei de o credință cu noi. Viața ne pune de mai multe ori să facem prietenii cu cei care nu sunt de aceeași credință ca și noi. Acest lucru se poate spune că este un lucru care este cu adevărat o dovadă de unitate. Trăim într-o lume în care se poate spune că prietenia este de mai multe ori un lucru periferic și un lucru care nu prezintă mare interes. Prietenia se poate spune că este o virtute creștin ortodoxă. De mai multe ori prietenii sunt cu adevărat cele care ne pot ajuta în drumul credinței. Este adevărat că nu putem fi prieteni cu toți creștinii ortodocși dar trebuie să ne ridicăm la o viziune superioară a prieteniei.¹⁰⁷

După cum am spus este cât se poate de adevărat că virtuțile sunt un lucru care de cele mai multe ori atrag după ele unitatea dintre oameni. Acest lucru se poate spune că este un fapt de care trebuie să ținem cont. După cum am spus, sunt virtuți creștinești și sunt la fel de bine virtuți umane care de cele mai multe ori ne situează într-un raport de frățietate cu cei din jur. Omul virtuților se vede prieten cu toți oamenii în timp ce omul patimilor se poate spune că este dușmanul tuturor. Acest lucru este o realitate de care trebuie să ținem cont. De cele mai multe ori se poate spune că în lumea noastră stăpânește discordia și neînțelegerea. Unele state mai puternice ajung să se poarte despotice cu cele din jur în timp ce altele mai slabe de mai multe ori ajung să fie șerșite de pe fața pământului. Aceste lucruri nu ne pot lăsa indiferenți. După cum am spus sunt mai multe virtuți sociale care ajung să ne definească și la fel de bine să ne mențină unitatea dintre noi. Una dintre aceste virtuți se poate spune că este omenia sau ospitalitatea.¹⁰⁸ Omul de omenie se poate spune că este superior omului care de cele mai multe ori ajunge să își definească existența prin dușmănie și prin vrășmășie. De ce este acest lucru așa? Fiindcă de cele mai multe ori omul de omenie este un om care se poate spune este deschis cu cei din jur. Prin deschidere se poate spune că de cele mai multe ori persoana ajunge să se îmbogățească. Prin comunicarea de idei și de experiențe se poate spune că de cele mai multe ori ajungem să ne îmbogățim și să ne lărgim orizonturile. Acest lucru se poate spune că este o caracteristică a omului de omenie. Omenia este din nefericire o stare socială care lipsește foarte mult din zilele noastre. Ea lipsește în așa măsură că de mai multe ori fenomenul migrației ajunge să domine și să mențină un climat de antipatie și de neînțelegere totală sau deplină. Trebuie să avem în vedere acest lucru și să ținem cont de el. De cele mai multe ori după cum am spus, în zilele noastre se poate spune că omenia este o calitate care lipsește din ce în ce mai mult. Acest lucru fiindcă se poate spune că oamenii nu mai prea au încredere unii în alții. Fără doar și poate este bine să fim oameni ai omeniei. Se poate

---

107 Karl Christian Felmy, *Dogmatica experienței ecclesiale* (Sibiu, 1999).

108 Andrew Arterbury, *Entertaining Angels: Early Christian Hospitality in Its Mediterranean Setting* (Sheffield Phoenix Press Ltd, 2005).

spune că cele mai reușite popoare sunt popoarele în care omenia domnește și în care oamenii sunt cât se poate de mult deschiși unii pentru alții. Se spune că în vechime în Euroa exista un obicei care denotă și demonstrează extrem de multă omenie. Oamenii care stăteau la drumul mare sau la drumurile de circulație se spune că de mai multe ori puneau mâncare și apă lângă poartă pe un mic suport pentru cei care treceau pe acolo. Acest obicei era o trăsătură comună a ceea ce înseamnă omenia. De cele mai multe ori exista o reciprocitate. Dacă nu trecea nimeni mâncarea era luată și consumată. La rândul lor cei care se opreau din călătorie și locuiau printr-o zonă de mare circulație și ei puneau mâncare pentru călători în fața porții sau într-un loc amenajat pentru acest lucru.

A fi un om omenos se poate spune că este o mare calitate. Acest lucru evident este contestat de mai multe ori și de mai multă lume din zilele noastre. La fel de bine se poate spune că ospitalitatea este la fel de bine o trăsătură a omului superior. Se știe din trecut că prin ospitalitate Sfântul Avraam a ajuns să Îl primească pe Dumnezeu în vizită. Acest lucru nu trebuie să ne lase indiferenți. Ospitalitatea se poate spune că se manifestă de la cultură la cultură și de la popor la popor în mod diferit. Deși există o singură ospitalitate se poate spune că ea variază în lumea noastră. În Japonia ospitalitatea este de cele mai multe ori manifestată prin sake care este o băutură alcoolică ce se servește vizitatorilor. În Grecia se știe că vizitatori de mai multe ori sunt întâmpinați cu uzo care este o băutură specific elenă. Mai nou se poate spune că ospitalitatea este arătată prin sucuri sau alte băuturi dulci. După cum am spus, ospitalitatea este cât se poate de mult un lucru care trebuie să ne ridice mai multe semne de întrebare. Acest lucru fiindcă după cum am spus, ea este printre virușii duhovnicești ale omului. Este bine să ținem cont de aceste lucruri și să le avem în vedere. De cele mai multe ori se poate spune că omul care oferă ospitalitate se așteaptă să și primească ospitalitate. Acest lucru este o trăsătură a lumii în care trăim și se poate spune că unitatea în ceea ce privește ospitalitatea este de cele mai multe ori demonstrată și menținută de reciprocitate. Această reciprocitate de mai multe ori ține de bunul simț al omului. După cum am spus, este bine să cultivăm unitatea în lumea noastră. Acest lucru nu trebuie făcut formal ci trebuie făcut pe fundamentul ideii că avem nevoie unii de alții. Nu trebuie să profităm unii de alții și la fel de bine nici să abuzăm unii de alții ci de cele mai multe ori trebuie să cultivăm ceea ce se poate spune înțelegerea și unitatea. Aceste lucruri sunt faptele care duc în cele din urmă la întemeierea solidarității. O lume în care nu există unitate și nici unire se poate spune că este o lume care ne sperie. Este o lume în care dezbinarea și dușmănia ar fi monede curențe. Se poate spune că timpurile pe care le trăim trebuie să fie o reevaluare a ceea ce este sau a modului în care ajungem să definim unitatea și unirea dintre oameni. Numai în acest mod vom reuși să mergem înainte.¹⁰⁹

CONCLUZII

Am ajuns la finalul cărții noastre despre diversitatea în unitate în pnevmatologia creștin ortodoxă. În această carte se poate spune că am dorit să adresăm un apel la unitate și la unire pentru timpurile noastre. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Este cât se poate de adevărat că de mai multe ori tema unității nu este un lucru care interesează pe mulți. Timpurile pe care le trăim sunt timpuri în care trebuie să ne ridicăm mai mult și mai profund tema

---

109 Paisie Aghioritul, *Nevoință duhovnicească* (București, 2003).

unității și a unirii. Acest lucru este o realitate și un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere. Am dorit să adresăm în această carte un apel și mai ales mesajul că nu se poate să fim oamenii duhovnicești și în același timp să trăim în durere și în învrăjbire unii cu alții. Acest lucru după cum am spus este o temă la care trebuie să medităm și să gândim mai mult. Dacă am trăi într-o lume în care unitatea nu ar exista se poate spune că am fi într-un fel de stare de război și de conflict permanent. Nu putem să lăsăm ca aceste lucruri să aibă loc. Dorim să facem o lume în care cei puternici să nu profite de cei slabi ci din contră să îi ajute și pe cei slabi să fie mai puternici. Acest lucru se poate spune că nu are loc de mai multe ori în lumea noastră.

După cum am spus pnevamtologia se definește practic prin viața duhovnicească. Actele vieții duhovnicești nu sunt în nici un caz acte de diviziune și fapte care ne duc la ceea ce am putea spune neînțelegere și dezbinare. De mai multe ori se poate spune că lumea noastră este ruptă de dezbinare. Se fac mai multe blocuri de influență politică care ajung să fie ghidați numai de interese meschine în care omul este abordat și tratat din prisma câștigului. După cum am spus, de mai multe ori lumea noastră merge pe o cale străină de iubirea de Dumnezeu și acest lucru se poate spune că este de cele mai multe ori exprimat prin războaie. Aceste războaie de mai multe ori lasă victime în urma lor și familii văduve. Toate aceste lucruri au loc din cauza faptului că unitatea noastră ca și lume de cele mai multe ori este formală și de suprafață. Creștinismul este cel care ne spune că trebuie să ne iubim semenii ca și pe noi înșine. În realitate suntem puțini care ajungem să ne iubim semenii. Iubirea agapică a sfinților de mai multe ori lipsește din lumea noastră. Aceste lucruri se poate spune că sunt cele care ajung de cele mai multe ori să ne definească. Suntem de cele mai multe ori definiți de ură sau de iubire. Ura se poate spune că este prezentă de mai multe ori în lumea noastră. Ea este exprimată fie în trafic, fie în muzică sau fie pe micul sau marele ecran. Ar fi trist să creăm o lume a urii.¹¹⁰ După cum am spus, în această carte am dorit să demonstrăm că de cele mai multe ori ajungem să creăm o lume a iubirii numai atunci când suntem în stare de dialog unii cu alții. De mai multe ori ni se spune în zilele noastre că omul este singur uneori chiar în cadrul marilor aglomerații urbane. Acest lucru are loc fiindcă se poate spune că omul este de mai multe ori suprasolicitat în zilele noastre. Marea parte a lumii din zilele noastre este guvernată de procesul de profit. Cum se poate sau mai bine spus ce putem face pentru a scoate cât mai multe profit de pe cei din jurul nostru. Acest lucru se poate spune că este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. De mai multe ori masa de oameni este văzută în zilele noastre ca și o cantitate neglijabilă. Dacă se poate spune că trăim într-o epocă a totalitarismului, se poate spune că aceasta este epoca profitului. Atunci când ajungem să ne tratăm semenii numai ca și modalități de a câștiga de pe urma lor se poate spune că acest lucru este un lucru care retrogradează ființa umană foarte jos sau mai bine spus josnic. Suntem puși să trăim într-o lume în care trebuie să găsim soluții care toți cei din jurul nostru să fie mulțumiți și fericiți. Acest fapt este un lucru care trebuie să ne dea mai mult de gândit. De cele mai multe ori se poate spune că soluțiile care ni le oferă lumea de azi sunt soluții care aduc fericirea la câțiva și marea masă se poate spune că trăiește cât se poate de mult în stare de nemulțumire. După cum am spus, omul modern sau mai bine spus omul secolului al XXI-lea trebuie să fie un om al unirii și al unității. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere și la care trebuie să ne raportăm. Omul unității și al unirii după cum am spus, este deschis față de cei din jurul său și se bucură de o adevărată comuniune cu semenii lui. Acest lucru după cum am spus trebuie să fie cât se

---

110 Constion Nicolescu, *Mic tratat de iubire* (Editura Doxologia: Iași, 2012).

poate de mult o realitate și un fapt la care trebuie să medităm mai mult. Pnevmatologia creștin ortodoxă a fost din cele mai vechi timpuri un lucru care a permis unirea și unitatea celor mulți. Este un loc pentru toți în Biserică și este un loc pentru fiecare în viața duhovnicească. După cum am spus, de cele mai multe ori viața duhovnicească ne duce la unire și la altruism. Acest lucru este un fapt care a fost de mai multe ori experimentat în viața duhovnicească.¹¹¹

Se spune că la un moment dat a fost un om care avea o mare grădină. Zilnic el mergea și o îngrijea. Acest lucru se poate spune că îl făcea cu mare plăcere. Acest om avea un mare cusur. Nu îi plăceau păpădiile. A făcut mai multe încercări pentru a elimina păpădiile din grădina lui dar nu a reușit. În cele din urmă a chemat un agricultor la sine și i-a spus marea lui problemă.

- Bună ziua.
- Bună ziua.
- V-am chemat fiindcă am o mare problemă.
- Ce problemă?
- În grădina mea cresc mai multe păpădii.
- Și ce este cu aceasta?
- Eu îmi doresc o grădină fără de păpădii.
- Îmi dau seama de acest lucru.
- Ce credeți că a trebuie să fac?
- Este un lucru care ați putea să îl faceți.
- Care este acela?
- Să învățați să iubiți și păpădiile.

Se poate spune că de mai multe ori în această situație ne aflăm sau mai bine spus ne-am aflat și noi. De mai multe ori am avut anumite persoane pe care eventual nu le-am putut suferii și la fel de bine nu ne-am putut înțelege cu ele. În acest sens este cât se poate de adevărat că de mai multe ori trebuie să învățăm să iubim semenii și pe cei din jurul nostru. Sunt oameni care prin atitudinea sau prin gesturile lor se poate spune că de mai multe ori ajung să ne facă să ne disprețuim unii pe alții. Acești oameni de cele mai multe ori este bine să învățăm să îi evităm. După cum am spus trăim într-o lume care de cele mai multe ori pendulează între două mari lucruri sau două mari stări de: starea de unire sau starea de dezbinare. Se cuvine să cultivăm starea de unire și nu starea de dezbinare. Acest lucru se poate spune că este o datorie morală a noastră. De mai multe ori în zilele noastre se poate spune că se poate vedea că lumea nu pune mare preț pe comuniune. Sunt mai mulți care trăiesc cu iluzia comuniunii. Acest lucru se poate vedea din faptul că țărîm într-o lume în care de mai multe ori călugării se retrag din ea. Prin urmare, este cât se poate de semnificativ și de important să ne dăm seama de adevăratele funcții sau mai bine spus de adevărata semnificație a unirii sau a unității. Acest fapt după cum am spus este cât se poate de mult o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. De ce să căutăm să profităm cât mai mult unii de pe alții când noi am putea să căutăm să ne ajutăm unii pe alții. Acest lucru se poate spune că este de cele mai multe ori o realitate de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să o avem în vedere.¹¹²

De cele mai multe ori se poate spune că starea de dezbinare se identifică pe sine cu ceea ce am putea spune starea de îngâmfare. Sunt mai mulți care se consideră atât de buni că ei nu nici un loc în lumea și în societatea noastră. Prin urmare este bine să știm acest lucru și să îl avem în vedere. După cum am vorbit în această carte există o

---

111 Ioanichie Bălan, *Istorie de duhovnicești*, (Sihăstria, 2010).

stare de unire ecclesială pe care o experimentează cei care cred în Dumnezeu. După cum am spus, nu toți cred în Dumnezeu și la fel de bine sunt mai mulți care nu văd necesitatea sau mai bine spus semnificația Bisericii. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. După cum am spus, oamenii care sunt uniți prin credință se poate spune că de mai multe ori ajung să fie cât se poate de mult realități care ajung să fie universale sau mai bine spus valabile pentru toată lumea. Prin urmare, este bine să știm care este sensul și care este menirea omului în această lume. Tărim într-o lume în care avem nevoie unii de alții. După cum unii au nevoie de noi la fel și noi avem nevoie de alții. Acest lucru se poate spune că de cele mai multe ori este exprimat și demonstrat prin tot ceea ce ține și prin tot ceea ce definim ca și unitate. Unitatea este un lucru care după cum am spus este un fapt pe care îl trăim în mod concret și în mod practic. Despre acest lucru se poate spune că ne spunea și Noul Testament atunci când vorbea despre faptul că faptele care ne duc la mântuire sunt cele care țin foarte mult de lumea practică sau lumea pragmatică: am îmbrăcat pe cei goi, am adăpat pe cei însetați, am hrănit pe cei flămânzi sau am cercetat pe cei bolnavi. Aceste lucruri se poate spune că de cele mai multe ori definesc și menține ceea ce este și modul în care este definită unitate și sensul unității în timpurile noastre.¹¹³

Se spune că la un moment dat doi prieteni erau cu pe o barcă în larg. Ei vâsleau și în cele din urmă s-au decis să se oprească și să admire marea. La un moment dat unul dintre ei a început să facă o gaură în fundul bărcii.

- Ce faci acolo? A întrebat celălalt.
- O gaură.
- De ce?
- Mi-a venit să fac o gaură în fundul bărcii.
- De ce?
- Să văd dacă se scufundă.
- Măi ce este cu tine?
- Nu cred că ar trebui să îți faci probleme.
- De ce?
- Gaura este numai de partea mea.

De mai multe ori se poate spune că în această situație ne aflăm și noi. Credem că separându-ne sau mai bine spus individualizându-ne de cele mai multe ori ajungem să fim fără nici o problemă. S-a spus de mai multe ori că mentalitatea omului modern este a individualismului. Unii sunt de părere că trăim într-o lume a individualismului și a individualității. Acest lucru este o mare greșală și este bine să îl enunțăm după cum este el. În această carte am vorbit mai mult despre faptul că în timp ce individul este cât se poate de mult o închidere a omului, persoane este mai mult o deschidere a sinelui spre cei din jur. Noțiunea de persoană și de individ se poate spune că nu sunt identice și nici nu sunt la fel. Aceste lucruri este bine să le avem în vedere și să le știm. De mai multe ori ajungem să credem că individualizându-ne ajungem să fim ca și un fel de entități care nu au nici un fel de dependență de cei din jur. Se spune că omul modern

---

112 Am vorbit despre faptul că de mai multe ori rugăciunea unul față de altul este o realitate și un lucru care se poate spune că ne duce sau mai bine spus ne descoperă calea în spre unitate și tot ceea ce ține de sensul unității dintre semenii. Acest fapt este o realitate și trebuie să o avem în vedere. Gabriel Bunge, *Practica rugăciunii după tradiția sfinților părinți* (Sibiu, 1996).

113 Radu Teodorescu, *Rafinamentul în viața duhovnicească* (Cugir, 2015).

este un om care trebuie să facă totul pe cont propriu și el nu are nevoie de nici un fel de implicație în exterior. Lumea din jur ni se spune de mai multe ori de către adepții individualismului este o lume care ne face dependenți de ea. Prin urmare, ceea ce trebuie noi să facem este să fim independenți față de lume și de tot ceea ce există în această lume. Aceste lucruri se poate spune că sunt cele care de cele mai multe ori ajung să definească ceea ce se poate spune mentalitatea colectivului.¹¹⁴ În lumea în care trăim de mai multe ori se poate spune că ajungem să trăim se poate spune o iluzie a unității și a unirii în ceea ce istoria a cunoscut sistemele totalitare. Aceste sisteme se poate spune că de mai multe ori au primit mai multe denumiri în plan istoric și sunt mai multe nume care au fost atribuite la ceea ce este și la modul în care este defintă unirea în cadrul totalitarismului. Ceea ce trebuie să știm este că totalitarismul nu este o noțiune separată față de dictatură. Sunt mai mulți tirani și mai mulți diactatori care se poate spune că se promovează pe sine și persoana proprie în numele unirii și al unității. Evident acest lucru este fals sau mai bine spus unirea și unitate care există în jurul tiranilor și a dictatorilor este o unire falsă și neadevărată.

Este bine în acest sens să fim capabili să facem diferența sau distincția dintre ceea ce este adevărata unire și falsa unire. Sunt mai multe cazuri în care unirea este falsă. În această carte am vorbit că de exemplu unirea care există în cazul bețivilor când sunt la băut este o unire falsă și neadevărată. În zilele noastre după cum am spus, nu suntem chemați numai să trăim unirea și unitatea ca și stare pasivă ci de cele mai multe ori se poate spune că este nevoie sau mai bine spus avem nevoie să și promovăm unirea. Unirea și unitatea se poate spune că nu pot să existe dacă nu luăm în calcul un element cât se poate de constitutiv. Acest element se poate spune că este încrederea. Trăim într-o lume în care avem încercare din ce în ce mai puțin unii în alții. Mai toate sondajele care există ne spun acest lucru. Evident sunt și regiuni în care există încredere dar se poate spune că la nivel de lume încrederea este în continuă scădere. Acest fapt este o realitate și un lucru care trebuie să ne dea de gândit. Avem nevoie să avem încredere unii în alții. Acest lucru după cum am spus este o realitate și un lucru peste care nu putem trece foarte ușor. În general se poate spune că de cele mai multe ori la un nivel destul de generic omul are încredere în cei pe care îi cunoaște și nu are încredere în cei pe care nu îi cunoaște. Acest lucru se poate spune că este o trăsătură a lumii în care trăim și fără de ea de cele mai multe ori se poate spune că omul nu mai are repere. Ceea ce trebuie să știm este că trebuie să există și încredere la nivel de masă sau mai bine spus la nivel de colectiv. Trebuie să avem încredere în colectivul în care trăim și acest lucru să ne fie un mod de a fi.¹¹⁵

Se spune că mai recent s-a făcut un sondaj de opinie la nivel global. În acest sondaj cei intervievați trebuiau să răspundă la întrebarea: vă rugăm să ne spuneți opinia dumneavoastră sinceră ca soluție despre împărțirea mâncării în restul părților lumii? Se spune că acest sondaj a fost un fiasco fiindcă:

- În Africa nu au știu ceea ce este „mâncarea”.
- În Europa de Est nu au știu ceea ce este „sincer.”
- În Europa de vest nu știau ce înseamnă „împărțire.”
- În China nu au știu ce înseamnă „opinie.”
- În Orientul Mijlociu nu au știu ce înseamnă „soluție.”
- În America de sud nu au știut ce înseamnă „vă rugăm.”

---

114 Gustav Le Bon, *Psihologia mulțimilor* (Editura Antet, 2002).

115 Martirie Păduraru, *Sfătuire duhovnicească* (Tesalonic, 2005).

- În Statele Unite nu au știu ce înseamnă „restul lumii.”

După cum am spus acest lucru se poate spune că ne demonstrează că lumea noastră de mai multe ori trăiește într-o stare de divizare și acest lucru nu este bine. Se poate spune că starea de divizare a lumii a ajuns la zenit în secolul al XX-lea în care au existat cele două mari războaie mondiale. Acest lucru după cum am spus este cât se poate de mult o realitate. În lumea în care trăim se poate spune că la un anumit nivel generic pendulăm între două realități: cea a războiului și cea a păcii. Acolo unde există pace se poate spune că și unitatea și unirea se pot realiza mai ușor. După cum am spus unirea și unitatea trebuie să fie două lucruri care trebuie să fie raționale. Raționalitatea este cea care de mai multe ori se poate spune că definește și conferă contur la ceea ce este sau mai bine spus la modul în care trăim viața noastră. La fel de bine în această carte am vorbit mai multe despre faptul sfinții au un loc destul de semnificativ sau mai bine spus important în viața unității și a unirii. Sfinții sunt cei care se poate spune că ajung să semene în jurul lor adevărata unire și adevăratul sens al unității. Aceste lucruri au fost de mai multe ori exprimate de cei care au trăit în jurul sfinților. Se știe mai mulți sfinți au fost ce care au adunat oamenii la un loc și se poate spune că i-au motivat pe oameni la unitate.¹¹⁶

În jurul sfinților se poate simți de cele mai multe ori iubirea unirii și a unității. Acest lucru este o realitate și se poate spune că este o trăsătură a mai multor sfinți. Se știe de exemplu că pe vremea când trăia sfântul Antonie cel Mare lumea venea și îl căuta și asculta mai mult decât pe marii filosofi ai timpului. Acest lucru a făcut pe mai mulți filosofi să meargă la sfântul Atonie și să îl întrebe:

- Antonie ce cărți ai citit tu de vine atât de multă lume la tine?
- Nu înțeleg ce ziceți?
- Din ce cărți le vorbești tu oamenilor?
- Înainte de a vă răspunde am și eu o întrebare.
- Ce întrebare?
- Ce a fost mai îniantea mintea sau cartea?
- Este clar că mintea.
- Ei bine, eu am mintea și nu am cărțile, voi aveți cărțile și nu aveți mintea.

Este adevărat că sfinții au fost cu adevărat fenomene ale unirii. De cele mai multe ori ei au atestat pentru noi toți că unirea este cât se poate de mult un lucru care este comun sau mai bine spus care este benefic și pentru viața noastră duhovnicească. În acest sens, se poate spune că la o adevărată unire se poate ajunge numai în biserică. Ce putem spune atunci despre mănăstiri? Se poate spune că de mai multe ori la unitate și la viața duhovnicească se ajungem și în mănăstiri. De mai multe ori călugării se poate spune că pentru a rezista să trăiască într-o mănăstire ajung să experimenteze ceea ce este unitatea în planul vieții duhovnicești. Acest gen de unitate după cum am spus este unul cât se poate de profund și sunt mai mulți călugări care se poate spune că ajung să trăiască în mănăstire ca și într-o familie. Prin urmare, este cât se poate de adevărat că viața duhovnicească este un lucru pe acare trebuie să îl cultivăm dacă vrem să experimentăm și să trăim ceea ce este unitatea și ceea ce înseamnă sensul unității și al unirii la nivel plinar. Avem nevoie de de unitate în zilele și timpurile noastre fiindcă numai în acest mod se poate spune că vom ajunge la ceea ce este sau la înțelesul binelui. Noțiunea de bine nu poate fii în nici un fel separată sau mai bine spus divizată

---

116 Ioanichie Bălan, *Viața părintelui Cleopa* (Iași, 2002).

de noțiunea de unitate și de unire. În cele din urmă oamenii care știu ceea ce este unirea și unitatea îi vor aprecia și lăuda pe cei care o mențin și o susțin.¹¹⁷

Când am purces la scrierea acestei cărți am dorit mai mult să adresăm un mesaj împotriva diviziunii și al dezbinării. Este cât se poate de adevărat că de cele mai multe ori cel rău sau diavolul în procesul de distrugere pe care l-a inițiat împotriva noastră de cele mai multe ori recurge la diviziune și divizare. Lucrarea de divizare prin urmare de cele mai multe ori este o lucrare demonică. Această carte s-a voit pe sine încă o resură în plus în drumul în spre unitate și în spre înțelegere. Adevărul este că timpul vieții noastre este mult prea scurt pentru ca să îl petrecem în diviziune și în separație față de semenii noștri. Acest lucru se poate spune că a fost unul dintre motivele centrale pentru care am considerat că o carte pe tema unității și a unirii dintre persoanele umane este de actualitate și de mare semnificație pentru zilele noastre. După cum am spus, trebuie să trăim timpuri ale unirii și nu timpuri ale diviziunii. Pentru acest lucru am vorbit despre faptul că de cele mai multe ori avem nevoie de o deschidere personală a unora față de alții. Acest fapt se poate spune că este tema centrală a cărții de față. Sfinții părinți ne spune de mai multe ori că lucrarea celui rău de cele mai multe ori este să ne întărească între noi. Acest lucru este general valabil dar nu este actual pentru toate situațiile din lume.¹¹⁸ De mai multe ori se poate spune că și omul trăiește în stare de dezbinare și crează dușmănie din proprie inițiativă.

Se spune că mai de mult în călugăr sfânt avea un drum într-o mare metropolă. Când a dat să intre în metropolă a putut vedea doi diavoli care stăteau la soare și leneveau la poarta de intrare a localității. Călugărul a fost mirat de această priveliște. Având în vedere că era un călugăr cu multă trăire și experiență duhovnicească el s-a angajat într-un dialog cu diavolii.

- Ce faci voi aici?
- Nu se vede?
- Mai exact?
- Stăm. Nu facem nimic.
- Cum se poate una ca aceasta?
- Ei uite că se poate poate.
- Singur nu plănuiești ceva?
- Nu.
- Voi diavolii nu sunteți cei care îi îndemnați pe oameni la rele, la divorț, la bătaie, la neînțelegere, la război?
- Ba da.
- Și acum cum de nu faceți nimic?
- Nu îți putem spune.
- Vă leg pe numele lui Hristos îmi spuneți.
- Bine. Vezi tu, oamenii din această localitate sunt atât de răi că noi nu trebuie să intervenim fiindcă ei fac răul și dezbinarea singuri.

Este o realitate tristă că în anumite regiuni ale lumii dezbinarea și dușmănia a ajuns să fie un mod de viață. Acest lucru este o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. De cele mai multe ori se poate spune că răul se manifestă în lumea noastră prin dezbinare și prin neînțelegere. Sunt mai multe cazuri care ne-au demonstrat. Există cazuri în care dușmănia dintre copii și părinți este atât de mare că ea nu se oprește nici

117 Anastasios Sotirios Tzavaras, *Amintiri despre bătrânul Porfirie* (Bacău, 1999).

118 Iosif Isihastul, *Mărturii din viața monahală 2* (Ediutra Bizantină: Iași, 2007).

în fața morții. Sunt mai multe cazuri în care părinții au murit în stare de neînțelegere și de ceartă cu copiii lor. Toate aceste lucruri se poate spune că nu ne pot lăsa indiferenți. După cum am spus, trăim într-o lume care de mai multe ori se poate spune că nu știe exact care este diferența dintre unitate și diviziune. Adevărul este că sunt mai mulți care ne spus că ce diferență mai poate face în fața morții care ne răpune pe toți diferența dintre unitate și dezbinare? Se poate pune că de cele mai multe ori atunci când omul a trăit în unitate și în unire cu semenii lui el are o mângâiere în fața morții. Această mângâiere constă în faptul că îi spune că toată viața a încercat să aducă lumea la unire și înțelegere și în acest sens conștiința lui este împăcată. Trebuie să știm că cei care toată viața au instigat pe semenii lor la dezbinare și la ură nu mor în mod liniștit și împăcat. Acest lucru este așa fiindcă conștiința lor este cea care îi mustră pentru faptele rele pe care le-au făcut. Aceste lucruri se poate spune că sunt cât se poate de mult realități care au fost observate de mai mulți părinți duhovnicești. Omul care a lucrat la unirea și unitatea cu cei din jur de cele mai multe ori are o conștiință liniștită și se poate spune că el păsăsește această lume atunci când moare împăcat că a făcut un lucru bun. Aceste lucruri se poate spune că sunt știute de mai toată lumea dar sunt exprimate de foarte puține ori. După cum am spus, această carte se dorește un manifest pentru unitate și unire și în nici un caz un îndemn la dezbinare și la ură, o realitate pe care o întâlnim de mult prea multe ori în lumea noastră de astăzi.¹¹⁹

---

119 Eftimie Atonitul, *Asceți în lume 1 și 2* (București, 2009 și 2014).

